

MAJ
2023

FRAMTID STALLARHOLMEN

En sammanställning av berättelser
om vår kommunals framtid.
Berättelserna är skrivna under våren
2022 till mars 2023.

Stallarholmens NÄTVERK
TILLSAMMANS GÖR VI ALLT MÖJLIGT!

Denna sammanställning är första etappen i projektet **FRAMTID STALLARHOLMEN** som genomförs av Stallarholmens Nätverk.

Vi ville samla in berättelser som visar hur vi ser på vår kommunels framtid. Vi formulerade vår önskan på följande sätt:

1. Beskriv hur ni vill att Stallarholmen skall se ut om 50 år?
Vi hoppades att alla, både yngre, vuxna och äldre som bor och verkar här ville vara med och beskriva sin framtidsbild av Stallarholmen.
2. Ska vi förbli ett mindre villasamhälle eller finns tankar om en expansion i någon riktning?
3. Ska vi locka hit flera företag eller skall vi utmärka oss på något annat sätt?
4. Hur vill vi att samhället skall utvecklas socialt och kulturellt?
5. Ska vi även om 50 år kalla Stallarholmen för "inte vilken håla som helst", eller kommer vi att uttrycka oss på ett annat sätt?

Varje person (eller grupp av personer) som deltar skall skriva helt själva och oberoende av andra. Det vi söker är uppfattningar och idéer av alla tänkbara slag som gäller vår hemorts fortsatta utveckling.

För att fånga allas idéer har vi även frågat eleverna i Stallarholmsskolan om de vill skriva ner sina drömmar om framtidens Stallarholmen. Två klasser har medverkat. Man kan underteckna berättelsen med sitt namn eller med en pseudonym.

Alla berättelser som vi fått in har sammanställts i denna text som vi kallar **FAMTID STALLARHOLMEN** berättelser om vår kommundels framtid.

Den färdiga texten skall presenteras på Stallarholmsdagen den 13 maj 2023. Alla i Stallarholmen skall ha möjlighet att ta del av sammanställningen.

Vi hoppas att berättelserna skall bilda ett bra underlag för samtal här i Stallarholmen och fortsatt arbete med att formulera vilken väg framåt som vi skall se som önskad.

FRAMTID STALLARHOLMEN

Delprojekt: Berättelser om vår kommundels framtid

Copyright: Stallarholmens Nätverk och respektive författare.

Ansvarig utgivare: Stallarholmens Nätverk

Omslag och redigering, Leif Sundsvik i samarbete med AdTrain AB

Tryck: Tryckeriet AB

Upplaga: 100 ex

Förord

Bakgrund

Arbetet med att skriva en bok om Stallarholmens historia är nu klar. Historieboken har utarbetats av en författargrupp inom Stallarholmens Nätverk. I boken skildras vad som hänt i Stallarholmen från tiden då inlandsisen smälte fram till 2022.

Stallarholmens Nätverk har uppfattat att boken om Stallarholmens historia är så intressant att det skapats en nyfikenhet av att gå vidare med att utforska vilka tankar som finns om vår kommundels framtid.

Ett initiativ togs våren 2022 att efterlysa berättelser från dem som nu bor och verkar i Stallarholmen. Uppgiften har varit att berätta om hur man tror och önskar att Stallarholmen skall se ut i framtiden. Tidsperspektivet har varit att försöka skildra hur man vill att Stallarholmen skall se ut om 50 år.

Alla som bor och verkar i Stallarholmen har inbjudits att medverka. Även elever från Stallarholmsskolan har medverkat.

I denna sammanställning återges 57 olika berättelser. Tanken med att återge berättelserna är att inspirera fler att tänka på hur de vill att vår kommundel skall utvecklas.

Syfte

De insamlade idéerna skall utgöra underlag för fortsatt arbete. Planen är att Stallarholmens Nätverk senare under 2023 skall starta en studiecirkel där Stallarholmens framtidsinriktning skall studeras. Uppgiften för studiecirkeln är att beskriva en önskad framtidsinriktning för vår kommundel. I framtidsinriktningen skall samhällets framtida kulturella, sociala och fysiska utformning beskrivas.

Alla som vill skall ha möjlighet att medverka i studiecirkelns arbete, permanent eller en medverkan i en speciell fråga. Studiecirkelns arbete skall ske helt öppet. Flera möten skall arrangeras där alla som bor och verkar i Stallarholmen skall kunna delta.

Mål

Målet är att den önskade framtidsinriktningen skall presenteras i en skrift som vi kallar FRAMTID STALLARHOLMEN, Version 2. Att vi kallar den så beror på att Stallarholmens Nätverk redan 2007 gav ut en liknande skrift, som då kallades FRAMTID STALLARHOLMEN, Version 1. Tidsmålet är att Version 2. skall finnas klar under 2024.

Projektledning

Leif Sundsvik i Stallarholmens Nätverk har fungerat som projektledare för insamling av berättelserna. Han kan kontaktas per Tel. 0708 – 29 11 10 eller via Mail. leif.sundsvik@gmail.com

Ett varmt tack till alla som bidragit

Titel	Författare	Sid
Framtidsspaning 2007, ...	Maria Printz	3
Stallarholmens framtid	Agnes Lundagårds	4
Stallarholmen 2072	Jaakko Peltola	4
Stallarholmens framtid	Amilia Pettersson.....	5
Förbindelsen till Selaön måste fungera	Selaöbor som vill vara anonyma	5
Stallarholmes framtid	Elin Kjellin	6
Stallarholmen 2073	Barbara Källström	6
Stallarholmens framtid	Elliot Ehrin	7
Stallarholmen i framtiden	Eva Forsström	8
Stallarholmen om 50 år	Evelina Forsberg	9
Tankar om Stallarholmens framtid	Jens Jerndal	9
Framtid Stallarholmen	Idun Söderberg	10
Min framtidsvision för Stallarholmen	Anna Douglas	10
Detta är min framtidsbild av Stallarholmen	Isak Abelin Wall	11
Berättelsen om Tomaseken	Eva Svensson	12
Framtid Stallarholmen	Leonard Hellmark	12
Möte i Stallarholmen 2068	Leif Sundsvik	12
Framtiden i Stallarholmen	Alexander Lundagårds	28
Stallarholmen, bäst i världen som boplat.....	Andi Österlund	28
Texter och bilder från Stallarholmsskolan	Klass 2B	29
Stallarholmen i framtiden	Bertil Lindh	32
Stallarholmen blir ett nytt samhälle	Lea Blomberg	40
Framtid Stallarholmen	Noah Remvang	40
Peter Drakenberg skriver brev till sin dotter ...	Peter Drakenberg	40
Framtid Stallarholmen	Ludde Dahlqvist	43
Framtidens Stallarholmen	Molly Lindelöf	43
Framtid Stallarholmen.....	Wilda Burge Gustafsson	43
Min syn på det framtida Stallarholmen	Torsten Sköld	43
Framtid Stallarholmen	Vilmer Brand	44
Stallarholmen 2074	Kukkamariia Valtola Sjöberg	45
Framtid Stallarholmen	Wollmar Önnestam Faris	47
Hur blir det i Stallarholmen om 50 år	Hans Andersson	47
Framtid Stallarholmen	Ylva Karlsson	55
I framtiden ingår vi i Strallefred	Erik Svensson	56
Några tankar om framtiden	Elsbeth och Kurt Warging	56
Så här kan det bli i Stallarholmen om 50 år.....	Kersti Olin	56
Framtiden i Stallarholmen	Hjalmar Thorsell	57
Min dröm är att kulturen skall blomma	Eva Hultén	57
Stallarholmen om 50 år	78-årig kvinna på Selaön	58
Framtid Stallarholmen	Andy Edelhardt	58
Stallarholmen om 50 år	Anonym	59
Stallarholmens framtid	Rolf Skördare	60
Stallarholmen 2072 - en gissning	S.G. Daun	61
Framtid Stallarholmen	Lisa Rowa	62
Stallarholmen - funderingar inför 2023	Stig Zandrén	62
Framtidens Stallarholmen	Milea Norberg Pihlmark	64
Framtiden för Stallarholmen vid Mälaren.....	Eva Svensson	64
Framtid Stallarholmen	Viktor Gustavsson	64

Berättelser

Framtidsspaning 2007

Kommer ni ihåg Linus på Linjen? Korta TV-snuttar från sent 70-tal. Den lilla ömsom arga, ömsom förnöjsamma fejk-italienska figuren som ständigt var i rörelse utmed ett pennstreck. Han var listig, dryg, glad, trött och ständigt utsatt för omständigheter i form av gropar att ramla ner i, bergstoppar att bestiga, hinder att undanröja, det viktigaste var att komma framåt. Detta är en konkret bild av hur vi alla står med båda benen på tidsaxeln från dåtid, via vår "här och nutid" på väg mot framtiden.

Varför skall vi då drömma om framtiden?

Därför att vägen till förändring startar när vi börjar tänka andra tankar, se nya bilder. Långsamt, i små osynliga genom till synes obetydliga funderingar styr vi vår egen utveckling. Så många bra handlingar har fötts ur en enskild människas dröm om något nytt.

För varje nytt ansikte jag möter i Stallaholmen blir jag glad, att leva i en bygd dit människor flyttar av ren och skär lust. Jag känner mig helt säker på att det är bra om vi blir fler, exakt HUR många är jag osäker på. Om fler av er som flyttar in har rötter i andra delar av världen, precis som jag, skulle jag bli glad.

Jag leker ständigt med drömmar om framtidens Stallarholmen.

Kanske blir det så här 2040:

"Från mitt stora vackra fönster på Överselöhemmet vid Åsa Gravfält har jag den mest härliga utsikt. Jag ser ända ner till "Paus Pinne", Stallarholmens stolthet och ett utav kommunens starkaste landmärken. Det är ortens gamla spannmålssilo som blivit överflödig, då öns bönder numera satsar på äppelodling i stor skala, och byggts om till ungdomsbostäder. Vår Nora delar ett våningsplan där med fem andra ungdomar. Hon går det sista året på hantverksutbildningen i Trä och Tegelhantverk och kan cykla utmed vattnet till skolan som ligger i Husby tegelbruk. Vår Elsa är i Indien och arbetar med ett barnhemsprojekt och vi kan snacka över storbildsskärmen i dagrummet när vi vill. David är förskolelärare på ett utav byns fem förskolor. Den ligger så fint längst ute på Sundbyområdet. Förskolan har en unik 50/50 profil med lika många män som kvinnor i personalen. En snabbåtslinje hämtar också ungar till och från Strängnäs"

I mitt framtida samhälle har vi som bor här fått ta över makt och medel att utforma det fysiska vardagsrummet Stallarholmen. Diskussioner pågår oavbrutet om vad som är ett gott liv. Vi talar mycket om skönhet, socialt ansvar, ekologi, trygghet, service och relationer.

Det ovanstående skrev jag 2007 i den skrift Stallarholmens Nätverk tog fram som fick titeln "Framtid Stallarholmen".

Ur vilken tankemark formas min spaning kring Stallarholmens framtid nu, år 2023?

Utgångspunkten är krigets skugga, en planet som krokarnar bit för bit, skenande kriminalitet, rusande inflation (grattis ICA Skeppet) och en känsla av att vi människor ställer till det för oss värre för varje dag som passerar. I själva verket håller vi på att kapa den gren vi sitter på, skita i det blå skåpet, göra näst intill oreparabla misstag fler gånger i veckan än vi dricker kaffe.

Tro inte att jag syftar på att vi Stallarholmsbor skulle ha någon slags monopol på att klanta oss eller mellan varven känna oss uppgivna inför sakernas tillstånd 2023, nej den känslan delar vi nog tyvärr med resten av Sverige, Skandinavien, Europa och resten av världen.

Men vilka möjligheter har vi i Stallarholmen att VISA VÄG för oss själva ut ur den negativa bilden att vi människor nästan KAN allt UTOM fatta kloka beslut om vår miljö, våra medmänniskor OCH oss själva?

Jag påstår att det bor och lever en veritabel lobbyrörelse FÖR människans inneboende goda kraft just här i Stallarholmen.

Att vi gång på gång visar att liten och ganska ful är både klok, stark, stolt och handlingskraftig. Och det är just DET som är trösten och myllan för vår utveckling av den här orten, vårt Stallarholmen. Bit för bit drar vi oss upp ur vårt byhålekomplex. Den lilla ordföljden jag formulerade 2011 ”Stallarholmen inte vilken håla som helst” har stallarholmarna börjat använda sig av på alla upptänkliga sätt men inte bara som slogan, boktitlar, bylines utan också främst genom att fylla orden med innehåll som gör den lilla ordföljden inte bara använd utan också sann och därför älskad.

Den struktur som Stallarholmens Nätverk skapat för lokalt ledd utveckling är sinnrikt konstruerad. Den bidrar till att många av de 17 globala målen för hållbar utveckling kan bli verklighet hos oss, långt innan större orter med betydligt större resurser ens har startat sin resa.

Litenheten är en styrka, vi ser varandra, vår tillvaro, våra idéer och strategier blir synlig för oss själva genom våra lokala medier. Då som nu är jag övertygad om att avsaknaden av samhälleliga statusmarkörer i vårt fysiska rum Stallarholmen ger oss den frihet att tänka nytt som blivit vårt signum. Stallarholmens brister har varit startpunkter för att kavla upp ärmarna och göra något åt saken själva.

De personliga framtidsdrömmar jag formulerade 2007 för mig själv är fortfarande ytterst aktuella på min önskelista (bortsett från att jag nu vet lite mer om mina barns framtid). Den stora skillnaden är att NU har vi både organisatorisk styrka och ett välvuxet självförtroende för vad vi kan åstadkomma tillsammans. Kanske är det fler än jag som drömmer om ett ålderdomshem för stolta Stallarholmsbor på Selaön och ungdomsbostäder, så vad väntar vi på?

Maria Printz, Stora Lundby, Stallarholmen.

Stallarholmens framtid

Om 50 år vill jag att det ska vara fler som bor här men ändå mycket skog kvar. Dom flesta ska ha elbilar och miljön ska vara bättre. Jag vill att skolan och skolgården ska vara större och med fler saker att göra på rasterna. Jag vill också att det ska vara ett gymnasium, ett badhus och en gymnastikhall med en trampolin, tamlings, fastrack och trampetter.

Agnes Lundagårds, Stallarholmsskolan klass 5A.

Stallarholmen 2072

Stallarholmen, eller det som var i början på 2000 talet var Toresund, Ytterselö och Överselö socken och kallades Stallarholmen.

Stallarholmen, inte vilken håla som helst, stämmer verkligen idag, byn har utmärkt sig i samarbetsanda och vunnit flera priser i olika platser och tillställningar.

Stallarholmens nätverks har vuxit från en lokal paraplyförening till modernt socialt bolag (SB) med låg skatt och minst 100 andelsägare som gemensamt äger byns viktiga funktioner.

Energin tillverkas till andelsägare med hjälp av sol och vindenergi, stora parker vars placering, efter mycket diskussioner har invånarna gemensamt kommit fram till. Det bor 4887 människor i Stallarholmen, varav 42 % är med i bolaget. Överskottsenergi och för den delen underskottsenergi ordnas via statlig energitillverkning. Ja man har gått tillbaka till statligt ägande av viktiga funktioner, som Skola, Energi, Sjukvård och Tåg. Däremot lokal andels- tillverkning av energi, skoltjänster etc. De är ganska populära och där har så kallad Stallarholmsmetod används som modell i övriga Sverige.

Ny bro invigdes 2043 och den funkar fortfarande tillfredställande, bortsett från några avbrott under juli månad.

Vattenvägar används relativt mycket av transporter både människor och varor. Så kallade Aquaways är bra miljövänliga sätt att flytta saker och människor runt Mälaren, och det flyttas flitigt. Absolut, många jobbar hemifrån, men människornas behov av att möta varandra har inte minskat ett skvatt, tvärtom vi är och blir sociala flockdjur.

Maten tillverkas delvis lokalt, Stallarholmens mejeri förser Strängnäs med ost, fil och några högklassiga produkter till lokala affärer, den lika som slakteriet ägs det av Socialt Bolag med andelar.

Stallarholmen är en oas nära Stockholm, här bor och arbetar människor med yrken som arkitekter, advokater, forskning, även kulturella yrken är populära och naturligtvis byggsektorn är stor. Odlare finns det gott om och man förädlar jordbruksprodukterna ganska hög grad innan man släpper dem till marknaden. Det är viktigt att den moderna bonden inte bara säljer sin råvara billigt.

Detta utvecklades efter 30 talskrisen, när man hade kommit till ända av stora bolag som köpte billigt, förädlade industriellt maten och sålde dyrt tillbaka till invånare. Lite back to BASIC, men med moderna metoder.

Enbart en av 3 kyrkor finns kvar som kyrka, Toresundkyrka har rivits men Överselö kyrka används som kyrka och Ytterselö kyrka är lokal som mejeri.

Människorna klagar och mår bra i byn Stallarholmen, livet är som den ska.

Jaakko Peltola, Stallarholmen i september 2022.

Stallarholmens framtid

I framtiden kan Stallarholmen ha höghus, fler affärer, gymnasium och mycket mer, men det jag tror och hoppas på är flera broar till Selaön, mycket skolor, lägenheter och ett stort shoppingställe där det finns kläder, mat, godis och spel.

Stallarholmen och Mariefred kan bli en enda storstad, och expandera väldigt mycket, tills det blir större än Strängnäs, men ändå ha kvar samma popularitet, den kan öka med ungefär 15 %, så att det fortfarande känns lite som den gamla Stallarholmen, och inte för många lägenheter och höghus på samma ställe. Med skogar som ingen äger eller hugger ned på Selaön.

Amilia Pettersson, Stallarholmsskolan klass 5A.

Förbindelsen till Selaön måste fungera

Vi som nu bor på Selaön trivs mycket bra med detta. Vi är ca 2000 bofasta som lever här. Sommartid är vi ännu fler.

Här på ön finns vacker natur och trevlig bebyggelse i mindre samhällen. Det är egentligen bara en sak som stör idyllen, och detta är att vi aldrig kan vara riktigt säkra på att vi kan åka över Stallarholmsbron till fastlandssidan, då vi vill det. Ideliga fel på bron som inträffat under åren har gjort att det är svårt att planera när man skall över på fastlandssidan. Värst är det då man skall passa tiden till bussen eller tåg eller flyg, eller då vi behöver hjälp av räddningstjänsten eller brandkåren. Kommer bron att fungera? Kommer blåljuspersonalen att komma över till oss när vi behöver assistans?

Om 50 år har Stallarholmen säkerligen vuxit befolkningsmässigt. Då kanske vi är 4 000 personer som bor fast här på ön. Med en ökad befolkning blir problemen med en bro som inte fungerar bara större och större. Vi tror att problemet kan lösas på två sätt:

- **Svetsa fast bron så den inte kan öppnas.** Lika bra att detta sker nu när de som reparerar bron ändå är där och jobbar, eller

- **Se till att vi får ytterligare en fast förbindelse** till fastlandet via en högbro eller tunnel. Den kan placeras vid kolsundet eller väster om den nuvarande bron.

Sagt och tyckt av flera selaöbor som vill vara anonyma.

Stallarholmes framtid

jag att det ska vara en liten stad i Stallarholmen.

- vara Många skolor i Stallarholmen, dom behöver inte stora.
- Alla odlar sitt eget, som att det är en liten Landsbygd.
- Vi ska ha kvar Ica, Macken och sådant men att vi ska bo i en snällare miljö.
- Släppa in mer turister.
- Skaffa en arena.
- Mer restauranger.
- Buss i stället för bil.

Elin Kjellin, Stallarholmsskolan klass 5A.

Stallarholmen 2073

Hon la huvudet på sned och lyssnade in mot huset. Där var det igen. Det dova ljudet från dörrklockan. ”Det är nog tårtan”, sa hon och kastade en snabb blick på armbandsuret. Förhoppningsvis var det budet från det lokala bageriet som kom med tårtan. Den skulle räcka till fyrtio personer. Det var i alla fall vad mannen sagt när hon beställt frukttårta med geléöverdrag. Tanken på barnen och barnbarnen som skulle dundra in om ett par timmar fick henne att le. Visserligen var det bara ett par dagar sedan hon träffat några av dem, men det var desto längre sedan alla var samlade vid ett och samma tillfälle.

”Jag öppnar”, sa hon och vinkade avvärjande åt sin man när han var på väg att resa sig ur den nersuttna solstolen. Med hasande steg tog hon sig ut i hallen och sköt upp ytterdörren.

”Här kommer jag med tårta och småkakor”, sa en ung pojke med ett brett leende och höll fram en enorm pappkartong. ”Jag ska hälsa från Ohlssons. Han har skrivit ditt namn och antal år på tårtan.” Pojken bet sig i läppen och kisade mot henne.

”Tack!” Hon gav honom ett snabbt leende. ”Hälsa Ohlssons och tacka.”

Han körde ner händerna i byxfickorna och hummade ett par gånger, som att han var på väg att ta sats.

”Mm, visst”, sa han och satte handen på dörrhandtaget.

Men just som han sköt upp dörren stannade han till och vände sig mot henne igen. ”Vill liksom inte ... eller ... jag bara undrar. Fyller du verkligen hundraåtta år i dag?”

Hon skrattade till och nickade. ”Stämmer bra det. Tiden går fort när en har roligt”, sa hon och nickade igen.

”Jaha, ja, grattis då”, sa han och såg skeptiskt på henne innan han sköt upp dörren igen och försvann ut mot en cykel som hade en större pakethållare framtill.

Hon ställde ifrån sig kartongen på hallbyrån och drog igen dörren. Förr i tiden hade hon oftast bakat själv, men sedan några år tillbaka hade hon börjat unna sig att handla hos något av de lokala bagerierna. Sedan hon flyttat till Stallarholmen för femtiofem år sedan hade det hänt en hel del på orten.

Då hade det bott närmare fyratusen personer med postadress Stallarholmen. Nu hade hon hört en siffra på femtontusen. Om den stämde eller inte, hade hon ingen aning om. Men med tanke på att det numera fanns två grundskolor, varav en på ön, ett gymnasium och dessutom tre folkhögskolor, en med inriktning mat, en med fokus på kultur och en med sport, så kunde det mycket väl stämma.

Hennes egna barn hade också valt att bosätta sig på orten när de bildat familj. Det var när flera föreningar på orten gått samman och tagit fram ett koncept som marknadsfört orten som inflyttningen ökat avsevärt. När hon och maken flyttat till orten hade den haft knappa fyratusen invånare. Vid den senaste räkningen hade befolkningmängden ökat till närmare tjugofem tusen och hade passerat Strängnäs.

Konceptet innebar att invånarna både skulle bo och verka på orten och därmed slippa spendera tid på att pendla. Det visade sig vara ett vinnande koncept och som resulterat i att Stallarholmen hade blivit en egen liten stad med fullservice i form av vårdcentral, tandläkare, skolor, äldreboende och en egen polis- och brandstation. Ett tag var det som att det öppnades en ny butik varje vecka och numera fanns det fyra mataffärer och både kemptvätt, skomakare, bagerier, deli, sportaffär med mera. En av de stora vinsterna för orten var när det byggdes en ishall och simhall i samband med bygget av ena folkhögskolan.

Efter att ha ställt in tårtan i kylskåpet fortsatte hon ut till altanen där maken fortfarande satt djupt försjunken i en bok om odling. En koltrast höll konsert i björkdungen och det var en härlig känsla att höra fågeln och trädens sus. Förr hade det legat en ljudmatta från alla bilar som trafikerat huvudgatan med namnet Brogatan. Tack vare föreningarnas koncept, som gått under namnet Inte vilken håla som helst, hade invånarna allt eftersom valt bort att ha bil. Delvis berodde det nog och på den stora energikrisen som pågått till år 2025.

I bakgrunden hördes en gök hoa och hon funderade på vilket väderstreck ljudet kom från.

”Västergök är bästergök”, sa hon högt för sig själv.

”Vad sa du, vännen?” frågade maken och såg upp mot henne.

”Äsch, det var inget. Bara att jag tycker det är bäst att bo i Stallarholmen.”

Barbara Källström, Stallarholmen

Stallarholmens framtid

Jag vill att inom 50 år ska några saker ha hänt. Några av dem är:

- Cykelbanan och skateparken ska ha utvecklats och att det finns skatehopp på skateparken.
- Jag tycker också att det inte ska bli någon storstad, men att de fortsätter att bygga mer hus osv.
- Jag vill också att vi ska låta skogen vara och att det inte ska huggas ner någon mer skog, bara om alla har kommit överens om det.

- Jag tycker också att Strängnäs kommun utvecklar stränderna som finns inom Stallarholmen.
- Jag tycker bara vi inte ska utveckla stränderna utan också vår natur som finns i Stallarholmen, vi har så fin skog i Stallarholmen.
- Jag vill att det ska finnas flera parkeringar för turister som kommer från olika delar av Sverige eller annat land med husbil. (Inte för många!)
- Vi ska också ha flera lekplatser för unga i Stallarholmen, så att de har något att göra i stället för att sitta inne med sin platta och glo på den hela dagen lång.

Elliot Ehrin, Stallarholmsskolan klass 5 A.

Stallarholmen i framtiden

Här har jag bott och verkat i nästan nio år. Efter en oerhörd och tragisk familjesplittring genom döden. Då märks behovet av grannar och andra människor, som bryr sig och är beredda att lyssna. Andra behövs och själv vill man bli behövd. Förutsättningarna finns. I hela landet faktiskt.

Träffplatser och ledare behövs. Idag är det vanligt att cirkulera. Både plats och person. Bra om det sköts. Kyrkorna behöver användas mer. Låt dem vara öppna och låt högtalare strömma musik i dem. Flytta kostbara ting till låsta museer. Be präster och kyrkans folk att tala mindre och sjunga mer. Kyrkan är redan bra på att cirkulera men behöver hjälp att tala om det. Dagligen.

Flera mötesplatser. Caféer, bjuda in till de olika gårdarna, företagen, historiska platser. I samband med besöken skapa ett ämne, som kommer upp på platserna eller om någon vill hålla låda eller sjunga. Nyfikna är vi alla men att hålla föredrag kan vara krävande. Det kan räcka med att prata om möblering, planläggning av byggnader eller arbetet. Tillverkning eller förberedelse ger mer engagemang. Foto och inspelningar ökar vårt intresse och ger ringar på vattnet.

Vattnet ja. Det måste ta större plats i Stallarholmen. Själv har jag haft en springbrunn utanför dörren i några år. Och hjälp vilken glädje den har gett. Och nya idéer. Vad ska man plantera runt eller i den. Duvor och andra fåglar dras till den och man studerar dem länge. Ljuset genom vatten sprutet och ljudet! Där vid dammen tiger man och lyssnar eller kommer på samtalsämnen. Tillochmed sitter man där i mörkret! Så fram för mera vatten i Stallarholmen. Och fram för fler soffor! Där de sköna ställena är får det gärna stå en sittplats. Som inbjuder andra, som passerar att slå sig ner och samtala.

Så har vi det nutida odlingsintresset. Det behov, som uppstår direkt här är behovet av ett eller flera trädgårdsmästerier. Växthus är sannerligen träffpunkter och innehållet kan varieras. Ett ex. har jag från Solliden i Hunnebostrand. Toppen. Växtidén med att odla upp vägkanterna är helt underbar och borde vara lätt att genomföra i Stallarholmen. Här saknas varken grävare eller grävmaskiner! Enkla blommor eller raps eller lin eller ärtor...Efterfrågan på blomfrö borde öka. Alla trivs när det är vackert. Betyder mer än man tror.

Aktiviteter och kurser, föreningar och promenadgrupper. Det är det många av. Men en sak för att intressera mer vore att göra hembesök och i samband med det inbjuda eller få tag i ledare. Jag tror på hembesök. De var ovärderliga i mitt arbete med barn och familjer. Där och då fick man veta och det gav idéer!!! Har redan framfört detta till prästen flera gånger. Platsen kan betyda mycket mer än man någonsin tror. Att skapa aktiviteter, som ger möjlighet/kräver kontakt med beröring är en uppmaning och en utmaning. Visa praktiskt på en person. Visa handgrepp så att de uppfattas rätt.

En del återkommande önskemål. Cykelbanor. Till Mariefred, Överselö, Ytterselö...Varje markägare kunde kanske lämna en bit jord och med sina maskiner hjälpa till. Skapa då några roliga platser under vägen så att barn och äldre också gläder sig och inte bara flåsar på! Delar av utegym, sagoläsning, nyheter, godisautomat, spel osv. Behöver inte kosta multum. Säker på att det finns många förslag.

Torghandel är jätteroligt. Låt det vara barnens torg ibland. De äldre bjuder till torgs. Herrarnas/karlarnas torg etc. Det finns ganska mycket att göra, som förbättrar det för oss människor. Öppenheten är det viktigaste och detaljer skapar den. Ord blir så stora och dominanta men detaljer kan lyfta berg.

Eva Forsström, Stallarholmen.

Stallarholmen om 50 år

Det här är hur jag skulle vilja att Stallarholmen ser ut om femtio år. Jag skulle vilja att man hade många olika sporthallar så att barn och ungdomar kan röra på sig mer, men en sak som jag skulle vilja ha en ag-gymnastikhall och en för bara vanlig gymnastikhall. Jag vill inte ha så mycket mer, men något jag skulle vilja ha är mer djur och natur.

Evelina Forsberg ♡, Stallarholmsskolan klass 5A.

Tankar om Stallarholmens framtid

Bland äldre visa människor talas idag ofta om faran av "historielöshet".

Med detta avses att skolsystemet och dagens media alltför lite uppehåller sig vid den historiska utveckling som utgör erfarenhetsbakgrund för oss som lever idag och brottas med aktuella problem.

"Den som inte lär av gjorda misstag är dömd att upprepa dem", heter det. Och är man ovetande om de gjorda misstagen, så kan man ju knappast lära av dem.

Svaret är att återuppta och förbättra den historieundervisning, som var en självklarhet för tidigare generationer, men som idag får allt mindre utrymme i skolornas läroplaner.

En annan närbesläktad brist i vår undervisning är frånvaron av praktisk livskunskap i skolorna. Kanske man kan tycka att livskunskap inte hör till skolans uppgifter utan är föräldrarnas ansvar. Sanningen är dock att de flesta föräldrar idag varken har kapacitet eller tid att delge sina barn den livskunskap de skulle behöva för ett lyckligt och framgångsrikt liv. Och det man själv saknar, kan man ju knappast ge andra.

Det finns en ännu viktigare orsak för skolan och samhället i stort att åta sig den uppgiften. Nämligen det resultat som kan förväntas, inte bara för de enskilda ungdomarna, utan för att hela samhället skall fungera bättre, med färre onödiga friktioner, och minskad ungdomsbrottslighet.

Alltså något jag vill se Stallarholmen satsa på för en bättre framtid. I all synnerhet som en av Sveriges främsta experter på detta viktiga område är Stallarholmsbo, nämligen Birgitta Ekmark på Fjällsta 2, tidigare rektor för flera skolor i Täby kommun.

En annan viktig omständighet bakom historielösheten idag är frånvaron av tillräckligt umgänge mellan den uppväxande generationen och deras far- och morföräldrars generation, något som var naturligt och mycket vanligare under tidigare epoker.

Hur som helst menar jag att framtiden bäst designas och skulpteras genom att inte bara visualisera framtida teknologiska möjligheter, utan även tillvarata och integrera gamla, icke-materiella värden av mänsklig samvaro och kvalitetstid mellan människor. Inte minst mellan olika generationer, något vi förlorat eller riskerar att förlora. Och som är en förutsättning för att bevara vårt kulturarv.

Så till exempel skulle jag vilja se en fast institution inom Gula husets Drömfabrik av organiserad samvaro mellan intresserade av de äldsta i samhället och den uppväxande ungdomen i alla åldrar. Det kunde ordnas som fasta mötestider flera gånger i veckan, då alla intresserade under ledning av en

insiktsfull och för ändamålet lämplig moderator kunde träffas och diskutera viktiga samtidsfrågor i ljuset av de äldres erfarenheter och den historiska bakgrunden.

Det skall inte bara handla om praktiska frågeställningar som vänsterhjärnan må brottas med utåt, utan även om den emotionella undervegetationen vi alla har med oss från barndomen, och som till stor del färgar vår reaktion till de praktiska problem vi möter i livet.

Och inte minst om att vårda och stimulera vår högerhjärna som härbärgerar sådant som medkänsla, kärlek, fantasi, intuition och kreativitet. Samt vår förståelse för hur var och en av oss är en del i ett större sammanhang, som är avgörande för vår individuella framgång och lycka.

Något vårt rationella och reduktionistiska samhälle behöver anamma mer, är ett holistiskt perspektiv på både rum och tid. Ingenting föds och utvecklas i isolering, utan sammanhang. När allt kommer omkring skapar vi ju Framtiden ur Nuet, som är den enda tid vi kan utnyttja och göra något konkret av.

Och Nuet har ju bara det förflutna, vår erfarenhet, att tillgå för sina beslut, som i sin tur skapar Framtiden. Därför är det viktigt att inte bryta den organiska länken mellan det förflutna och framtiden.

Redan nu gör den geniala Drömfabriken ett fantastiskt arbete, som bara behöver berikas ytterligare på det sätt jag skisserat här.

Så kan man t.ex. använda en dag i veckan till att diskutera ett bestämt tema, med en lämplig inledning och åtföljande fri debatt och frågestund.

En annan dag kan deltagarna ta upp vad som helst som intresserar eller bekymrar dem för fri diskussion. I synnerhet skall då de äldres erfarenheter och synpunkter efterfrågas och beaktas. En skicklig och opartisk moderator bör alltid leda dessa sammankomster för bästa resultat.

Detta är vad jag önskar mig för att Stallarholmen i framtiden i ännu högre grad än nu skall kunna leva upp till mottot *"Inte vilken håla som helst!"*

Jens Jerndal, Stallarholmen

Framtid Stallarholmen

Jag vill att det ska byggas ett badhus här. Plantera mer skog och sluta bygga hus. Ha ett torg där man kan ha några lägenheter och små butiker, med julmarknad och fruktförsäljning hela staden firar saker med varandra man får ej köra bil där. Ha det mer som förr. Alla är trevliga mot alla. Att vi barn får bestämma lite mer. En stor fin park med speciella träd. Bra jobb så man får högre lön.

Idun Söderberg, Stallarholmsskolan klass 5A.

Min framtidsvision för Stallarholmen?

Framtiden är verkligen nära nuet. Framtiden är nu. Eller åtminstone måste det börja nu. Och ens framtid är vad en gör av den. Jag hoppas att få en utsläppsfri, hållbar och motståndskraftig framtid, och jag är angelägen om att börja skapa den nu!

Energiresiliens är ett koncept som först introducerades av FN 2015. Energiresiliens definieras som "ett systems förmåga att motstå stötar och påfrestningar samtidigt som dess grundläggande funktion bibehålls". Med andra ord är det ett systems förmåga att behålla sin grundläggande funktion trots yttre störningar.

FN definierar tre typer av motståndskraft:

- Fysisk motståndskraft - hänvisar till ett systems eller samhälles förmåga att motstå fysiska effekter. Exempel på fysisk motståndskraft inkluderar en byggnads förmåga att motstå jordbävningar, översvämningar, stormar etc.
- Social motståndskraft - hänvisar till ett systems eller samhällets förmåga att inte bara motstå chocker och påfrestningar utan också att återhämta sig från dem.
- Ett exempel på social motståndskraft skulle vara ett samhälles förmåga att övervinna ekonomiska kriser, politisk instabilitet etc.
- Psykologisk motståndskraft - hänvisar till den psykologiska förmågan hos ett system eller ett samhälle att anpassa sig till förändringar och utmaningar. Ett exempel på psykologisk motståndskraft skulle vara förmågan att hantera psykisk sjukdom, trauma etc.

Jag ser att energiomställningen erbjuder en möjlighet att utveckla alla dessa tre typer av motståndskraft genom kreativitet och gemenskap. Och att Stallarholmen har alla förutsättningar för att skapa en ny och motståndskraftig framtid.

Jag ser en grupp människor som har gått samman för att utforska och förstå begreppet självförsörjning när det gäller förnybar energi, genom skapandet av ett samhällsägt kooperativ och utvecklingen av ett projekt för förnybar energi för samhället.

Vi fokuserar på utvecklingen av ett samhällsägt kooperativ för förnybar energi som kan ge ström till alla invånare i vårt område. Som kommer att ge medlemmar tillgång till förnybar energi samt andra produkter och tjänster som är miljövänliga och hållbara. Kooperativet kommer att ägas av dess medlemmar och drivas av en styrelse. Vi arbetar för att skapa en hållbar, samhällsägd grön energimodell som kommer att ge kraft till våra hem samtidigt som vi minskar vårt koldioxidavtryck.

Förutom att tillhandahålla ström till medlemmarna kommer vi att tillhandahålla andra produkter och tjänster som är möjliga genom biprodukter från produktion och lagring av förnybar energi. Till exempel kan spillvärme från en process stödja en ny lokal livsmedelsproduktion.

Målet med detta projekt är att skapa ett livskraftigt och miljömässigt hållbart samhälle inom vårt landsbygdssamhälle. Det kommer att vara en katalysator för utvecklingen av förnybar energi i vårt område, med potential att skapa arbetstillfällen, inkomster och möjligheter till utbildning och lärande.

Vi tror att förnybar energi är framtiden, och vi vill hjälpa till att bygga ett samhälle där människor kan ta kontroll gemensamt. Och genom att göra det bygger vi vår fysiska, sociala och psykologiska motståndskraft tillsammans. Här är allt möjligt!

Anna Douglas, Husby i Stallarholmen.

Detta är min framtidsbild av Stallarholmen

Jag tror vi kommer att bli större och slå ihop med Mariefred; men ändå ha kvar det nuvarande utseendet, det (tror jag) kommer att bidra till att vi lämnar Strängnäs kommun och bli en del av Mariefreds kommun. Vi kommer tjäna mer pengar på turister med vårt fina utseende som inte kommer vara som i städerna utan mer lantligt; många kommer börja med jobb som innefattar turister och andra liknade saker. Mer skolor kommer bli byggda tack vare alla som kommit hit de senaste femtio åren.

Lekplatserna kommer bli fler och större; även om alla ändringar (kanske) kan komma att ske, så kommer det vara samma gamla Stallarholmen.

Isak Abelin Wall, Stallarholmsskolan klass 5A.

Berättelsen om Tomaseken

När vi vill tänka oss in i hur det skall bli här i Stallarholmen i framtiden, är det bra att tänka på att framtiden börjar nu. Och ibland tar det lång tid att åstadkomma en önskad förändring.

Jag vill bidra med berättelsen om **Tomaseken**.

På skolgården i Stallarholmsskolan finns de svenska lövträden representerade. Men ett fattades i slutet på 1990-talet, nämligen en ek.

Tomas och hans pappa Henry var då i skolskogen för att sätta upp en uggleholk. I holken skulle det bäddas med mossa för de kommande ungarna. Tomas såg då ett ekollon i mossan, som han höll i handen. Ekollonet hade grott och hade fått rötter. Försiktigt pillade Tomas av mossan och bar hem ekollonet för att plantera det i en kruka. Nu blev det spännande att följa det lilla trädets utveckling. Den växte och blev en fin liten ek.

Till berättelsen hör att Strängnäs kommun hade fått höra att skolan inte hade någon ek. En ek planterades av kommunen under högtidliga former. Men inte vilken ek som helst, utan en pyramidek. Den planterades där ingången till skolan är från Strängnäsvägen, eller nära stenen med skolans namn, som f.ö. skänktes senare av Vånga gård och dåvarande Mälardalens Gravvårdar & Bänkskivor AB.

Den nyplanterade lilla pyramideken ville inte växa ordentligt så den dog! Men så plötsligt kom det upp ett litet skott vid sidan! Det var vad många trodde. Men var det verkligen ett skott från pyramideken? Nej det var det inte!

Tomas hade varit där och bredvid den första plantan, planterat sin lilla ek, den från skogen! Den lilla eken trivdes och växte och växte.

Senare berättade Tomas och Henry för dåvarande rektorn, Tor Ahlmark om händelsen. Eken fick stå kvar och har hela tiden fortsatt att växa. **Detta är nu snart tjugofem år sedan!** Skolgården har nu blivit fulltalig med svenska lövträd och eleverna kan i kommande generationer glädjas åt detta.

Hälsningar **Eva Svensson**, Stallarholmen

Framtid Stallarholmen

Det finns en ny design på bilar som är ovala och så flyger bilarna och det finns autopilot så man skriver bara i vart man ska och om en bil krånglar så finns det fallskärm på bilarna och det är ingen trafik tack vare att vägen inte kan gå sönder. Bilan kör i samma hastighet som alla andra bilar. Alla vägar har blivit till djur hem. Alla bilar drivs med saltvatten. Det var i Stallarholmen man kom på den här idén. Vägarna har tagits bort helt och där växte det olika blommor, växter och träd där insekter och djur kan bo. Alla bilar med hjul kan man lämna in gratis och så kan man få en ny bil som kan flyga.

Leonard Hellmark, Stallarholmsskolan klass 5A.

Möte i Stallarholmen 2068

Trevligt att träffas

”Hej, det var trevligt att Du kunde komma”. Med det här glada tillropet välkomnas jag när jag den 20

Mars 2068 åter besöker Stallarholmen. Det är Alf Stallare som tar emot mig på Stallarholmens resecentrum. En förarlös buss har transporterat mig från Läggesta järnvägsstation. Jag tycker att det skall bli intressant att få se vad som hänt här i Stallarholmen. Jag bodde ju själv här i början av 2000-talet.

- Jag föreslår att vi börjar besöket med att vi tar min bil och åker ut på Ytterselö, föreslår Alf. Jag har min arbetsplats på Sela Energis anläggning på norra udden av Ytterselö.
- OK det blir bra, jag har hela dagen på mig för det här besöket, så Du kan bestämma hur vi genomför dagen, svarar jag.

Under vår färd till Ytterselös nordligaste udde berättar Alf att han i år fyller 40 år och att han nu i prick 20 år har jobbat för företaget Sela Energi. Han är driftchef på företagets anläggning på Selaön och han trivs jättebra, berättar han.

Vi susar fram genom det vackra landskapet. Alfs elbil, som drivs med vätgas, går nästan ljudlöst på den fyrfiliga vägen som är vackert inpassad i det omväxlande landskapet på Selaön. Vi passerar avtagsvägen mot Mälsåker och Alf berättar att vi senare idag ska besöka Mälsåkers färgeterminal och konferenscenter.

- Vi kan göra det när vi är klara med besöket på min hans arbetsplats, förklarar Alf. Vilken spännande dag jag har framför mig, tänker jag.

- Vad är det för företag Du jobbar på? frågar jag.

Alf verkar väl förberedd på min fråga, han har tydligen fått den många gånger förr, och han börjar omgående berätta att Sela Energi är ett medborgarägt företag som startades redan 2028. Företagsidéen har sin bakgrund i den omställning till fossilfri energiproduktion som var mycket aktuell i början på det här seklet.

- Jag har läst om den här tiden under min utbildning till energiingenjör, förklarar Alf. Nackdelarna med att använda fossila bränslen blev ödesdigra och klimatförändringen, som de höga CO₂-värdena i atmosfären skapade, ansågs vara skulden till den temperaturrehöjning som vi fortfarande är mitt uppe i.

Mitt i denna diskussion om fossilfri energiproduktion, försätter Alf, startade man ett utvecklingsprojekt här på Selaön där initiativtagarna ville använda solenergi för att framställa vätgas. Denna provanläggning blev mycket uppskattad. Dels för att den inte tog någon åkermark i anspråk och dels för att den heller inte hade höga miljöstörande vindkraftverk som energikälla. Tekniken bygger på att samla ihop solstrålarna med hjälp av speglar och med hjälp av de koncentrerade solstrålarna koka vatten till högt tryck. Du skall få se när vi kommer fram, säger Alf.

- Den gamla provanläggningen är nu riven och jag jobbar på den nya anläggning som nu är i drift. Den är 25 gånger större än provanläggningen.

- Hur kom det sig att Du blev intresserad av detta med energiteknik?

- Jag har gått i grundskolan här på Selaön och sen valde jag linjen ekologi då jag pluggade på SELA Gymnasiet. Där hade vi en dag besök av professor Erik Skördare från Mälardalens Universitet. Han höll ett mycket intressant föredrag om framtidens energiförsörjning. Jag tänkte på de idéer han presenterade och när jag var klar med gymnasiet praktiserade jag på Sela Energi under min energiinjörutbildning. Det ledde till att jag direkt efter min examen fick anställning på företaget.

- Hörde jag rätt när du kallade Sela Energi för ett medborgarägt företag?

- Ja, du hörde rätt. Numera finns det ganska många sådana medborgarägda aktiebolag. Men Sela Energi var ett av de första som bildades. Jag skall berätta mer om det senare, men nu är vi framme på mitt jobb,

säger Alf och kör in sin bil under ett tak av solceller som utgör garage för de anställdas bilar. Bilen kopplar automatiskt upp sig på företagets vätgasförsörjningssystem genom en slags snabbkoppling i fronten på bilen.

- Varje gång jag parkerar här fylls bilens vätgastank på, praktisk – eller hur, skrattar Alf.

Vätgas med hjälp av solenergi

Det som slår mig när jag ser Sela Energis anläggning är den jättelika spegel som reser sig i ena hörnet av anläggningen. Kanske 30 - 35 meter upp i skyn. Helt tyst vrider sig den sfäriskt formade spegelanordningen så att den hela tiden koncentrerar solstålarna till en central punkt energianläggningen. Allt sker ljudlöst, men när jag lyssnar noga hör jag ett svagt brus. Som från några slags fläktar.

Bygganden ligger på Ytterselös nordligaste spets. Här är ganska bergigt och rikt med skog runt anläggningen. Nere vid stranden ser jag en hamn där ett lastfartyg just nu lämnar inloppet. I övrigt är här lugnt och stilla. Inga illaluktande skorstenar och ingen brusande trafik av lasttruckar som jag hade väntat mig när vi skall besöka en industrianläggning.

- Jag tror vi går upp i visningsrummet först, föreslår Alf. Där kan jag berätta lite översiktligt för Dig hur produktionen fungerar och hur det är att jobba i ett medborgarägt företag.

- Jätteintressant, svarar jag, men Du skall veta att jag faktiskt är byggnadsingenjör och att vi var en av de första här på Selaön som installerade solceller på vår lada redan 2012, så jag kan en del om solenergi.

- Mycket bra, svarar Alf, jag har läst om att Stallarholmen var ett av de orter i Sverige som tidigt startade med insamling av solenergi via solceller. Den tekniken används fortfarande och mer än 40 % av Sveriges elförsörjning kommer nu direkt från solcellssystem.

- När Du tidigt installerade solceller på Din lada så sålde Du överskottet av elenergi eftersom Du inte hade någon möjlighet att lagra elenergi, inte sant frågar Alf. Det är där som vätgas kommer in i bilden och det är det som vi sysslar med här på Sela Energi AB. Vi kan lagra och transportera energi.

- OK verkligt intressant, svarar jag nyfiket. Fortsätt Alf, detta skall bli spännande.

Vi kommer upp i ett högt beläget visningsrum där man i mitten på rummet har en modell av hela produktionsanläggningen. Modellen är byggd av ett genomskinligt material så att man kan se in i de olika avdelningarna. Visningsrummet har fönster åt alla väderstryck och här uppifrån kan man se hur Mälarens vatten mot norr och väster nästan omger industrianläggningen. Hamnen syns tydligt och söder ut ser jag det solcells-försedda parkeringsgaraget. Nu börjar Alf sin ”föreläsning”.

- Först skall jag säga att denna anläggning är en av de allra första som byggdes i Sverige för storskalig produktion av vätgas. Jag nämnde tidigare att vi hade en mycket mindre provanläggning, som nu är riven. Provanläggningen började byggas 2028, det år då jag föddes, och att den sen var i provdrift kanske i 5-6 år. Intresset var jättestort. Folk ville ha energianläggningar som inte var miljöstörande, och som kan ge en energiförsörjning även när solen inte lyser. Lösningen ser Du här, säger Alf och pekar med stolthet på modellen. Denna nya anläggning började byggas 2034 och var i full drift 2038.

- Det stora intresset för den här tekniken gjorde att folk ville vara medägare i anläggningen, fortsätter Alf. I första hand var det de mest miljömedvetna personerna som propagerade för att man skulle skapa ett medborgarägt bolag. Pengar samlades in via så kallad ”Crowd Funding” och via ett stort ekonomiskt bidrag till uppförandet av anläggningen från EU kunde man dra igång byggandet. Idag är vi nära 5 000 aktieägare i bolaget. Alla vinster som bolaget genererar investeras i utveckling och byggandet av

ytterligare en anläggning. Det vi aktieägare får ut av vårt deläggande är dels det inflytande vi har över hur bolaget styrs dels att vi kan köpa vätgas till ett lägre pris än icke aktieägare.

Den nya anläggningen, som är under projektering, kommer att ta till vara erfarenheter från ny teknik. Vårt mål är att den nya anläggningen kommer att bli minst 25 % effektivare än den vi nu är i. Du skall veta att vi nu kört i 30 år i denna anläggning. Tekniken går framåt i rasande fart – det tycker väl även Du?

- Mycket intressant att få veta att Du är aktieägare i bolaget Sela Energi. Visa nu hur Ni gör? Jag är verkligen nyfiken, inflikar jag.

- OK säger Alf och vänder sin pekpinne mot modellen. Du har sett spegeln som reser sig över anläggningen. Spegeln reflekterar solljuset så att det sammanförs till en punkt här, (en punkt i modellen lyser rött), i denna hetta kokar vi vatten som tas från Mälaren. Med hjälp av det koncentrerade solljuset kokar vattnet snabbt och vattenånga som bildas kan samlas under högt tryck. Detta tryck sprutas in i turbinerna i turbinhallen och får de fyra generatorer som finns där att skapa elenergi. Den här tekniken är gammal och beprövad och företagen Alfa Laval och ABB var de som levererade denna del av anläggningen. Du påpekade att Du hörde ett viss susande ljud när vi stod utanför på parkeringen. Det ljudet som Du hörde kommer från turbinerna, förklarar Alf.

- Men nu kommer vi till det nya i denna teknik. Soliga dagar får vi alltså fram mycket elkraft. Denna elkraft använder vi för att spjälka vatten i sina två beståndsdelar. Du vet att vatten har den kemiska benämningen H₂O. Alltså två väteatomer och en syreatom. Spjälkningen av vatten sker här med hjälp av så kallad elektrolys. Alf visar på en del i anläggningen som nu lyser i orange färg. Väteatomerna samlas in vid den ena elektroden och syre vid den andra. Den uppsamlade vätgasen kopprimeras så att den övergår i flytande form. Syreatomerna som frigörs pumpas vi tillbaka till Mälaren.

Vi går tillsammans fram till fönstren i visningsrummet och Alf ber mig att noggrant titta på två linjer i vattnet rakt norrut från industrianläggningen. Ser du att vatten bubblar som champagne i två parallella linjer ca 100 meter ut från stranden. Här återför vi syre till Mälarens vatten. Det har vi nu hållit på med i 20 år och vattenkvalitetet i Mälaren är avsevärt bättre nu.

- Verkligen smart att inte bara släppa ut syrgasen i luften utan att först låta den vara en syresättare av Mälaren, replikerar jag. Men vätgasen, vad sker med den?

- Vätgasen förvaras under högt tryck i särskilda tankar. Koncentrerad vätgas innehåller mycket energi och kan användas på flera sätt. I min elbil använder jag vätgasen som bränsle i en bränslecell. Där tar vätgasen upp syre samtidigt som den omvandlar sitt energiinnehåll till elektricitet. Den elkraften driver elbilen. I avgasröret kommer spillprodukten vatten. Denna teknik fanns redan för 100 år sen men den är nu i bred användning. Och nu går teknikutvecklingen vidare. I USA, Storbritannien och Kina finns provanläggningar i drift där man med hjälp av raketer har monterat samman jättestora solcellsanläggningar ute i omloppsbana runt jorden. Solcellerna levererar ner likström trådlöst till mottagningsstationer här på jorden. Dyrt men fantastiskt. Det finns också flera anläggningar som redan är i drift där man placerat solcellerna på flytande flottor ute i sjöar. Allt för att inte ta dyrbar mark i anspråk för solcellerna.

- Numera drivs nästan alla elbilar med vätgas. Det finns fortfarande batteridrivna elbilar och så ett litet antal veteranbilar som tillåts använda den gamla tekniken med förbränningsmotorer. Men de måste naturligtvis köras på fossilfri diesel eller fossilfri bensin.

- Det var väl så att tekniken att använda vätgas och bränsleceller som energikälla började med de tyngre fordonen typ lastbilar och bussar, frågar jag.

- Jo det stämmer, svarar Alf. Den förarlösa buss som Du for med från Läggesta station hit till Stallarholmen var en av de första som tankade vätgas från vår vätgasstation i Stallarholmens resecentrum. Men nu är distributionen av vätgas väl utbyggd. Tankbåtarna som utgår från hamnen här nere på Sela Energis anläggning distribuerar vätgas till hela Mälardalen. I Stockholm har vi sexton centraler som vi levererar vätgasen till. Väster ut i Mälaren levererar vi vätgas via ledningssystem ända till Örebro. Fyra miljoner svenskar drar nytta av vår vätgas. Du skall få se mer av detta när vi kommer till Mälsåkers slott, lovar Alf.

När vi lämnar Sela Energis anläggning känner jag mig riktigt upplivad. Härligt att konstatera att den energikris och problemen med användningen av fossila bränslen som var ett så stort problem i början på 2000-talet har bemästrats. Alf är ju helt trygg med att solenergi i kombination med vätgas är den självklara och miljövänliga lösningen. Underbart att solen fortsätter att ge oss all den energi vi behöver. Vi far nu till Mälsåkers slott. Där har jag firat många midsommaraftnar. Det skall bli roligt att återse slottet.

Mälsåkers konferenshotell och färjeterminal

Redan långt innan vi kommer fram till Ytterselö kyrka tar vi av åt vänster på den nybyggda vägen mot Mälsåker. Vi kan skymta gamla Tuna by intill Ytterselö kyrka och prästgården i Viggeby, men därefter är allt förändrat. Här känner jag inte igen mig.

- Strax kommer vi fram till vägen som ansluter till tunneln mot söder och fastlandet , berättar Alf.

Numera har Selaön två förbindelser med fastlandet, berättar Alf. Dels bron i centrala Stallarholmen och så nu en tunnel som är placerad öster om Kolsundet. Bara ett kort stycke från tunnelmynningen på Selaösidan ansluter trafiken till vägen mot Mälsåker. Vid denna vägkorsning finns ett nybyggt centrum med busshållplats, butiker och kontorsbyggnader och jag skymtar även Sela Gymnasium, som Alf tidigare berättat om. Mälarens vatten skymtar i söder. Här har det tidigare skogsområdet verkligen förändrats. Hela området mot söder är nu bebyggt med omväxlande lägre bostadsbebyggelse och även högre byggnader, kontor och bostäder. Många träd och lummiga skogsområden är bevarade men omvandlingen är total.

- Hur många människor är bosatta här på Selaön nuförtiden, undrar jag.

- Jag har ingen exakt siffra, svarar Alf, men sist jag hörde talas om detta var det knappt 6 000 personer. Du förstår, försätter han, vi har haft en hel del invandring hit till Sverige från Sydeuropa under de senaste 25 åren. Det är numera för varmt att bo i södra Portugal och södra Spanien. Egentligen samma sak med Italien och Grekland, men det är mest spanjorer och portugiser som kommit hit till Stallarholmen. På mitt jobb på Sela Energi har vi säkert mer än 15 personer som har spanska eller portugisiska som modersmål. Det är alla duktiga ingenjörer och tekniker.

- Hur många bor i hela kommundelen Stallarholmen, frågar jag.

- Fastlandssidan har vuxit kollosalt. Hela kommundelen Stallarholmen har nu 12 600 fast bosatta. Du skall senare idag få träffa min mamma som tidigare varit lärare i skolan och även suttit med i kommunfels-styrelsen. Hon kan mycket om befolkningsutvecklingen här i vår kommun. Hon är nyligen blivit pensionär så hon har gott om tid att tala med Dig, berättar Alf med glimten i ögonvrån.

Nu är vi framme vid Mälsåkers slott. Oj,oj,oj. Slottet står fortfarande kvar här och reser sig ståtligt över den omkringliggande bebyggelsen. Mest iögonfallande är den nya hamnanläggningen som är placerad i sydvästra delen av viken utanför slottet. Man har lagt färjeläget med tillhörande busshållplats och parkeringsplats där för att inte störa utsikten från Mälsåkers slott. I anlutning till färjeläget finns också ett parkeringshus.

De eldrivna färjorna far var tjugonde minut över till Adelsö. Avståndet från Mälsåker över Björkfjärden till Adelsö är ca fem distansminuter. Färjan som gör 20 knop fart avverkar sträckan på femton minuter. På Adelsö finns motorvägsförbindelse till förbifart Stockholm vid Drottningholm. Du hörde väl talas om västlänken på Din tid, eller hur, undrar Alf. Nu når man enkelt Stockholm centrum på mindre än 30 minuter med denna förbindelse. Man kan också pendla till närmaste station i Stockholms tunnelbanenät via de pendelbussar som har hållplats vid färjestationen på Adelsö.

Den här snabba förbindelsen är en av förklaringarna till att Stallarholmen och Selaön har blivit en så populär bosättningsort, förklarar Alf. Färjestationen vid Mälsåkers slott trafikeras också regelbundet av vissa färjelinjer som går vidare väster ut i Mälaren till Strängnäs, Eskilstuna och Västerås m.fl. platser.

Jag blir verkligen imponerad. De eldrivna färjorna rör sig lugnt in och ut i hamninloppet och det tar med både lastbilar, bussar och passagerare. Här har man gjort som de gamla vikingarna. Man har utnyttjat sjövägen. Västlänken som byggdes i början på 2000-talet kostade miljarder kronor att bygga med alla sina tunnar och broar. Här mellan många orter i Mälardalen har man numera använt sjövägarna, och sjövägarna var redan byggda, utan en enda krona i byggkostnad!

I Mälsåkers slott, som numera ägs av ett stort fastighetsföretag, finns konferenslokaler, kontor och förstås den ståtliga riddarsalen som fortfarande används för fester och konserter av många slag. I bottenvåningen finns också en restaurang. I parkområdet öster ut finns fyra vackert utformade kontorshus samt butiker. Här är det liv och rörelse året om och även ett populärt utflyktsmål för Storstockholmsborna. Turistnäringen i Stallarholmen har vuxit kraftigt och är nu en av huvudnäringarna här på Selaön, berättar Alf.

TUNA tegelbruk och teknikutvecklingen

Efter en välsmakande lunch på restaurangen i Mälsåkers slott far vi vidare mot Stallarholmen. Vi åker nu den gamla vägen genom Tuna by som glädjande nog är väl bevarad med sin ursprungliga oskiftade gårdsbebyggelse. Efter ”husbyrakan” kommer vi fram till Husby tegelbruk.

Här är hela området runt tegelbruket helt förändrat. Alf berättar att det redan tidigt på 2000-talet fanns idéer om att etablera en yrkesskola här i det gamla tegelbruket. Idégivare var Rolf Skördare på Eknäs. Han propagerade länge för att det skulle skapas en yrkesskola för gamla hantverksyrken som plåtslagare, finsnickare, reparatörer, vävare, bagare och så vidare. Det tog tid innan hans idéer blev verklighet men nu är de i full drift. Inte bara som yrkesskola utan här finns också en yrkeshantverksorienterad högskola. Den drivs som en del av Universitetet i Eskilstuna.

Genom en inriktning på högt specialiserad utbildning i hantverksyrken har Stallarholmen etablerat sig som ett kunskapscentrum för olika eftergymnasiala hantverksutbildningar. I det gamla Husby Tegelbruk finns det numera också flera internatförlagda utbildningslinjer för olika moderna hantverksyrken. Den gamla tegelbruksbyggnaden sjuder av aktivitet i ett tiotal olika utbildningslinjer. I närheten av hantverkscentret har ett stort antal företag etablerat sig. Det sker ett nära samarbete mellan hantverksskolan och företagen. Eleverna på utbildningscentret kan ofta få praktikplatser i företagen. Företagarna engageras också som lärare inom flera utbildningslinjer.

Satsningen på en högskola i modern hantverkskunskap har varit framgångsrik och utvecklingen av verksamheten i Stallarholmen har fått både nationell och internationell uppmärksamhet. Man talar om ”Stallarholms-modellen” med stolthet och aktning. Satsningen som idémässigt startade redan i slutet på 2020-talet har skapat många nya arbetstillfällen i Stallarholmen.

Nu når vi Stallarholmens centrum som är sig ganska likt från förr. Här möter vi Alfs mamma som heter Anna Stallare. Hon välkomnar mig till Stallarholmen och lovar att vara min guide under eftermiddagen. Jag avtackar Alf som nu far tillbaka till sitt jobb på Sela Energi. Men jag måste först fråga Alf en sak till innan vi skiljs åt.

- Det märks att Du är ingenjör Alf. Jag har fått mycket information om den tekniska utvecklingen. Men jag måste fråga Dig, innan vi skiljs åt, om det inte finns några tekniska frågor som man haft problem med.

- Jo, svarar Alf. Inom ett område har utvecklingen inte blivit den man trodde för 50 år sedan och det är utvecklingen med självkörande fordon och den storskalig användning av högfrekvent trådlös 5G-teknik. Jag förmodar att Du har hört talas om ”Internet on things” när Du bodde här tidigare. Redan tidigt var det många som tvekade över att man överallt skulle kunna ta emot och även sända all information trådlöst. Det investerades jättesummor på utbyggnad av kommunikationsmaster för 5G- och 6G-tekniken.

Hela utbyggnadsprojektet var dock ifrågasatt och när omfattade forskning både i USA och i övriga världen visade att massdöden bland insekter och vissa fågelarter berodde på att de trådlösa signalerna, hettade debatten om 5G-teknikens vara eller inte vara till ordentligt. Det blev också klarlagt att de kortvågiga elektromagnetiska signalerna även var skadliga för människor, växtlighet och större djur. Då fick hela 5G-satsningen avbrytas.

Numera har vi hela vår snabba datakommunikation via ljussignaler i fiberkablar. Mobiltelefonin sker nu som förr med hjälp av trådlösa lägre frekvenserna, som länge tillämpats i 4G-tekniken. Även den tekniken är ifrågasatt men tillämpas fortfarande eftersom den inte skadar människor, djur och växter på samma sätt som 5G- och 6G- tekniken.

Än en gång tack Alf. Det var utomordentligt intressant och trevligt att få möta Dig. Nu skall jag guidas av Din mor. Det skall bli trevligt.

Arbetsplatser och boende i Stallarholmens

Anna är en värtalig kvinna som gärna berättar om Stallarholmens utveckling. Hon och hennes man flyttade hit 2026. Det som lockade dem var att Stallarholmen beskrevs som en utvecklingsorienterad mindre ort som hade som slogan att de inte är ”vilken håla som helst”. Numera är Stallarholmen en mycket omtyckt kommundel i Strängnäs kommun. Inte minst för sitt sjönära läge i Mälaren, berättar Anna.

- Vi tog fasta på ortens intresse för utveckling när vi bestämde oss för att flytta hit. Och vi har bott här sen dess, fortsätter Anna.

Hit till ”Mälarens Pärla” Stallarholmen söker sig allt fler miljöteknik- och dataföretag. Den här typen av företag värdesätter bra social och fysisk miljö för sin verksamhet och sina anställda. Fascinationen över att finnas ”mitt i storstadssmeten” har avtagit, berättar Anna. Fortfarande anser många företagare att det är de miljömässiga kvaliteterna som har störst betydelse då företagen och de anställda då de skall välja

etableringsort. Snabb datakommunikation och smidiga fysiska förbindelser till Stockholm kommer på andra plats.

Vi vandrar över den ganska nybyggda klaffbron som leder oss över till fastlandssidan, och Anna berättar vidare om sina erfarenheter från alla de år som hon bott här.

- Det är inte enbart ökningen av antalet företag och personer som valt att slå sig ner här. Även tillströmningen av turister ökar eftersom Stallarholmen kunnat bygga vidare på de traditioner som etablerades redan i början av 2000-talet. Alla äldre människor som nu bor i Stallarholmen talar med vördnad om pionjörerna som startade verksamheter i och runt det gamla gula industrihuset i början på seklet. Festivaler och kreativa marknader har en lång tradition och entreprenörandan håller i sig.

Det som allmänt kallas "ekoturism" ökar fortfarande och Stallarholmens alla lokala producenter av livsmedel och upplevelser är en stark dragare då det gäller turisttillströmningen. Tillgången på små lokala värdshus och små mysiga övernattningsställen har också bidragit till den ökade nationella och internationella turisttillströmningen. Framför allt på Selaön där det fortfarande finns gått om plats trots den stora befolkningstillväxten som skett där. Men det har Du väl hört från Alf, säger Anna, han är en verklig entusiast för Selaön.

Centrala Stallarholmen

Anna har varit verksam som lärare i Stallarholmens grundskolor i mer än 20 år. Hon vill gärna berätta om den omfattande förändring som skett i skolverksamheten under hennes år i skolan.

Under första delen av 2000-talet brottades många skolor med problem med dålig ordning och låga kunskapsresultat. Men då jag 2032 började som lågstadielärare i Stallarholmsskolan hade ett omfattande förändringsarbete pågått under flera år, berättar Anna. Det finns nu tre grundskolor i vår kommun. Alf gick alla sina skolår på Selaskolan. Jag jobbade på Stallarholmsskolan, som jag snart skall visa Dig. I kommundelen Stallarholmen finns också den senast byggda skolan som kalla Gestaskolan. Alla tre har också gymnasielinjer.

- Vad är det för förändringsarbete som Du talar om, frågar jag.

Vet Du vad, Leif, jag tror jag vill vänta lite med att berätta om mitt arbete inom skolan. Nu tycker jag att vi promenerar långsamt Brogatan fram genom Stallarholmens centrala del. När vi därefter kommer upp till platsen där Stallarholmens centralskola förut låg skall Du få se på en verkligt stor förändring. Då kan jag berätta om skolans utveckling. Vad säger Du om det? frågar Anna.

- Gärna för mig. Det är Du som har kommandot, svarar jag.

Vi promenerar vidare från brofästet in på fastlandssidan. Här till vänster tror jag att det, då Du var här tidigare, fanns en bensinstation och ett värdshus som hette GRIPEN, inte sant, frågar Anna. Nu ser Du att här finns en helt ny flera våningar hög byggnad som förutom hotell och gästhamn med sjömack också rymmer en restaurang som heter GRIPEN, precis som förr. I byggnaden finns också ett mycket populärt kafé med sjöutsikt och en mysig veranda. Detta är Stallarholmens största hotell och bryggorna ut i Mälaren rymmer jättemånga båtar, speciellt då det är jolletävlingar.

Strax kommer vi fram till det som fortfarande kallas Gula Industrihuset, men så mycket industri är de inte fråga om. Här har det också gjorts stora förändringar med ett nytt byggkomplex som stäcker sig ett 30-tal meter ut i Mälaren med promenaddäck och flera kaféer och butiker m.m. i bottenvåningen. I det Gula Industrihuset fanns förut lokaler för föreningslivet och en särskild lokal för kulturella aktiviteter.

De är numera flyttade till vårt kulturcentrum som jag skall visa Dig senare, förklarar Anna. Gula Industrihuset är nu mest ett hantverks- och shoppingcenter. Ännu fler butiker finns i det stora nybygget tvärs över gatan. Vi går dit, föreslår Anna.

Här på andra sidan Brogatan finns ett stort och högt hus som rymmer många olika aktiviteter inklusive ett stort parkeringsgarage i källarvåningen. Detta är verkligen Stallarholmens nya kommersiella centrum. Men i det stora huset inryms också bankkontor, flera serviceinrättningar, kontor för två mäklarföretag samt sist men inte minst på de tre översta våningarna ett jättepopulärt äldreboende. Det innebär att alla äldre, som inte längre orkar eller kan bo kvar i sina egna bostäder eller trygghetsbostäder, kan flytta hit på äldre dagar.

Äldreboendet är inrymt längst upp i husets med härlig utsikt över Mälaren från stora balkonger både åt nordväst och sydöst. På taket högst upp finns också ett soldäck, ett kafé och en delvis inglasad trädgård som är en mycket populär mötesplats året om för alla äldre som bor här och deras gäster. I anslutning till äldreboendet finns också några övernattningslägenheter som kan användas av hitresta besökare.

Vi promenerar vidare längs Brogatan och njuter av alla vackra hus som kantar vägen. Även Brogatan är upprustad med flerfilig väg och tätt med busshållplatser för Stallarholmens lokalbussar. - Vi har tre lokalbusslinjer i vår kommun, förklarar Anna. Alla tre linjerna passerar centrum. På resecentrum kan man också byta till den förarlösa busslinjen som går till Läggesta/Mariefred.

De lokala linjerna är Ytterselö-, Överselö- och Toresundslinjen. Du kan åka så mycket du vill med dessa bussar för kostnaden för lokallinjetrafiken bekostas över kommunalens budget. Det var mycket diskussion om det skulle vara avgifter på lokallinjerna men nu har man tagit bort biljettpiset. Alla åker gratis på de lokala linjerna. Men skall man fara till Mariefred eller Strängnäs krävs biljetter. Men man kan också gratisåka om man ställer sig vid liftarstolparna, säger Anna.

- Vadå, liftarstolparna, frågar jag nyfiket.

- Jo det är en gammal uppfinning som vi haft länge här i Stallarholmen. På utfarterna från Stallarholmen mot både Mariefred och Strängnäs finns det speciella parkeringsplatser längs vägen som markerats med en målad stolpe. Om man ställer sig vid en sådan stolpe betyder det att man gärna vill åka med i någon av de bilar som skall samma väg. Sådana stallarholmsstolpar finns också i Läggesta, Mariefred och Strängnäs. Stolparna är populära och det har gjort att de som har plats i bilen gärna tar med de personer som står vid stolpen. Jag har lärt känna många stallarholmsbor genom att jag tagit upp dem då jag varit ute och kört med min egen bil, berättar Anna. På nytt är det bevisat att Stallarholmen inte är vilken håla som helst, tänker jag.

Skolan och kulturhuset

Nu har vi kommit fram till den rondell där Brogatan möter vägarna från Mariefred och Strängnäs. Här minns Du säkert att den gamla centralskolan i Stallarholmen fanns, säger Anna. Den gamla skolan, som stod färdig 1958 är riven och det Du nu ser framför Dig är Stallarholmens kulturhus, grundskola och gymnasium.

Här har det verkligen skett en stor förändring, konstaterar jag. Bygganden som vi står framför är flera våningar hög och den sträcker sig längs Mariefredsvägen ända bort till Pumpaberget och även ca 100 meter söder ut längs vägen mot Strängnäs. Det är ett stort hus med flera ingångar till olika avdelningar och en stor öppning in mot en lummig gård.

Vi går in på gården, föreslår Anna, då kan vi bättre överblicka allt som ryms i denna stora byggnad. Vi kommer in på en rymlig gård som vetter mot söder. Gården ser ut som en park med sittplatser och en liten utescen. Anna visar med stolthet att huset dels har en stor kulturavdelning med bibliotek och samlingssalar för olika aktiviteter samt en teaterlokal som rymmer 550 sittande åskådare. Här är det aktiviteter året om och ofta får vi besök av teatergrupper och musikanter som uppträder i vårt kulturhus, berättar Anna med stolthet.

Sen har vi Stallarholmsskolan som är en särskild del av huset. Du ser den där borta till höger. Skolan har lokaler ända bort till Pumpaberget med egen skolgård. Här har jag arbetat i många år, säger Anna. Det fina med att ha skolan så nära kulturhuset är att vi kan använda kulturhusets lokaler tillsammans. Speciellt roligt för eleverna är att ha tillgång till teaterlokalen med sin stora scen. Och det gäller också för gymnasieskolan som har sina lokaler i den del som Du ser till vänster ut längs Strängnäs vägen. Här i kulturhuset genomför skolans elever sina teaterpjäser och revyer. Kulturhusets teaterlokal är mycket använd året om.

Vi gör en rundvandring och ser alla lokaler samt gångbron över Strängnäs vägen som leder över till Toresunds idrottsplats. Jag kan konstatera att det är en stor byggnad som nu ligger här på den hörntomt där den gamla centralskolan låg. Men genom uppdelningen med kulturhuset i mitten och grundskolan åt ett håll och gymnasieskolan åt andra hållet har man skapat en kombination som verkar fungera mycket bra. Alla lokalbusslinjer har också hållplats här så alla skolelever och besökare till kulturhuset kan ta sig hit med lokalbussarna.

Jag är imponerad. Stallarholmen har utvecklats på ett positivt sätt. Trots att kommundelen vuxit jättemycket verkar man ha behållit känslan av att vara en fin och intressant "håla". Jag blir glad åt allt jag ser. Men nu måste jag be Anna berätta om det förändringsarbete i grundskolan som hon började berätta om när vi möttes.

Jo det gör jag gärna, säger Anna. Kortfattat kan man säga att förändringsarbetet bygger på erfarenheten som många av mina kollegor inom lärarkåren har gjort. Det är ju så att när man efter många år möter elever som man själv haft i skolan kan man konstatera att eleverna utvecklats mycket olika när de blivit vuxna. De som varit duktigast i kunskapsämnena är sällan de som blivit mest framgångsrika i sina yrken och relationer. Medan de elever som kanske varit svaga i kunskapsämnena, men talangfulla i det sociala umgänget under skoltiden, är de som klarat av livet som vuxna på ett bra och framgångsrikt sätt.

Forskning har också visat att man bör skilja på den typ av kunskaper och färdigheter som kräver hög intelligenskvot, IQ, och den sortens kunskaper och färdigheter som ger bra social och emotionell kompetens, EQ. Om vi vill ge unga människor en bra start i livet är båda dessa kunskaper viktiga.

I Stallarholmsskolan hade man påbörjat ett omfattande förändringsarbete redan då jag kom hit. Här hade man kompletterat den lagstadgade läroplanen med ämnet livskunskap. Redan i de förskolor som finns på flera platser runt i Stallarholmen har man också särskild tid för social och emotionell träning. Man har övningar och samtal med förskoleeleverna som är inriktade på att stärka elevernas självkänsla och självkänedom samt hur de skulle öka sin förmåga att känna empati och sympati för andra människor.

När vi får över dessa skolbarn till grundskolan fortsätter vi denna träning. Vi kallar ämnet livskunskap och denna träning finns inlagd på skolschemat i alla klasser ända upp till klass 9. Vi har livskunskapsträning genom hela grundskolan. Eleverna får träning i att ta ansvar, att förbättra sin kommunikation i tal och skrift och att hantera konflikter.

Och träningen ger resultat. Mobbning och skadegörelse upphör. Oron och stökigheten försvinner och betygen i kunskapsämnen höjs. Införandet av livskunskapsämnet i skolan påverkade även oss lärare. Vi har fått en lugnare arbetsmiljö och en bättre relation både till våra kollegor och till eleverna.

Utbildningsresultaten är bra och inriktningen på ämnet "livskunskap" i alla Stallarholmens förskolor och grundskolor är genomförd i Stallarholmens alla tre grundskolor och även på gymnasienivå. Detta har lett till att våra skolor lockar till sig många elever från orter utanför Stallarholmen. De populära skolorna är utan tvekan en av förklaringarna till den snabba befolkningstillväxten i Stallarholmen. Barnfamiljer har prioriterat Stallarholmen som bostadsort eftersom skolorna fungerar så bra.

Anna lyser av stolthet när hon varmhjärtat berättar om sitt liv som lärare. Att arbeta med eleverna på detta sätt har påverkat också mig, säger Anna. Även vi vuxna behöver träna vår förmåga att hantera oss själva och utveckla vår förmåga att samverka och att lösa konflikter. Jag tycker att skolans viktigaste uppgift är att hjälpa eleverna så att de har livskunskaper. Det är viktigt att ha färdigheter som gör att man kan möta sin egen utveckling och samhällets alla förväntningar på hur man skall uppföra sig som civiliserade individer. Detta är det viktigaste. Man måste förstås också ha goda kunskaper i grundämnena att läsa, tala, räkna och att analysera och granska. Men kunskaperna i övrigt har de hela livet på sig att ta del av. Och är ju så enkelt att komma åt via Internet och andra medier. Livskunskapen är den viktigaste och jag tycker att det utgör en grundförutsättning för ett bra liv, avslutar Anna.

Det är härligt att höra Anna beskriva sina erfarenheter som lärare på ett så positivt och engagerande sätt. Jag har läst en hel del om den svenska skolans utveckling och det är ingen tvekan om att Stallarholmen verkligen ligger i framkanten på denna utveckling. Jätteroligt att konstatera.

Samordning och styrning av Stallarholmen

- Din son Alf berättade tidigare idag för mig att Du även varit engagerad som politiker här i Stallarholmen. Kan Du berätta lite om det, frågar jag.

- Jo det kan jag gärna göra, men jag vill egentligen inte kalla mig för politiker. Ordet politiker för tankarna till att jag skulle vara engagerad i ett visst politiskt parti, och det är jag inte. Du förstår detta med politiska partier finns i och för sig kvar både på riksnivå och inom regioner och kommuner. Men numera har vi personval så tillhörigheten till något parti betyder inte särskilt mycket.

Här i kommundelen Stallarholmen styrs den lokala verksamheten av en kommunalstyrelse. Denna styrelse, som består av sju personer och sju suppleanter, väljs vart femte år i samband med kommunalvalet. Det är samma sak i kommunalvalet där ledamöterna i kommunledningen sker som personval. I båda valen kandiderar man som personer. Vissa av dessa personer kan vara medlemmar i något politiskt parti men numera är det långt ifrån alla som är det. Man väljs på grund av att man har kandiderat och att väljarna har förtroende för den personen som de väljer. Jag blev invald för att jag under min tid i skolan varit så aktiv för att utveckla samarbetet mellan skolan och Stallarholmens kulturhus. Det är många som vill vara med och styra Stallarholmen så väljarna har många kandidater att välja på.

- Detta var intressant det Du berättar. Hur sker samarbetet mellan kommundelarna och Strängnäs kommun, frågar jag.

- Jo samarbetet grundar sig på ett principavtal som finns mellan kommunledningen och kommunalstyrelsen i varje kommun. Utifrån detta principavtal utformas årligen ett detaljerat avtal för varje kommun. För oss som är verksamma i kommundelen Stallarholmen reglerar avtalet alla

arbetsuppgifter som vi skall sköta och vilken kvalitet som skall uppnås. Till avtalet är också knutet en budget. Det är Stallarholmens kommunstyrelse som har ansvaret för att avtalet och budgeten hålls. Man kan likna samarbetet mellan centralorten och kommundelen som en upphandling där kommunen är beställare och kommundelen är leverantören.

- Hur länge har det varit på detta sätt, frågar jag.

- Jag vet inte riktigt, men när jag blev invald 2052 för min första mandattid om fem år, så hade man hållit på med detta system i många år. Jag kan gissa att systemet kom igång redan i slutet på 2020-talet. Det fungerar mycket bra och det är många kommuner i Sverige av vår storlek som har fördjupat det lokaldemokratiska inflytandet på det här sättet.

I Sverige har vi ju sen mycket länge levt med representativ demokrati. De politiska partierna var idébärare för samhällsutvecklingen. Men med tiden minskade tilltron till detta system. Man kan nästan säga att ett politikerförakt spred sig. Men här i Stallarholmen har vi en väl utvecklad demokrati. När kommunstyrelsen vill höra vad folket i Stallarholmen vill i en fråga utlyses kommunstyrelsen en ”folkomröstning” där alla röstberättigade kan svara via sina terminaler. Oftast har de terminalerna uppkopplade via sin persondator.

- Vad menar Du med terminaler?

- Varje person här i Stallarholmen som är över 18 år som är svensk medborgare har en terminal där kommundelen kan kommunicera med personen. Här både får vi information och kan sända information till kommunstyrelsen. Vi har ett kommunskontor här i kulturhuset som sköter detta och som också sköter upphandling och beställning av alla kommunala arbetsuppgifter inom kommundelen. Kommunskontoret svarar också för produktionen av våra lokala TV-sändningar.

Kommunstyrelsen har också minst fyra sammankomster per år i kulturhuset där alla intresserade kan komma och samtala med styrelsen. Det brukar vara väldigt välbesökta möten och jag minns flera tillfällen där teaterlokalen i kulturhusets alla 550 platser var fyllda.

- Hur fungerar det på central nivå i Strängnäs kommun, frågar jag.

- Redan i början på seklet etablerades de första tankarna om att kommundelarna inom Strängnäs kommun skulle tilldelas ett ökat självstyre. Men det tog tid att ändra på systemet så först i slutet på 2020-talet omorganiserades kommunledningen sitt arbetssätt. Det var också i detta sammanhang som personval infördes även för kommunledningen.

Jag är inte helt insatt i historieskrivningen om detta men numera beskriver den centrala nivån inom kommunen att man har tre viktiga arbetsområden:

- Område 1. Kommunens regionala frågor inom region Svealand.
- Område 2. Kommunens centrala frågor som gäller hela kommunen.
- Område 3. Kommunens lokala frågor som hanterar avtalen med varje kommunedel.

- Jag tror att Du skall tala mer med någon som är invald i kommunledningen för att få en beskrivning av hur de jobbar, säger Anna Stallare. Men nu har jag tänkt att vi skall åka ut till en god vän här i Stallarholmen. Han är kontorschef på ett konsultföretag som jobbar med datasäkerhet och de har sitt kontor i Stenfastaområdet. Han kan nog berätta en hel del om hur det är att driva företag här i Stallarholmen. Vad säger Du om det? Frågar Anna.

- Jättebra svara jag, jag har några timmar kvar på mitt besök här Stallarholmen innan jag skall resa tillbaka till Stockholm, svara jag

Sagt och gjort, Anna tar med mig och vi far med lokalbussen till det senaste stora utbyggnadsområdet i Stallarholmen, som ligger norr om vägen mot Strängnäs, ända ut till Mälarens strand vid Stenfasta. Här kliver vi av lokalbussen och möts av en man i 50-årsåldern som presenterar sig som Lev Chernihivska. Anna berättar att de känner varandra väl eftersom de bor grannar.

Nu blir det tillfälle att ta farväl av Anna och jag tackar henne hjärtligt för att hon tagit sig tid att visa mig runt i Stallarholmen och för all information hon gett mig.

- Det har bara varit trevligt att möta Dig och Din nyfikenhet, svara Anna. Vi har som vana här i Stallarholmen att ta väl hand om besökare och jag har gott om tid för jag är ju numera pensionär, avslutar Anna.

Vi kramar om varandra och jag känner mig jätteglad åt att ha fått möta en så intressant och hjärtego person. Anna hoppar på bussen och far tillbaka till Stallarholmens centrum.

Lev Chernihivska välkomnar mig och vi promenerar bort till det hus där han har sitt kontor. Kontoret ligger på första, andra och tredje våningen, i ett av de kontorshus som numera har uppförts i de vackra omgivningarna runt de tidigare byggnadskomplexen här i Stenfasta. Från kontoret har vi en betagande utsikt över Mälaren. Lev förklarar för mig att han numera är chef för verksamheten inom företaget Computer Security Sweden AB, CSSAB. Företaget arbetar globalt men har sen 2012 valt att placera sitt svenska huvudkontor här i Stallarholmen.

Frågor om datasäkerhet är fortfarande en viktig fråga för många företag och CSSAB arbetar för kunder över hela Norden. Vi tycker att detta är en härlig miljö att arbeta i, säger Lev, och han berättar vidare att flera av de anställda inom CSSAB har sina hem i de bostadsområden som växt upp mellan den gamla bebyggelsen i Stallarholmen och Stenfasta. Jag får också veta att man nu är ca 160 personer som jobbar i CSSAB.

- Många av våra anställda arbetar ute hos våra kunder under långa perioder. När de kommer åter till vårt kontor här i Stallarholmen säger de nästan samfällt att vi har det bäst här. Det är skönt att höra detta, säger Lev och ler.

- Jag hör att Du talar felfri svenska, men Du har ett ganska ovanligt efternamn, varifrån kommer det?

- Jo det hänger samman med att båda mina föräldrar är från Ukraina. Jag är född i Ukraina liksom min två år äldre syster. Det var så att min far döddes i kriget mot Ryssland och min mamma, min syster och jag flydde hit till Sverige. Vi kom hit 2002 och då var jag åtta år. Sen har vi alla tre blivit kvar här i Sverige och jag har gått i Gestaskolan och även pluggat på Mälardalens Universitet. Vi är alla tre svenska medborgare och vi stortrivs att vara här i Sverige, och förstås här i Stallarholmen.

- Varför valde Ditt företag att placera sitt kontor här i Stallarholmen?

- Vårt företag kan i och för sig vara placerat var som helst. Genom att vi arbetar med datasäkerhet är vi beroende av bra Internet och kvalificerad arbetskraft. Det är lockande att vi finns i en härlig miljö och på ett ställe där det inte är svårt att resa ut till våra kunder i hela Norden, då det behövs. Det är ganska nära till flygplatsen i Eskilstuna och Skavsta och fina förbindelser till Stockholm, men framför allt finns här i Stallarholmen och Stenfasta en oslagbart fin miljö. Både fysiskt och mentalt.

Vi har nu bott här sen 2046 och vi rekommenderar även andra företag och vänner att etablera sig här. Jag glömde nämna skolorna här i Stallarholmen. Våra tre barn har alla gått i Stallarholmens skolor. De har gett dem en förträfflig bra start på livet.

- Det är roligt att Du beskriver Stallarholmen i så positiva ordalag. Jag blir glad åt att höra Dig säga så. Jag blir däremot ledsen av att höra att Din far omkom i kriget mot Ryssland. Det var verkligen en ruskig tid när Du och Din mamma och syster tvingades överge ert hemland. Kan jag fråga Dig hur det är i Ukraina idag och hur fick Ni fick slut på de Ryska angreppen.

- Jaså Du har inte läst om det. Det är ju länge sedan som kriget tog slut. Du vet jag var ju liten skolpojke när detta hände och mitt intresse var först och främst att lära mig svenska och att få kompisar här i mitt nya hemland. Men fortfarande är det svårt att tänka på den tiden då Ryssarna anföll vår hemstad. Men kriget tog äntligen slut till sist genom att FN intervenerade med en militär fredsbevarande militär styrka från fjorton länder och krävde att ett avtal om eldupphör skulle skrivas under. Jag har läst om detta på historielectionerna i skolan. Både Ryssland och Ukraina godkände kravet på eldupphör. Men den egentliga freden kom inte till stånd förrän den stora fredsmarschen genomfördes. Men detta har Du väl läst om, frågar Lev.

- Jag blir svaret skyldig. Någon fredsmarsch har jag inte hört om. Vad var det, frågar jag.

Jo, under FN:s ledning fördes fredsförhandlingar mellan parterna under mer än ett och ett halvt år. Ryssland hävdade att de absolut inte genomfört en invasion och heller inte utfört några krigshandlingar. Putin var övertygad om att han beordrat en inmarsch i Ukraina för att befria områden som tillhörde Ryssland. Alla försök att tala honom till rätta ledde ingen vart. Inte förrän fredsmarschen genomfördes.

Detta med en fredsmarsch var ett initiativ som startades av en grupp civila organisationer i vart och ett av de länder som omger västra och södra Ryssland. Via Internet och sociala medier organiserade civilsamhället att det skulle starta en marsch med civila obehäpnade människor från vart och ett av de länder som omger Ryssland. Målet för marschen var att komma till Moskva och där tala Putin till rätta. Man bestämde ett visst datum då marschen skulle börja och alla var förberedda, på så sätt att de hade med personer som kunde tala ryska språket, när de gjorde entré i Ryssland.

Från Finland, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Slovakien, Ungern och Rumänien startade då ett stort antal människor att samtidigt gå genom gränsstationerna till Ryssland. Gränsvakterna var helt oförstående vad de skulle göra och förklaringen att de skulle gå till Moskva för att tala med Putin gjorde dem osäkra på hur de skulle hantera frågan. De lät dem passera. Och då hände något ganska oväntat. När den ryska befolkningen såg dessa människor komma vandrande blev de glada över deras initiativ och man hjälpte dem med mat och husrum och fler och fler ryssar anslöt sig också till dem som ville tala med Putin.

Även i övriga länder i Europa möttes beskedet om att marschen var på väg och tusentals Européer reste till gränsstationerna och anslöt sig till marschen. Jag har hört uppgifter att det var ca 15 000 svenskar som deltog. Folk kom i bussar och lastbilar och alla hade med sig förnödenheter och antalet som marscherade blev bara fler och fler.

Det hela blev såsmåningom en hel folkrörelse i Ryssland och man uppskattade att det var mer än fyra miljoner människor som närmade sig Moskva. Myndigheterna var handfallna. Man hade inga regler för hur man skulle stoppa civila mäniskor som ville tala med Putin. Övriga Europa stöttade dem som marscherade och kraven på att Putin skulle fräntas makten blev bara starkare och starkare. När marschen efter mer än sex veckor nådde Moskva hade Putin redan rymt eller flyttats därifrån. Då kunde

fredssamtalen startas med en ny stadsledning i Ryssland. Men fredsavtalet som tillkom efter långa förhandlingar blev kännbart för Ryssland som under 25 år har tvingats betala ett omfattande krigsskadestånd till Ukraina.

Nu är ju det länge sedan och återuppbyggnaden av Ukraina har varit arbetsam men är nu i det närmaste klar. Vi har varit på besök där för några år sedan och nu är livet åter normalt. Men relationen till Ryssland är förstås inte läkt, avslutar Lev sin långa berättelse.

- Jag blir alldeles stum, vilken dramatik, vilken upplösning, vilken folklig manifestation. Jag pustar ut och bestämmer mig för att vi nu skall koncentrera vårt samtal på mitt besök på Lev kontor.

- Och Din familj trivs med livet i Sverige, frågar jag lite trevande.

- Ja vi är ju alla fem svenska medborgare och har det bra här. Vi har lärt våra barn att tala ukrainska men svenska är ju deras modersmål. Min fru är mycket engagerad i föreningen ”Stallarholmens gröna fingrar”, detta för att hon är mycket intresserad av giftfri odling och vi har ett eget växthus på tomt.

- Om Du vill kan vi ta en tur hem till oss när vi är färdiga här och då kan Du få träffa min fru Regina.

- Jättebra, det vill jag gärna, svarar jag.

Under färden till familjen Chernihivskas villa berättar Lev att det är många konsultföretag som etablerat sig i området vid Stenfasta. Han säger att det råder en typ av gnosjöanda bland företagen och man har en förening där man tipsar varandra om uppdrag och även samverkan då uppdragen blir stora. Gruppen av företag som finns i Stenfastaområdet är också medlemmar i Stallarholmens företagarförening.

I den föreningen har man som ambition att hjälpa till att starta nya företag och att stötta unga företagare med råd. Stallarholmens företagarförening var också med och startade Stallarholmens Sparbank. Det är en lokal bank som med enkel administration och hög digitaliseringsgrad kan hantera bankärenden till lägre kostnader än de så kallade storbankerna. Det är många stallarholmsbor som insett fördelarna med en lokal bank och flyttat sina sparpengar till Stallarholmens Sparbank. De har kontor i centrumbyggnaden i det nybyggda huset mitt emot det gamla gula industrihuset.

Nu är vi framme vid familjen Chernihivskas villa. Lev har förvarnat sin fru om vår ankomst och hon tar emot oss i deras trädgård. Regina är en blond långväxt kvinna i samma ålder som Lev. Hon berättar att hon och Lev träffades här i Sverige och att hon också kommit hit som invandrarbarn i samband med kriget i Ukraina.

- Jag blev lite förundrad när jag kom in i Er trädgård, säger jag. Det var många namn på Er brevlåda. Jag läste bland annat namnet Robert Levander på lådan. Är Ni fler familjer som bor här?

- Nej, svara Regina och skrattar, Robert Levander är vår son. Du förstår detta med våra namn blev lite komplicerat. När jag kom hit till Sverige med min mamma hette jag Regina Mendele. Så gifte jag mig med Lev och fick efternamnet Chernihivska. Men vi upptäckte att det efternamnet var ganska svårt för svenskar att uttala och skriva, så när barnen kom bestämde vi att de skulle få mera lättuttalade namn. Både tilltalsnamn och efternamn. Vi ville förstås att de skulle ha svenska namn som på något sätt kopplade till våra namn. Så vi provade om vi kunde kalla dem Levson och Levdotter i efternamn, som ju är vanligt här i Sverige. Men det kändes inte särskilt bra, och så kom vi på efternamnet Levander.

Så vår son heter Robert Levander och våra båda döttrar heter Sara och Matilda Levander. Jag har också bytt så numera heter jag Regina Levander. Det är bara Lev som har kvar sitt ursprungliga efternamn. Men han är numera bara känd som Lev i alla kretsar här i Stallarholmen, så det är inget problem.

- Tack nu förstår jag också detta, svarat jag. Är Era barn hemma nu?

- Nej de är nere på Toresunds idrottsplats. Det var något uppträdande där som de inte ville missa, förklarar Regina. Men jag hörde från Lev att Du var intresserad av mitt växthus?

- Ja Lev berättade att Du var aktiv odlare och även medlem i föreningen ”Gröna fingrar”.

- Ja det stämmer. Jag jobbar halvtid på SMHI:s kontor i Nykvarn som meteorolog med speciellt intresse på klimatförändringen. Detta har i sin tur mycket att göra med hur klimatförändringen påverkar förutsättningen för odling av olika grödor. Numera, när förbränningen av fossila bränslen i det närmaste har upphört, har ju många förväntningar på att allt skall bli som förut. Men så enkelt är det inte. Uppvärmningstakten har avtagit och vi ser positivt på denna förändring. Men vi har fått ett varmare klimat och det innebär samtidigt en stor omställning av odlingsförutsättningarna. Här uppe i på norra delen av jordklotet kan man se detta som positivt, men för länderna närmast ekvatorn har det blivit katastrofalt varmt, som gör att vissa grödor inte klarar sig. Det är en stor folkomflyttning på gång och vi har många invandrade människor från Sydeuropa i vår förening.

- Vad är det för grödor som är nya här i Sverige, frågar jag.

- Som Du ser här i vår trädgård så har vi både mango, persikor och vindruvor som trivs bra på friland. I växthuset har vi flera tidigare exotiska frukter och i grönskaslandet får vi ofta två skördar av lök och morötter, för att inte tala om alla sorters bönor och majs som förut var svåra att få att mogna.

I föreningen ”Stallarholmens gröna fingrar” har vi som mål att vi i Stallarholmen skall vara självförsörjande på frukt och grönsaker året runt. Föreningen ”Gröna fingra” har försäljning av frukt och grönt i de två saluhallarna som finns. En i Mälsåkers centrum och en i Gesta handelsplats. Även bönderna här i Stallarholmen har fått ställa om både vilka grödor som odlas och hanteringen av jorden. Det är deras förening LRF som leder deras förädlingsarbete.

- Jag håller på att förbereda middag. Vill Du stanna och äta med oss, frågar Regina. Snart kommer våra tonåringar hem så då får Du träffa även dem?

- Jag hade tänkt att åka hem till Stockholm nu men det går ju tåg varje timme så jag stannar gärna kvar och äter med er, svarar jag.

Deras tre barn kommer hem och vi äter en trevlig grönsaksmiddag tillsammans. Jag tackar familjen Levander/ Chernihivska så mycket för att jag fått träffa dem och allt jag lärt mig. Det har varit en oförglömlig eftermiddag.

Det börjar bli kväll när jag tar lokalbussen till Stallarholmens resecentrum, byter till den förarlösa bussen som tar mig till Läggesta centrum och tågstation. Snart sitter jag på tåget mot Stockholm efter en intensiv dag i Stallarholmen. Mina intryck surrar runt. Den här vistelsen i Stallarholmen 2068 har verkligen överträffat alla mina förväntningar. Jag har sett så mycket och varit med om så mycket. Det har varit spännande att kunna göra detta besök.

I Stallarholmen – ”Mälarens pärla” – har man på allvar genomfört allt nytt byggande med tanke på modernt miljötänkande. Lågenergihus och lokal produktion av elenergi är nu standard.

Miljömedvetenhet vid valet av byggmaterial är en självklarhet. Tänk globalt och handla lokalt är ledstjärnor i konsumtionssamhället. Detta att man siktar på att vara självförsörjande både på energi och matvaror känns upplyftande. I de matbutiker som jag kikar in i säljer man lokalt producerade färskvaror. Möjligheten att köpa direkt av odlarna finns också på många ställen.

Utvecklingen av skolan känns också underbar att få ta del av. Jag känner mig trött av alla tankar och lutar huvudet bakåt i den bekväma stolen på tåget – snart sover jag.

Med ett ryck vaknar jag då konduktören förklarar att nu är vi framme i Stockholm och det är dags att stiga av.

- Oj är jag framme, jag som sov så gott, och hade en så fantastisk dröm – eller? Jag måste fråga konduktören, allt snurrar för mig. Vad är det för datum idag.

- Det är den 20 mars, svara konduktören artigt.

- Jaha den 20 mars 2068. Herre Gud, då fyller ju min son hundra år idag, säger jag. Så märkligt. Jag måste gratulera honom och berätta om allt jag varit med om, säger jag till konduktören.

- Är det något jag kan hjälpa min herre med, frågar konduktören, Ni verkar lite förvirrad?

- Förvirrad, nä jag är bara så uppfylld av allt som hänt mig just idag, säger jag. Men tack för Er vänlighet.

Leif Sundsvik, Ytterselö, Stallarholmen

Framtiden i Stallarholmen

Skolorna skall ha klasser upp till nian och fler skolor fast det är bara små. Det har blivit mer skog och mindre hus och det är bra för om det inte är mycket skog så kan inte eleverna orientera. Stallarholmen har satsat på rörelse så nu finns det många olika sporter man kan träna i Stallarholmen. Det har öppnats ett ålderdomshem och en sprillans ny tunnelbana och busstation.

Man satt ut mer elbilsladdstationer för att göra miljön bättre.

Alexandr Lundagårds, Stallarholmsskolan klass 5A.

Stallarholmen, bäst i världen som boplats

Något som våra förfäder kom på. Här bryr vi oss om varandra. Vi ser varandra i ögonen och säger åtminstone hej, kanske ger en komplimang eller bara prisar vår hemort. Vi är ett föredöme för en värld som försöker bli mer medmänsklig och miljövänlig.

Stallarholmen är en glad och god plats att bo och vistas i. Här vet vi vad civilkurage är. Ungdomarna och barnen känner sig trygga, för det finns alltid en granne eller någon de möter som bryr sig och bekräftar dem. Vi hör ihop från vaggan till graven.

Kulturlivet blomstrar för att vi som lever här har erfarit att dataskärmar, spelbesatthet och egoism inte är några bärande krafter. Vi går ut och fikar och umgås på alla trevliga caféer och krogar som vuxit upp för att vi vill umgås på riktigt. Vi har en ren och frodig miljö för att vi vår och höst, och alltid däremellan,

bryr oss om vårt Stallarholmen. Vi dansar ute i parken på sommaren och i vår danslokal på vintern alla åldrar tillsammans.

Stallarholmare vill lära sig nya språk, danser och kulturer. Vi vill hålla oss unga i hjärnan. Vi gillar mycket motion och stimulans av umgänge med trevliga människor. Vi lär känna våra systrar och bröder från andra kulturer. Vi vill skapa plattformar där det är lätt att träffas spontant.

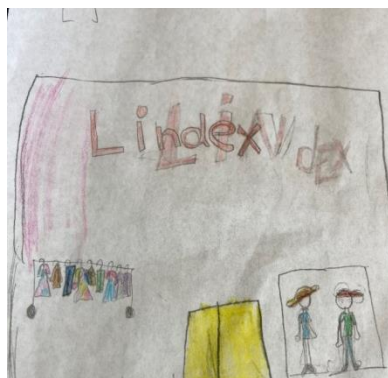

Andi Österlund, Stallarholmen

Tio texter och bilder från Stallarholmsskolan klass 2B

Vi tror att de kommer ett tåg som är snabbare en världens snabbaste tåg vi tror också att den kommer att gå genom Stallarholmen. Det kanske kommer vara så att man kommer kunna odla i vattnet. Man kan odla frukt och grönsaker.

Av Theo och Elroy, Stallarholmsskolan klass 2B.

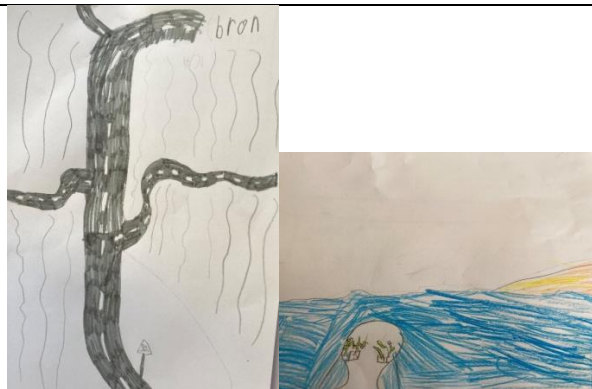

Vi tror att det kommer finas flygande bilar för att det är bättre för miljön och för vägarna. Det kommer att flyta in flera människor i Stallarholmen och då kommer det att behövas klädaffärer.

Av Ture och Amelie, Stallarholmsskolan klass 2B

Vi tror att det blir mindre skräp för att det har kommit en lag som har regler att inte slänga skräp i naturen för då får man betala en massa pengar. Vi tror att det kommer svävande bilar utan vingar med hjälp av vattenkraft.

Av Milo NL. Elin R, Stallarholmsskolan klass 2B.

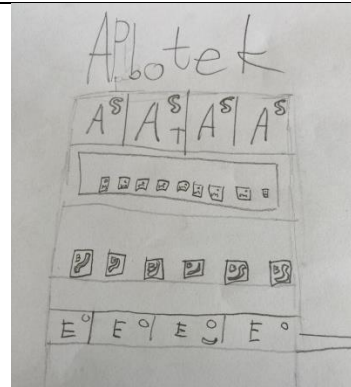

Vi tror att det kommer att byggas en ny bro som kommer att svängas till Strängnäs som är jättestor. Varför den ska vara där är för de blir snabbare att kunna komma till Strängnäs och Mariefred och att man kommer odla växter under vatten för att det blir inga växter om människor fortsätter förstöra miljön och naturen.

Av: Adanna och Samuel, Stallarholmsskolan klass 2B.

Vi tror att det kommer finnas några apotek. För att om man blir sjuk så kan man hämta medicin och om några människor kommer till Stallarholmen och några blir sjuk kan de hämta medicin också. Vi tror att det kommer finnas en paddelhall. För då kan man träna på sport.

Av Ludvig och Wilma, Stallarholmsskolan klass 2B.

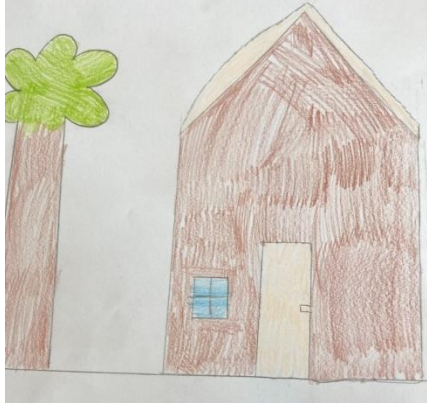
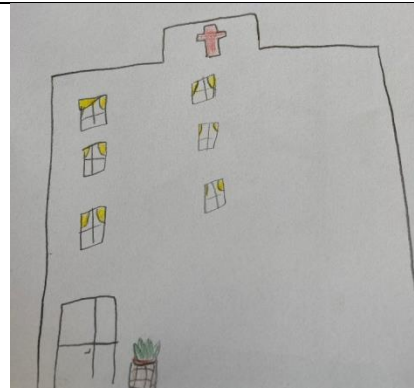

Vi tror att det kommer finnas ett badhus i Stallarholmen. Vi tror att det kommer att finnas ett apotek. Vi vill ha ett badhus för att framtiden så vill vi att barnen ska ha roligt. Och vi vill också ha ett apotek får dom gamla och unga som är allergiska ska få medicin.

Av Matilda och Emma, Stallarholmsskolan klass 2B.

Vi tror att det finns ett badhus här i Stallarholmen. Som det finns en vattenrutschkana och ett bubbelbad som gamla kan sitta i. Vi tror också ett sjukhus för att om man blir sjuk kan man åka dit.

Av Miley och Lovisa, Stallarholmsskolan klass 2B.

Vi tror det kommer att byggas fler hus för att det flyttar fler människor till Stallarholmen. Det kommer att byggas fler förskolor för att det kommer fler människor och barn hit.

Av: Halima och Linnea, Stallarholmsskolan klass 2B.

Vi tror att det kommer finnas ett nytt badhus i Stallarholmen med en bubbelpool och en trampolin och rutschkanor och en barnpool. Vi tror att det kommer finnas en leksaksaffär i Stallarholmen med leksaks dinosaurer och fotbollar och bebisleksaker i den.

Av Sixten och Astrid, Stallarholmsskolan klass 2B.

Vi tror att kommer bli mer ålderdomshem i Stallarholmen. Vi tror att de kommer bo fler gamla människor i Stallarholmen. Vi vill bygga mer ålderdomshem.

Stallarholmen kommer bli så stor så man kan åka i en tunnelbana under marken och under vatten till Mariefred och Stockholm och Julita och till Oxelösund.

Av Kitty och Dylan

Stallarholmen och framtiden!

Första gången jag var i Stallarholmen var på 1970-talet. Vi hade då precis byggt ett nytt hus i Nykvarn. Min frus moster var på besök från Norge och när hon var barn bodde hon tillsammans med sina föräldrar på olika gårdar här i Stallarholmen. Det var mellan åren 1928 till 1939. Vi besökte bl.a. klostergården där Rut som hon hette gick i skolan när hon var liten. Vi passade på att bada vid Östabadet och tyckte då att Stallarholmen var en trevlig ort.

Sedan gick det några år men 2002 var det så dags för ett nytt besök. Denna gång tillsammans med min svärmor som bodde här i tidig ålder och nu ville återse sin barndoms trakter. Vid detta tillfälle såg vi att det fanns lediga, sjönära tomter till ett överkomligt pris. Vi bodde då i Bergvik i Södertälje. Både jag och min fru är födda och uppvuxna i Södertälje.

Våra söner hade flyttat hemifrån och huset på Gabrielsvägen 3 var nu för stort för min fru och mig så det var dags att finna ett nytt boende. Vi var här i Stallarholmen en lördag och behövde bara en dag på oss för att bestämma oss för att köpa en tomt här på Sundby strand. På följande måndag träffade vi Toivo Flingdahl och skrev kontrakt. Den 5 december 2003 var huset klart och flyttlasset gick hit från Södertälje. Det har vi aldrig ångrat.

När vi så började att släktforska omkring 2010, fann vi att även min svärfar Kalle, till stor del hade sina anfäder här i Stallarholmen. Kalles mormors mor var född i Norrby skattgård 1820 och hennes morfar, Eric Andersson och hennes farfar, Johan Rundholm, var båda mjölnare i Räfsnäs kvarn runt sekelskiftet 1700/1800. Det hade vi ingen aning om när vi flyttade hit. Men nu förstod vi varför vi kände oss hemma här.

I cirka 10 år har jag ägnat tid åt att titta tillbaka i historien. Jag har skrivit om traktens slott, säterier, gårdar, torp, soldater, prominenta personer i trakten, industrier, livsmedelsproduktion och förädling av råvaror, Gula industrihusets olika faser – dvs både det gamla huset och det nya som byggdes upp efter branden 1935, tegelbruken, broarnas tillkomst, mm. Jag har också i flera år varit redaktör för Hembygdsföreningens hemsida. Det har varit stimulerande.

Nu skall jag vända mig om en stund och försöka se framåt. Vad ser jag Stallarholmen vara om så där en 50 -75 år. Hm!? En grannliga uppgift som inte är helt lätt, men man får väl använda sig av den fantasi man av försyner utrustats med.

Det finns många stora frågor som man då måste förhålla sig till. Dagens och morgondagens samhällsstruktur, klimatet i framtiden, närdemokratin, sysselsättning och arbetsinkomst...

Vi har haft ett antal paradigmskiften under seklernas gång. Det gamla jordbrukssamhället som till stor del styrdes av en privilegierad adlig elit, industrisamhället när bl a tegelbruken grunda-des och folk flyttade till städerna eller till Amerika, kunskapssamhällets uppkomst med den nya enhetsskolan under andra halvan av 1900-talet och nu informationssamhället där vi kommunicerar med varandra genom diverse appar nedladdade i våra mobiler, datorer, surfplattor etcetera, etcetera.

Stallarholmen är till stor del relativt oförändrat. De gamla gårdarna har till stor del slagits samman till större enheter. Någon egentlig industri finns inte. Bygden präglas av småskalighet både i näringsliv och boende. Det är ett villasamhälle och många jobbar på annan ort.

Framtiden då? Vet vi något om den? All världens klimatforskare tycks ju vara någorlunda eniga om att vi får ett varmare klimat som innebär förändrade livsbetingelser jorden över. Hur blir det då här i Stallarholmen. Kommunen har ju i sin framtidsprognos redan tagit höjd för högre vattennivå i gamla Mälaren. Kanske kan vi förvänta oss en nivåhöjning som tangerar den som var under vikingatid det vill

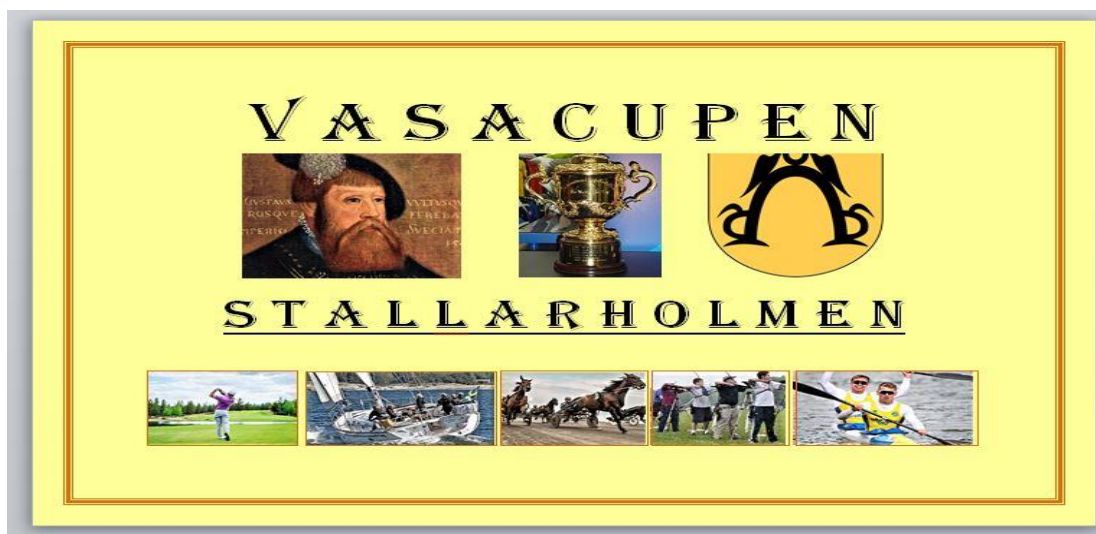

säga 5 meter högre än i idag. Det innebär att här på Vildrosstigen 6 kommer vi att ha vatten i vardagsrummet och vår son Johan och hans familj som bor på Sundby strandväg 16 kommer att ha sitt hus liggande vid strandkanten.

Det innebär att man inte kan bygga några bostäder närmare vattnet än kanske 100 meter eller så. Men man kan ju bygga annat.

Jag tror att den entreprenöranda som finns här kommer att förbli. De evenemang dvs, Korv o brödfestivalen, Vikingafestivalen, Vintagefestivalen, Stallarholmens visdagar som så fram-gångsrikt har etablerats i Stallarholmen kommer att vidareutvecklas och kompletteras med idrottsevenemang med internationell höjd och omfattning.

Stallarholmen – Svensk idrotts centralort.

Stallarholmens centrala läge med fritt vatten runtomkring gör det möjligt att utveckla ett idrottscentrum. Från Stockholm och ett flertal utbyggda flyganläggningar norr om Stockholm, Västerås och Nyköping kommer att finnas goda transportmöjligheter både till lands och till sjöss.

För de som kommer båtvägen från Stockholm, Södertälje, Enköping och Västerås kommer det att finnas bra marinor vid Mälsåker, Kyrkviken, Husby och Eknäs. Husbygrundet eller Kyrk-grund som det egentligen heter har jämnats med sjöbotten så att ingen går på där med dunder och brak som jag och min son Johan gjorde sommaren 2006 då jag köpt en sprillans ny båt och gjorde jungfruturen med den. Detsamma gäller ”Kolsunds bommar” det vill säga de grynnor som ligger vid infarten vid Kolsundet. De kommer att muddras bort. Eller också är vattenståndet så högt att grynnorna ändå är ofarliga för sjötrafik.

Bron mellan fastlandet och Selaön har ersatts med en biltunnel. När vattennivån är några meter högre blir det längre mellan fastlandet och Selaön vilket innebär att nuvarande bron har skrotats...och ingen kommer att sakna den! Den som lever får se!

Golf: På båda sidor om Flarn kommer vi om 50 – 75 år ha en fantastisk seaside golfbana med 36 hål lämplig för internationella tävlingar med deltagare från världens alla hörn. Banan sträcker sig från Kyrkviken till Kolsundet. Det kommer att finnas även några hål på Selaön. Ett korthål spelas över Kolsundet. För att ta sig över från fastlandet till hålen som ligger utmed vattnet på Selaön finns en gångtunnel under vattnet så att inte båttrafiken hindras. Nytt klubbhus med hög standard är byggt vid Kolsundet med utsikt över Prästfjärden och Kolsundet.

Varför just golf, kanske du undrar.

I förhållande till vår ringa folkmängd och nuvarande klimat, där vinterspel på de flesta av våra golfbanor varit helt omöjligt, har vi fostrat ovanligt många fantastiskt duktiga golfspelare på både herr och damsidan. Namn som Lotta Neumann, Helen Alfredsson, Annika Sörenstam, Jesper Parnevik, Henrik Stensson m fl har visat vägen för dagens svenska världsstjärnor. Vad månede inte bliva när klimatet blivit mer golfvänligt.

"I min ungdom var jag hängiven golfspelare på elitnivå och funderade en tid på om att ha denna sport som yrke. Men så blev det inte. Men när jag jobbade på Colgate Palmolive som produktchef på 1970-talet fick jag förmånen att från Colgate sida vara ansvarig för Colgate Cup i golf.

DISTRIKTMÄSTARE I GOLF för andra året irad blev Bertil Linde, Södertälje. Han segrade med 5 slag till närmaste man vid tävlingar vid Nyby Bruks banor.

Det var en nationell golftävling för ungdom upp till 16 år. Det var Svenska golf förbundet som stod som arrangör av Colgate cup och jag ingick i en projektgrupp bestående av Gösta Ignell som var Svenska Golf förbundets representant och Egon Håkansson som på den tiden var en hejare på idrotts sponsring. Startåret var 1976 och tävlingen kom sedan att genomföras under många år. Många av våra mest framstående golfspelare på både herr – och damsidan har i unga år varit segrare i Colgate Cup. Något liknande – Vasacupen för ungdom upp till 16 år kunde arrangeras på Stallarholmens eminenta 36-håls seasidebana om 50 år. Synd bara att man inte – av naturliga skäl - kan vara med då."

Flarns stränder och markerna mellan Kyrkviken och Kolsundsede kommer att utgöra ett utmärkt underlag för en kuperad mästerskapsbana. Några hål kommer att ligga på Selsidan mellan Kolsundstorp och Husby ringväg. All världens framtida "Tiger Woods" och Rory McIlroy kommer gladeligen att komma hit till Gustav Vasa Golf & Beachclub och tävla om statusen och miljonerna.

Hästsport: Travsport kommer att utövas någonstans mellan Valstorp och Ängstorp inte långt från Mälsåker. Här har anlagts en ståtlig travbana för nationella och internationella travtävlingar på samma nivå som Prix d'Amérique. Denna anläggning ersätter Sundbyholm utanför Eskilstuna som lagts ned liksom Solvalla och redan nedlagda Täby galopp. Alla travtävlingar i Mellansverige kommer att vara förlagda till Stallarholmen/Mälsåkers Horseevent.

Rodd och kanot: Roddarna och kanotisterna har sin idyll vid Lunnudden i närheten av Eknäs. I Hornbyviken finns anläggningar för internationella tävlingar på mästerskapsnivå.

Segling: Vid Tynnelsö håller Stallarholmens segelsällskap till. Här ordnas Vasacupen i segling som också kunde benämnas Selaön runt. Olika klasser förstås.

Bågskytte: Bågskyttarnas anläggningar – både för verksamhet inomhus och utomhus – är anlagda på gamla Stenfastas marker och delar av Åkerby. Svenska Bågskytteförbundet har nu sin verksamhet koncentrerad till Stenfasta. Omgivningarna är anpassade för alla typer av bågskytte.

Hotell och annan service.

För att härbärgera alla tävlande och alla tillresta åskådare har det byggts hotellanläggningar vid Mälsåker, Toresunds huvud, Eknäs och Håsta. Det gamla pensionatet vid Håsta återupplivas efter ca 100 år.

Gula industrihuset är rivet av naturliga skäl d v s hög vattennivå. Nuvarande ICA och affärsverksamheten vid Selaötorget är ett minne blott. Ett nytt centrum har byggts på fastlandssidan på området vid Lilla och Stora Eneby mitt emot Toresunds kyrka.

Förutom hotellens matsalar och barer finns runt Flarn idylliska smårestauranger med varierande koncept. Några av dem med internationell prägel.

Näringsliv

Den småskalighet som kännetecknar Stallarholmen av idag kommer att bestå. Men inriktningen har anpassats till just service- och restaurangverksamhet samt inom de områden som behövs för att utveckla och driva sportanläggningarna. Många kommer naturligtvis att vara engagerade i de idrottsliga engagemang och evenemang som är knutna till idrottens olika genrer. Kompetens av varierande slag som skiljer sig något mot dagens hantverksmässiga inriktning, kommer att finnas hos en lokalt bosatt befolkning.

Här finns fortfarande ingen större industri. Industriell verksamhet av de gamla tegelbrukens dignitet är och förblir ett minne blott. Stallarholmen har inte anpassats till någon storindustris behov av transportfaciliteter. Ingen järnväg finns och inga vägar för tyngre transporter finns heller. Några vägar är naturligtvis nyanlagda och de befintliga förbättrade för att de sports-event som äger rum under april t o m oktober skall kunna genomföras på ett sportsligt och åskådarvänligt sätt.

Infrastrukturellt finns produktion av egen el. På Selaön finns ett par större anläggningar för produktion och lagring av el. Tekniken att lagra el har förstärkt utvecklats. Produktion av solenergi är på en helt annan nivå än idag, vilket möjliggör att orter som t ex framtidens Stallarholmen kan ha sin egen lokala elförsörjning. De stora schabrak som idag behövs för att samla solens energi och överföra den till el kommer att var skrotade för länge sedan. Om 50 år kommer aggregaten att vara av en helt annan dignitet och knappt märkas för förbi-passering. De större elbörserna t ex Nord pool har sett sina bästa dagar och behövs inte längre, särskilt inte för leverans av el till orter som Stallarholmen. Här kommer vi att vara självförsörjande.

Inga butiker av dagens modell finns. Handeln av både livsmedel och andra vardagsförnödenheter såsom t ex kläder och sällanköpsvaror köps på nätet i än större utsträckning än idag. Det finns fortfarande någon efterfrågan på närproducerade livsmedel från t ex gårdsbutiker men inte mycket mer än idag. Det öppnar upp för servicenäringarna. Det är svårt att beställa en räkmacka med ett glas vin eller en öl till på nätet och få leverans innan man har svultit ihjäl. Detta gör att små cafeterior, gatukök etcetera och personlig vård av hälsa och skönhet av olika slag dyker upp som svampar ur jorden.

Naturligtvis kommer många att jobba inom idrottssektorn för att de olika evenemang ska kunna förberedas och genomföras. Den hantverksmässiga kompetens som finns i dagens Stallarholmen kommer att kompletteras med andra färdigheter inriktade på att verka inom de nya sektorer som kommer att vara hjärtat i Stallarholmens framtida näringsliv.

Mera vin till folket!

Liksom den småskaliga bryggerinäringen har gjort sitt intåg i Sverige den senaste 10-årsperioden kommer vinodling att ta större plats på våra breddgrader. Frankrikes Bourdeaux ersätts av Stallarholmens Merlot. Vattnet runt Selaön och klimatet kommer att medföra mer gynnsamma förhållanden för vinodling. En omsvängning från traditionell produktion av raps, spannmål, lin mm som varit en stor inkomstkälla för traktens bönder omvandlas delvis till odling av vin-druvor för förädling till god och begärlig ekologisk naturdryck. Särskilt på områdena nära vattnet runt hela Selaön. Mälarens vatten kommer att ha samma betydelse för vinodlingen som de franska floderna haft för Frankrikes olika vindistrikt i Bourdeaux, Bourgogne, Loire-dalen, Rhonedalen, Alsace m fl. Föreningen Svenskt vin kommer att utvecklas med många fler vinproducenter i våra breddgrader.

Utmed Håstas och Klahammars stränder liksom i Överselö och på öarna Lindö, Vittingeholm, Nybbleholm med flera kommer vinstockarna att stå i rader och druvorna att mogna med hjälp av solens strålar. Ingen vinter dock och därför inget Eiswein som resultat av frusna druv-klasar.

Och á propos vin... Hösten 2008 bestämde vi oss för att gå en kurs i måltidskunskap med inriktning på dryckeskunskap. Kursen var förlagd till Restaurang- och Hotellhögskolan i Grythyttan som sorterade under Örebro Universitet. Jag gick tillsammans med mina söner Anders och Johan. Kursen omfattade 7,5 högskolepoäng. Det var kul. Det ingick i slutprovet att skapa en etikett och beskriva ett vin. Vi skojade till det lite och skrev så här:

STALLARHOLMEN MÄRLÅ

Producent: Lindh Pere & Fils Stallarholmen AB

Beläget i det vackra Stallarholmen ligger denna unga och mycket ambitiösa producent. Inhytt i ett gammalt tegelbruk från slutet av 1800-talet huserar den energiske vinmakaren Bertil "Birdie" Gösta Lindh med sitt team. Till de första årgångarna köptes frukten in från odlare i trakten, främst Svante i Sundby Hage, men nu arbetar Lindh Pere & Fils mer och mer med egenproducerad frukt odlad främst i Håstadalen utmed Stallarholmsfjärden och strandremsan innanför Husbygrundet, för att ha möjligheten att kontrollera kvaliteten ytterligare.

Lindh Pere & Fils har specialiserat sig på klassiska druvsorter som Kabörnett Såvinjong och Märslå. Men tack vare den yngste sonen Johan Lindhs stora intresse för staketdruvor har även misslyckade experiment med Zilga gjorts.

Läge: Coastal Region/Strängnäs (Stallarholmsfjärden Mälaren)

Jordmån: Ren satans blålera. Flera meter tjock. Man sjunker ned till knäna och drar man åt sig bena så sitter stövlarna kvar i smeten. Det dög åt det gamla tegelbruket som lades ned på 60-talet, men inte är det mycket att odla vindruvor i. Sedan 2008 det endaste DO i Sverige. (DO = Direkt Olämpligt för vinodling)

Druva: 14% Kabörnett Såvinjong, 76% Märslå, 9% Zilga och 1% av en druva som växte hos grannen men som vi inte vet namnet på.

Vinifikation: En del av musten har jäst i svenska små ekfat från en ek som växte på Johans tomt samt en del i ärgade kopparbunkar inköpta på auktion vid Vannesta i Stallarholmen sommaren 1968. Alkoholhalt 4,5%. Det borde ha jäst längre men vi orkade inte vänta på att det blev klart utan vi småsmuttade mest hela tiden så det blev då bara ett par veckor. 4,5% är ju inte mycket att skryta med. Och inte fick det lagras färdigt heller. Vinet har lagrats i 9 veckor i en kombination av gamla mjölkflaskor och badtunnor.

Fyllighet

Strävhet

Fruktsyra

Sommelierns Kommentar: Eventuellt rubinröd färg (om man är snäll eller färgblind). Öppen, fruktig doft med toner från mäsken i sonen Anders moppeförråd och av björnbär, körsbär, mocka och plommon samt (mycket) liten eldighet. Det brann inte så mycket utan vi lyckades släcka relativt omgående. Medelblaskig med frisk ättiksyra och liten, på gränsen till ingen, strävhet samt inslag av rostad kaffe och mocka med fina bäriga toner av björnbär, plommon samt liten animalisk ton, men vi vet inte från vilket djur. Möjligen samma ko som stod för mockan.

Stallarholmen Märslå passar utmärkt till: Rökt kött, Grillad/stekt anka, Grillat stekt nötkött, Grillat/stekt lamm, Nötköttsgryta och kan även avnjutas till hare/kanin, Vildfågel, Viltkött, Orientaliska /smakintensiva Kittostar och Mögelostar eller drickas rent om klockan är över 21 och Konsum har stängt så att man inte kommer åt något sovel eller annan förtäring.

SKÅL!!

Ja vi gjorde förstås en seriös variant också så att vi blev godkända och fick våra 7,5 högskolepoäng för besväret.

Befolkningsutveckling och boende

Från det att tätorten, det vill säga det centrala Stallarholmen började växa på 1930-talet fram till 1960-talet byggdes cirka tre bostäder per år varav 2/3 var villor. Mellan 1950 – 1980 sjönk antalet arbetstillfällen vid de gamla tegelbruken kraftigt. Näsby lades ner 1951, Sundby 1967, Valla 1969 och Husby 1978, vilket påverkade antalet arbetsplatser och därmed invånare negativt. Man fick söka sin försörjning på annat håll.

Men efter sekelskiftet 1900/2000 började antalet boende att öka igen från ca 3100 år 2000 till ca 3900 år 2022. En tro på ortens fortsatta positiva utveckling är starkt förankrad i Stallarholmen. Möjlighet till ett fantastiskt sjönära boende och närhet till orter med en fortsatt industriell verksamhet består.

Antalet Stallarholmare kommer att fortsätta att öka. Om 50 år är antalet innevånare i Stallarholmen fördubblad dvs ca 7500 personer. En större andel än idag kommer att ha sitt arbete här lokalt. Näringsutvecklingen innebär att fler arbetstillfällen genereras genom den expansion av en annan och mer personalkrävande sysselsättning än den jordbruksnära verksamhet som finns här idag. Den hantverksmässiga kompetensen som finns bland ortens befolkning kommer väl till pass i morgondagens lokala näringsliv.

Härtill kommer ett antal studeranden som är knutna till den idrottsliga verksamheten. Stallarholmen kommer fortfarande vara ett villasamhälle – det passar bäst till den sjönära miljö som trakten erbjuder. Några, men inte många, flerbostadshus kommer att byggas men inga skyskrapor.

Stallarholmens skolor om 50 – 75 år.

Grundskolan från 1962 har slopats till förmån för andra distansbaserade utbildningsformer. Nätet och verktygen har förbättrats liksom skolverkets kompetens att bibringa och utveckla kunskaper på distans. Eleverna sitter hemma och jobbar i godan ro med möjlighet till direkt-kommunikation med en pedagog. Någon skola i våra dagars mening finns inte längre. Stallarholmsskolans lokaler används för andra ändamål.

Idrottsgymnasium.

I vissa fall såsom inom sport och idrott där teoretiska ämnen måste kompletteras med praktiska övningar kommer det att finnas ett idrottsgymnasium med inriktning som satisfierar de sporter där evenemang hålls i trakten dvs golf, bågskytte, segling, rodd, hästsport, mm. Det är svårt att lär sig att svinga en golfklubba på distans liksom att lära sig segla, ro och spänna bågen på ett vinnande sätt utan övning och instruktion. Praktiska delar i undervisningen måste övas i realtid under överseende av duktiga instruktörer. Härtill kommer behovet av kropps-vård när musklerna stelnat efter de fysiska övningarna. Stallarholmsskolans nuvarande lokaler är kompletterade med fler byggnader inklusive boende eftersom den idrottsgymnasiala skolverksamheten kommer att drivas som internat.

Vård och social service

Förr fanns åldringsvård lokalt i varje socken i direkt anknytning till kyrkan. Fattigstugan kallades de i forna tider och i början av 1900-talet fick dessa inrättningar det lite mer anständiga namnet ålderdomshem. På 1930-talet byggde baptistpredikanten och byggmästaren Samuel Dahlberg ett nytt ålderdomshem vid Selaötorget som 1955 utökades med fler platser. Det lades dock ner 2009 och den 8 april 2022 brann det gamla hemmet ned. Åldringsvården hade då förlagts till andra kommunalar. Samma med vården. Här fanns förr en distrikts-sköterskemottagning vid Selaötorget som lades ner på 2010-talet. Det finns åter en distriktssköterska sedan några år tillbaka men en vårdcentral saknas.

När nu antalet invånare i trakten kommer att öka väsentligt kommer det att behövas en vård-central i orten. Om det nu över huvudtaget finns några fysiska vårdcentraler kvar om 50 år. I dagens samhälle kan man besöka Blodtrycksdoktor via en app i sin telefon. Vad kan man få hjälp med via nätet om 50 år??

Skola, vård och omsorg, som ju i det gamla Sverige utgjorde samhällets kärnverksamheter, har sålts ut till olika krämare. I en framtid har dock samhället fysiskt återtagit dessa kärnverk-samheter inom ramen för vårt gemensamma välstånd men likväl kommer mer och mer att kunna hanteras via nätet. Undantaget då när fysiska ingrepp behöver vidtas. En blindtarms-operation eller en tandlagning via nätet låter sig nog inte göras i en framtid heller. Här i Stallarholmen kommer det att finnas både en fysisk vårdcentral, tandpoliklinik och åldring-vård. Huruvida här kommer att finnas möjligheter för mer avancerade ingrepp är mer tveksamt.

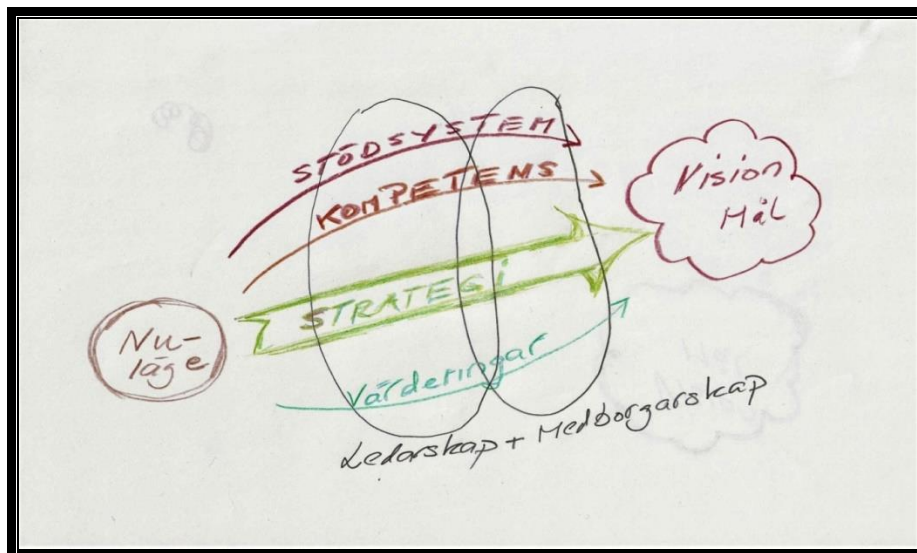
För mer avancerade fysiska ingrepp och påföljande vård behövs andra mer krävande faciliteter dvs riktiga sjukhus med goda resurser och välutbildad personal. Något sådant kommer sannolikt inte att finnas här. Framtidens Stallarholmare kommer fortsättningsvis att behöva åka till någon nära metropol för sådana behov. Kanske finns ett välutrustat sjukhus i en nybildad region bestående av Strängnäs och närliggande kommuner inom 30 minuters restid med morgondagens elfordon....?

Morgondagens demokrati

Under de gångna ca 20 åren har den politiska bilden förändrats. Mer när demokrati har skapats genom samarbete över partigränser och att lokala partier och sk ”enfrågepartier” har bildats och deltagit i kommunala och regionala val. Kommer denna trend att fortsätta. Nja!?

För många olika viljor som skall samverka kan skapa en otydlighet och motverka att en fungerande helhet skapas. Man drar i olika riktningar och det blir varken hackat eller malet dvs inget riktigt helhetsgrepp med en tydlig inriktning. Men när demokrati är ändå en förutsättning för att nå gemensamma tydliga mål och bygger på att det i samhället finns någorlunda gemensamma grundvärderingar. Idén bygger på att alla medborgare kan och vill vara med att utveckla både sig själva och den gemensamma verksamheten.

Huvudingredienserna i när demokrati är att utifrån en gemensam syn på framtiden, där visioner och mål som uttryck för ett önskvärt framtida läge är en viktig faktor. Det blir allt viktigare att arbeta med målinriktad kompetensutveckling, utveckling av stödsystem bl a hur man skall organisera sig och fastställa de önskvärda värderingar som bör råda för en god utveckling och långsiktig välfärd. De genomgripande viktigaste faktorerna är **ledarskap** och **medborgarskap**, som måste gå hand i hand och vila på en gemensam värderingsgrund. Nyckelordet för när demokrati är delaktighet. Grafiskt kan man beskriva det på detta sätt:

En beskrivning av en framtida vision och mål och en beskrivning av nuläget är utgångspunkten för utveckling av de stödsystem (t ex organisation, system för lärande och kommunikation mm) som behövs för ett framtida önskvärt förhållande. Vilken kompetens behövs för att ta sig från nuläge till visionen/målen och vilka gemensamma värderingar är önskvärda för en lyckad färd mot visionen och målen. Genom allt skär ledarskapet, som skall skapa förutsättningar för delaktighet (när demokrati) och medborgarskapet som kännetecknas av äkta delaktighet och bidrar till en önskvärd utveckling.

Det finns goda förutsättningar för att Stallarholmen fortsatt skall vara en välmående del av Strängnäs kommun. Om 50 -75 år finns här en lokal kommundelsnämnd med god kompetens, bra organisation, tillräckliga resurser, idéer och gemensamma värderingar för att åstadkomma ett fortsatt välmående

samhälle och glada och lyckliga medborgare som bidrar till en fortsatt välmående ort. Inget mer kortsiktigt tänkande för att bibehålla makt och position. Dagens Stallarholmen består av en någorlunda homogen samling medborgare. Här finns ett rikt föreningsliv med olika inriktningar som borgar för en framtida god anda och vilja till en gemensam positiv utveckling av orten i olika meningar. Jag tror starkt på att denna gemenskap och uttalade entreprenöranda skall var ledmotiv även om 50 – 75 år...men den som lever får se.

Hur gick det då? Berätta hur det blev...!

Det vore roligt att få, veta hur det gick. Ring gärna till 0707 88 88 8 eller maila till bertil.lindh@himlen.com och om jag mot förmodan skulle finnas på det andra stället, så får ni söka efter telefonnumret på Eniro.

Bertil Lindh, Vildrosstigen 6, Stallarholmen.

Stallarholmen blir ett nytt samhälle

Om 50år tänker jag mig att hålan Stallarholmen har blivit som ett helt nytt samhälle.

Sundby har byggts ut och många människor från Strängnäs och Mariefred har kommit för att bo där, men inte för många såklart. Några av husen har byggts ut till den nya moderna stilen, men dom flesta har bara målat om husen.

Ut mot Överselö mitt emot Vikingavallen på andra sidan vägen ska det vara som ett litet köpcentrum, ungefär som Präntaren i Strängnäs.

Jag tror att dom flesta bilar, flygplan och andra fordon kommer vara utvecklade och mer miljövänliga. Jag vill att ICA ska vara utbyggd eller ha en annan våning så nya varor och produkter kan få plats.

Dom kanske har byggt några fler hus vid IP och några andra vid det området.

Östabadet har utvecklats och bryggan har byggts ut med hopptorn och finare sand osv.

Lea Blomberg, Stallarholmsskolan klass 5B.

Framtid Stallarholmen

Jag vill att det ska vara höghus, och bilar som kan flyga. En stor bio och det ska såklart vara en sushirestaurang. Lönn ska det också vara. Jag vill ha en hund och en katt. Ett Badhus som jag kan gå till varje vecka, och En familj som är snäll mot alla. Många. Stallarholmen huvudstaden. Och elever på skollorna ska se sin lärare på en skärm.

Noah Remvang, Stallarholmsskolan klass 5B.

Peter Drakenberg skriver brev till sin dotter

Kära dotter Stallarholmen 20/6 2073

Tack för ditt brev med senaste nytt däruppifrån. När du flyttade så pass långt norr ut så undrade jag hur det skulle gå för er i ert nya liv. I synnerhet om ni skulle acceptera vinterkyla och snö. Det var ni ju inte vana vid här nerifrån. Vinter och snö har du väl knappt upplevt här nere. Sista stora snöfallet jag minns var i början av 2020-talet.

Nu är det sommar och varmt här. Badsäsongen blev tyvärr lika kort som vanligt numera. Två till tre veckor. Sedan var algbloomingen igång igen och då är det ju inte läge att bada. Säsongerna har blivit kortare och kortare, Vattnet i Mälaren blir snabbt varmt och så kommer algbloomingen. Gröna mattor på sjön och sedan inne i vikarna. Vera, hunden, blev sjuk när jag inte passade på henne ordentligt. Vi var nere vid Mälsåker slott och gick och hon sprang ner och drack sjövattnet. Hon började kräkas och darra. Det var bara att åka till veterinären med henne. Det ordnade sig och det är tur att vi har veterinären kvar i byn.

Ett par värmeböljor har vi redan haft under vår och försommar. Temperaturer upp till 30 grader. Och däremellan skyfall med 50 mm regn. Också två stycken hitintills. Här i Stallarholmen klara vi regnen rätt bra. Vattnet rinner av snabbt även om jag får "sjöutsikt" ett tag när åkern utanför står under vatten. Värre är det i Mariefred eftersom avrinningsdikena man byggde redan på 20-talet inte räcker till. Plus att man byggt många hus på alltför låga områden.

Bönderna här på ön har delvist löst problemet med ösregn och torrperioder. Fler och fler har gått över från den vanliga vetesorten Julius till en ny sort som korsats med Ölandsvete och andra kultursorter med djupare rötter. Dels klarar de djupare rötterna torkan mycket bättre och dels hjälper rötterna ytvattnet att tränga ner i jorden. Torr mark tar ju inte åt sig vatten utan det rinner bara av, ner i diken och ut i Mälaren tillsammans med näring från åkrarna. Rötterna ger vattnet "kanaler" ner i marken så det kan sjunka ner. För mig för det med sig att min "sjöutsikt" försvinner rätt fort och det är ju synd.

Att vattnet rinner av så snabbt ger en del problem med grundvattnet. Rätt många ute på ön får problem med sina brunnar. De sinar helt enkelt och det blir till att hämta dricksvatten från grannarna eller inne i byn. Vatten för bevattning av grönsaker får man inte ta från kommunens vattenkranar i byn men vi har ordnat med pumpar som tar upp sjövattnet. Självt har jag nu fixat med en tank på släpet till bilen. Jag får åka ner minst en gång i veckan för att hämta sjövattnet. Min brunn har aldrig sinat men jag vill ändå inte använda det vattnet till grönsakerna och hönsen.

I samhället tar man ju dricksvattnet via Strängnäs från Stockholm. Här börjar det bli lite panik. Östersjön har höjt sig så pass mycket att det vid högvatten kommer in i Mälaren trots försöken på 20-talet att höja Slussen i Stockholm. Man får alltså bräckt vatten som måste avsaltas innan det kan användas som dricksvatten till stockholmarna – och oss. Och så är det där med prioritering. Stockholmarna prioriteras lite högre än strängnäs- och stallarholmsbor. Detta medför att vi snart måste se till att få vatten från annat håll. Strängnäs vattenverk var ju uttjänt på 20-talet och det var billigare att ta vatten från Stockholm. Nu får man tänka om och har börjat leta efter en lämplig vattentäkt. Vi har ju ett ställe nere vid Najudden där man för länge sedan funderade på att bygga ett eget vattenverk. Nu kanske det blir aktuellt igen. Hoppas de verkligen djupborrar i så fall. Mälaren kommer ju ett bli en djup vik till Östersjön så småningom och det är ju bra om vattenverket kan fungera länge.

Har du hört att Sverige räknas till "Vattenländerna", alltså de länder som har gott om dricksvatten. Norden, England, Norra Tyskland och Baltikum räknas dit. Torkan i länderna runt Medelhavet och Frankrike har medfört nästan konstant brist på sötvatten. Så oss kallar de för "Vattenländerna". Om det är positivt är ju tveksamt på grund av alla som vill flytta norrut.

Stallarholmen har växt så du skulle inte känna igen dig. Det är fortfarande "inte vilken håla som helst" även om man inte kan kalla det "håla" längre. Förr, på 20- och 30-talet, var det mest stockholmare och kreativa människor från Tyskland och Holland som kom hit. Förutom en del flyktingar från diverse krig och elände. Det var ju hanterbart även om Stallarholmen växte och lite av charmen försvann. Förut var det ju nästan bara "Vinkelboda" som var trevåningshus. Numera finns de, trevåningshus och högre, litevarstans. "Statarlängor på höjden sa' någon". Men tyvärr behövs de, husen, för inflyttningen bara ökar med "klimatflyktingarna".

Men inflyttningen är positiv också. Med ökad inflyttning av italienare, spanjorer och fransmän får vi ett nytt tillskott av kultur, inte minst matkultur, och seder. Så vad sägs om den nya "Oktoberfestivalen" vi har fått från Tyskland. Med alla de här nya impulserna så har det även blivit fart på gammal svensk kultur. På Vikingavallen dansar man numera både schottis, polska och jenka vilka varit helt ute i årtionden. Vi har till och med fått ett eget spelmanslag med folkmusik. Jag minns att det fanns ett på Fogdö på 20-talet men jag vet inte om något på Selaön. Men nu finns det.

Ja, du. Det där med invandring. Vi har faktiskt en del utvandring också. Du, och ett par jag kände, var väl de första som flyttade även om det var ett tag sedan. Stallarholmsbor som tycker att blir trångt här och för varmt och ingen snö alls och ingen badsäsong. Trångt är det i nya köpcentret vid gamla bågskyttebanan och varmt är det ju året om, även på vintern, och, som sagt, bara 2-3 veckors badsäsong. De flyttar till norra Värmland eller längre upp i landet, som du.

Det här låter ju nästan nedslående så nu tar vi något positivt. Kulturlivet blomstrar. Med alla kreativa människor och med allt fler nya idéer växer allt möjligt fram. Mycket inom nöjesbranschen och hantverk. Hela gamla tegelbruket är numera ombyggt till en hantverksskola. Musik- och målarskola har vi också fått i nya lokaler nedanför Pumpaberget.

Näringslivet blomstrar. När pendlandet till Stockholm blev för dyrt och digitaliseringen tog ordentlig fart började man jobba mer och mer hemifrån. Distansarbete hade ju fungerat rätt bra under coronapandemin så arbetsgivarna upptäckte fördelen med hemarbete. Men till slut började företagen flytta ut hela verksamheterna från storstäderna och då bl.a. till Stallarholmen.

Byggfirmorna på orten har växt. Ökat byggande ger rörmokare och plåtslagare fullt upp. Vi har dessutom fått nya firmor som ägnar sig åt reparationer av vitvaror, hushållsapparater och cyklar. Vitvaror har blivit dyra i inköp eftersom tillverkningen i bl.a. Italien minskar. Där har man arbetskraftbrist p.g.a. all utflyttning upp mot Vattenländerna. Så de har svårt ibland att få ut något ur sina fabriker.

Så ska jag ta lite energi också för här händer det saker.

Med början i 20-talet har man satt solceller på nästan vartenda tak. På villor, verkstäder och lador. Det blev ett par solcellsparker också, både på Ytterselö och på Överselö. Ön producerar så mycket el att man byggt en tankstation för elbilar här där man kan ladda med billig el från ön. Elen går inte bara till egen förbrukning utan även på export till fastlandet.

Nu blev ju inte elbilar den där succén man trodde. För vilken vanlig knegare eller pensionär har råd med att köpa en ny elbil för en halv mille? Och andrahandsmarknaden är liten eftersom det är så himla dyrt att byta ut batteriet. Så nu har vätgasbilarna blivit aktuella igen. Vätgasen gör man ju med elektrolys och använder då en hel del el. Och el måste ju konsumeras och produceras samtidigt om elsystemet skall fungera. Och det har man hitintills löst genom att strypa sol- och vindkraftverken så de inte producerar så mycket. Men nu har man kommit på att man kan använda "överskottselen" att göra vätgas i stället för att strypa bort den. Det blir ju då nästan gratis att producera. Så nu har Stallarholmens Vätgas AB bildats och alla aktieägare har anknytning till Stallarholmen. De bor här på hel- eller deltid. Ganska fantastiskt initiativ av Hållbarhetsgruppen inom Stallarholmens Nätverk.

Medan jag skrivit har det blivit en ny dag. Hög tid att gå och lägga sig.

Jag tar tåget upp till dig i slutet av juli. Det är en bit från stationen och hem till dig så du hämtar mig väl. Blir det gamla elbilen eller häst och vagn? Vi får planera lite senare.

Kramar dig och ungarna.

Peter

Framtid Stallarholmen

Vill jag att fotbollslaget SSK ska komma upp till allsvenskan och vinna champions League Och att jag ska vara tränare för dom. Stallarholmen har blivit Sveriges största stad och huvudstad. Och mitt barn kör i SSK och är striker han ska leda skytteligan. Stallarholmen har nu ungefär 54 affärer och den största är mall off SSK och några bios en av dom heter jag är Ludde. Det finns också fotbolls läger.

Ludde Dahlqvist, Stallarholmsskolan klass 5B.

Framtidens Stallarholmen

Ett virus har spritts sig i Mariestad. Så vi har byggt en ö långt ut i vattnet och tagit med oss allt som vi kan.

För nu är det en liten stat i Mälaren på Ytterselö som kallar sig Stallefred en del av Mariefred och Stallarholmen. Så nu lever det friska folket i Stallefred och här har vi börjat odla och har hittat att göra energi på naturen och så finns det en tunnelbana här.

Men i Mariestad som förut var en del av Stallefred är det helt förstört folk blir sjuka som smittas och det finns inget botemedel för viruset. Det är ingen som har vågat att gå utanför murarna när man lämnar Stallefred och kommit tillbaka levande. I staden finns det sjukhus, shopping platser skola och mataffärer.

Men man kan inte dricka vattnet som kommer från Mälaren för viruset kan ha spridits genom vattnet så vi har brist på vatten. Dom försöker hitta ett sätt att rena vattnet men inget som dom har nu. Vi har fått vatten från andra länder så det räcker nu men vi vet inte hur lång tid det tar innan allt vatten tar slut i Stallefred. Men staten är liten och trång och vi behöver bygga många nya hus. Men man använder inte bilar utan man åker bara tunnelbana buss eller voi. Voi är en flygande släde. Det finns små och stora. I Stallefred finns det ingen som bestämmer utan det finns bara lagar som säger att man inte får mörda, inte använda våld, inte slå barn, inte råna och så vidare.

Molly Lindelöf, Stallarholmsskolan klass 5B.

Framtid Stallarholmen

Om 50 år vill och tror jag att vi inte kommer kunna bygga mer för att om vi bygger för mycket så kommer inte djuren ha någonstans att bo. Jag vill att de tar bort lite hus och bygger fler mindre skolor i stället, skolorna ska vara gammeldags och små. Jag vill att det ska vara affärer som säljer bara kött eller bara ost så som det var förr innan det blev butiker som hade allting. Men samtidigt får det inte bli för gammeldags det ska fortfarande finnas elbilar och några enstaka butiker som har allting.

Wilda Burge Gustafsson, Stallarholmsskolan klass 5A.

Min syn på det framtida Stallarholmen

Stallarholmen är idag, och kommer även i framtiden att vara, en del av Strängnäs kommun. Orten kommer naturligtvis att utvecklas i takt med, och i samklang med att samhället i övrigt utvecklas. Stallarholmen med sitt stora lokala engagemang hos invånarna, kommer att ligga i framkant i hela samhällets utveckling. För att lösa de stora problem vi idag ser framför oss krävs en ny inriktning på den tekniska utvecklingen, där man försöker hitta lösningar på verkliga problem, och inte lösningar på påhittade problem, som vi inte ens vet att vi har.

Exempel: Varför utvecklar intelligenta människor kylskåp som talar om för oss när bäst föredatum på mjölken i kylskåpet har gått ut. Eller varför utvecklar intelligenta människor tvättmaskiner och appar som talar om för oss i telefonen att tvättmaskinen är klar?

Jag hoppas att Stallarholmen utvecklas så att den variation i befolkningsstruktur som idag finns även kommer att finnas i framtiden. Vi kommer ha en lokal småskalig produktion av tjänster och varor. Lantbruket lever och utökar sitt sortiment så att det inte bara är spannmål som produceras.

De lokala hantverkarna finns kvar och utbudet och variationen utökas ytterligare. Jag tror att vi om 50 år har ett samhälle som gått tillbaka till att försörja sig själv på fler och fler områden, och dagens helt sjuka transportapparat minskar.

Vi i Sverige, som är klimatomänsigt lyckligt lottade, kan inte räkna med att skördarna i de stora producentländerna ska förse oss med lantbruksprodukter året runt. Dessa skördar kommer att gå åt till att mätta de folk som befinner sig på delar av jorden som vi har förstört. Vi måste lita till att vi själva kan producera det vi behöver lokalt. Då kan vi inte heller räkna med att vi på ICA har 23 olika sorters plastinbakade tomater året runt. Helt absurt. Vi får nog räkna med att vi har årsvariationer på grödorna så att vi äter t.ex. tomater under de tider på året då det finns lokalt odlade tomater. Med lokalt kan man ju räkna inte bara Stallarholmen utan kanske Norden. Även Stockholmare kanske får tomater, men de har inte så stora möjligheter att odla dessa inom sin kommungräns.

När vi förstört delar av vår planet behövs det en vara som det är lite väl ont om idag, solidaritet.

Stallarholmen kommer att, liksom andra delar av landet, få ta emot mer invandring från länder i kris. Detta brukar skapa spänningar i ett samhälle, men om 50 år kan de som då lever i Stallarholmen att förhoppningsvis se på invandring som en möjlighet, och inte som ett problem.

Den lokala dagvaruhandlaren har helt ändrat sitt utbud i takt med samhället i övrigt. Man erbjuder mer lokalt producerade varor och kommer inte att fylla halva butiken med chips, öl, läsk, tidningar och godis. Av hälsoskäl tvingas folk att begränsa intaget av rena onyttigheter. Ett I-landsproblem.

Delar av befolkningen kommer att pendla till sina jobb, dock färre antal dagar per vecka, då arbetstiden gått ned. Människor som jobbar på distans ökar. Pendlingstrafiken kommer förhoppningsvis att ske med eldriven gemensam transport på väg, men även på vatten. Den kortare arbetstiden ger mer utrymme till gemensamma aktiviteter och sådant utbud kommer växa fram och utökas, inte bara i pensionärsleden.

Sammanfattningsvis kan man säga att Stallarholmen kommer liksom idag vara en ganska välmående ort med en välmående befolkning. Invånarantalet om 50 år är i det område som idag benämns Stallarholmen kommer vara 6 500 människor.

PS/ Om nu inte ett tredje storkrig i Europa lagt hela kontinenten i ruiner och aska. I så fall täcks hela området av en tät skog om 100 år, som om några tusen år befolkas av invandrare folkslag från andra kontinenter och kulturer/*DS*.

Torsten Sköld, Ytterselö, Stallarholmen

Framtid Stallarholmen

Jag vill ha fler skolor inte sådana stora skolor som det går många i utan jag vill ha miniskolor som det går kanske trettio personer i. Jag vill inte ha några tjuvar i framtiden jag vill att alla ska känna sig trygga i Stallarholmen. Jag vill också att Strängnäs, Stallarholmen och Mariefred ska vara en ena stad med tunnelbana.

Vilmer Brand, Stallarholmsskolan klass 5A.

Stallarholmen 2074

Jag förstod aldrig riktigt varför mormor alltid sade "förlåt mig om du kan." Varför skulle jag ens behöva förlåta henne? Och när jag sade det till henne "Mormor, det finns inget att förlåta dig för. Du har inte gjort något fel." Då sade hon bara gång på gång, "Förlåt mig om du kan. Förlåt mig om du kan." Det blev ett mantra, en upprepning; en sorts bön.

Vi bor i Stellarholmen. Mormor kallade det alltid för "Nya Stallarholmen" och det låter så gammaldags, för ingen förstår vad det där "Stallarholmen" är för något. Jo, vi vet förstås att det kommer från namnet för det gamla bostället, orten där människorna bodde förut. Men vad betydde namnet? Mormor förklarade, det var något om ett stall...

Stellarholmen känns mer rimligt. "Stjärnholmen" från ordet "Stella" som betyder stjärna. Det är både vackert och så känner jag närheten med rymden, med allt omkring oss, när jag säger det. Inte för att det alltid är så vackert här i det nya bostället, men jag måste tro att det finns någon skönhet någonstans.

Men mormor sade aldrig Stellarholmen. Hon envisades med det gamla namnet, och det var inte det enda som hon vägrade att lämna bakom sig. Inom henne virvlade minnen som verkade klädda i de vackraste blommorna, sötaste katterna, de roligaste arbetena och mest intressanta böckerna.

Mormors berättelser värmdes mig inifrån, hon berättade om Mälarens vatten som något inbjudande och vackert, om skogen som en källa till återhämtning och livsluft.

De gamla vikingalämningarna, som berättade om tider vars avtryck på orten varit så beständiga, höll mormor medveten om sin bakgrund samtidigt som framtiden växte fram.

Förr var vintern kall med snö och is, mormor gillade inte att halka runt på Stallarholmens gator men att se den vackra snön genom fönstret påminde henne om barndomens pulkaåkning. Tydligt var den vanligaste frasen när vintern kom: "Det blir så ljust och fint när snön kommer."

Långsamt introducerades våren genom snösmältning och växternas framväxande ur jorden som värmdes upp av solens strålar. Fåglarna kvittrade och världen jublade. Mormor fotade de färgglada blommorna som växte fram, tittade på hallonbuskarnas grenar och hoppades på mycket bär till sommaren samtidigt som hon kisade mot solen och andades in kraften som våren bjöd på.

På sommaren var hon ledig, satt på altanen och läste Jane Austens "Stolthet och fördom" och skrattade högt och drömde sig bort till den engelska landsbygden på 1800-talet.

När hösten gjorde sitt intåg kom den djupaste harmonin över mormor, hon beskrev det som att vädret och hennes inre äntligen var i samklang. Dimman över Mälaren, vinden och de färgsprakande löven gjorde henne lycklig.

Men allt det är borta nu. Jag vet inte hur jag kan sakna något jag aldrig har upplevt. Jag har inte haft något normalt väder eller årstider. Kanske är det själva upplevelsen av att få vara människa som jag saknar. Vårt naturliga element, våra livsförutsättningar har förändrats så mycket men ändå saknar min kropp och min själ det jag inte känt på min hud, sett med egna ögon eller hört och doftat med mina sinnen.

Det vi har nu är en enda sträcka av stormar, torka, extremt värme och plötsliga skyfall som marken inte kan tillgodogöra sig. Det som växer är vi glada åt, när vi kan äta det. Det som är beständigt är vi ännu tacksammare för, om vi kan få bo kvar där vi befinner oss. Om vattnet räcker. Om vi kan skydda oss mot nästa storm.

Jag berörs av att se resterna av husen i gamla Stallarholmen. Det som en gång var. Där bodde mormor och morfar. Mamma bodde också där, innan allt hände.

Mormor vaknade på nätterna av sitt eget skrik. Det var minnena av översvämningen av Stallarholmen, när Mälaren blev en havsvik och vattnet blev förorenat, som flödade över henne. Det var på den tiden när människorna flydde för sina liv och andra blev kvar i vattnet, försvann i den obarmhärtiga havsmassan.

Det hade kommit så många varningar, i årtionden, men mormor sade alltid att ”även om jag förstod att något behövde göras kunde jag ändå inte förstå vad detta något skulle vara. Vem skulle vi vända oss till när det fanns människor som hånade vetenskap och fakta? Vem skulle göra skillnad, rädda oss, när allt handlade om något annat än hotet. Till vardags oroade vi oss för annat än ett framtida hot, och när framtiden plötsligt var nutid var det för sent. När tiden rann i väg på att vissa misstrodde vetenskap och fakta och vi andra brydde oss för mycket om att förklara och övertyga i stället för att agera, när tiden gick åt till att tänka på oväsentligheter och att leva i förnekelse. Då var det plötsligt för sent att göra något. Tiden som vi trodde fanns, den var försvunnen. Lösningarna på framtidens problem kom aldrig för vi var upptagna med att undra om de verkligen behövdes.”

Det är egentligen inte alldeles för illa här i Stellarholmen. Det finns lite mat och rent vatten och vi som bor här klarar oss ganska bra. Det är inte enkelt liv, så mycket är säkert, men på något sätt går det. Jag önskar bara att jag inte förstod, inte såg, att vi människor förut hade något annat. När mormor var barn. Då levde vi ett liv där Moder Jord var en plats som gav både utmaningar i form av enstaka stormar och svårigheter men också skydd för väder och vind, och där mattillgången var stabil och vattnet gick att dricka. Allt var inte bra förr men det fanns en ordning, årstidernas växlingar kom med en stabilitet och vädret följde vissa förutbestämda mönster.

Idag lever vi trots att vi befinner oss på jorden. Vi lever bara för att vi kan lista ut hur vi kan få färskt vatten, mat och kläder. Allt är en kamp, en strid för att få leva. Jag vet inte ens om det riktigt är ett liv. Att ständigt vara på sin vakt mot stormarna, regnet som piskar ner och sen torkan som aldrig vill ge med sig. Inget är någonsin lagom. Det är alltid för mycket av något och livet är samtidigt kargt. Min mormor hade så vackra minnen, mina fina minnen är så få. Det blir så när man får strida för det allra mest basala, för sin överlevnad.

Jorden kan inte föda oss längre. Hon vill inte ha människorna på sin kropp. Hon rister och rör sig. Hon vänder ryggen till de parasiter vi blivit på hennes hud. Moder Jord vill inte veta om sina barn längre, vill inte föda den som biter handen som gett och gett. Det sägs att de rika människorna flydde inte bara de översvämmade länderna utan jorden i sig. De hämtade ett nytt hem i rymden ovanför oss. De visste att det inte finns något mer här på jorden för människorna än svårigheter.

När jag tittar upp mot stjärnorna så undrar jag hur de har det där ute i det oändliga allt, i rymden. Säkert bättre än oss här nere. Kanske har de med sig allt de behövde, vatten och mat. Troligtvis kan de leva något annat liv än det vi har, där det enda som gäller är att överleva.

Samtidigt kan jag inte låta bli att blicka över gamla Stallarholmen från vår nya by och tänka att närheten till det gamla inte bara gör ont. Det är inte bara minnen av det som är svårt som jag ser framför mig, det är rötterna till mitt liv jag har där. Även en människa behöver något att rota sig i.

Ju mer åren har gått, desto mer förstår jag mormor. Jag börjar bli gammal och inser hur livet var förr och hur det är nu. Nu vet jag vad hon menade när hon sade *förlåt mig*. Allt var såklart inte hennes fel, det visste mormor med. Men om en är människa, så är en också en del av ett sammanhang. Kopplade till varandra, till djuren och naturen. Det finns så mycket vi hade kunnat göra bättre tillsammans och nu återstår bara att aldrig glömma det igen. Det lilla vi har kvar måste bevaras.

Det som fanns kommer aldrig mer tillbaka. Stallarholmen finns inte mer. Men Stellarholmen finns. Stjärnholmen där vi har vårt nya hem.

Kukkamariia Valtola Sjöberg, Stallarholmen

Framtid Stallarholmen

Jag vill att om femtio år att det ska vara som Stockholm, fast det är mer skyskrapor och bilarna är bara elbilar. Bilarna har inga däck de kommer att sväva. Vid övergångsställena när man ska gå över vägen så skapas en cylinder runt den som går så att bilarna inte åker över någon. Husen kommer sväva lite så de inte får vattenskador eller möglar. Restaurangernas servitörer är robotar och har en skärm på magen där man beställer mat och dryck.

Wollmar Önnestam Faris, Stallarholmsskolan klass 5B.

Hur blir det i Stallarholmen om 50 år

När jag skriver dessa rader har jag utgått från de kunskaper vi har om det klimat som vi kan vänta oss finns här i Stallarholmen om 50 år. Jag har delat upp min beskrivning i två huvudsakliga delar. För det första hur vårt klimat kommer att påverkas av yttre orsaker. För det andra hur befolkningsutvecklingen kommer att påverka oss.

Den yttre påverkan:

1. Miljöpåverkan sett geologiskt Uppvärmningen, vattennivån och miljön.
2. Miljöpåverkan sett ur befolkningssynpunkt.

Befolkningspåverkan:

1. Stallarholmsbor och deras avkomma.
2. Inflyttade svenskar och andra nationaliteter.
3. Miljöflyktingar från sydligare länder.

Vad vet vi idag om växthusgasernas inverkan på klimatet?

Vi har redan idag växthusgaser i atmosfären, som räcker för fortvarig uppvärmning i flera hundra år, om vi räknar in det naturen läcker ut. Detta även om människan lyckas att stoppa alla sina utsläpp! Denna uppvärmning, plus Golfströmmens, vilken redan nu lyfter Nordens temperatur cirka 8 grader, och vår hittills uppkomna uppvärmning på cirka 7 grader i nordligaste Sverige och cirka 3 grader i södra Sverige. Till skillnad mot våra politiker tror jag att Jorden och solen inte bryr sig om i om koloxiden kommer från fossilt eller inte fossilt bränsle.

Vad vet vi idag om permafrostens inverkan på klimatet?

Permafrost i Sibirien, Alaska, Grönland, samt Spetsbergen och bägge arktiska områdena: Syd – och Nordpolen. Dessa områden med permafrost smälter och dessa marker blir enorma växthusgaskällor vilket ökar uppvärmningen. Samtidigt som de bägge arktiska områdena i Nordpolen och Sydpolens uppvärmning idag har mycket kraftigare än jordens medeluppvärmning. Alla deras glaciärer har redan börjat avsmälta. Här finns flera faror för oss. Glaciärernas smältvattenmängd ökar havsvattenmängden så mycket att havsvattennivåerna stiger kraftigt.

Vad vet vi om polarisarnas inverkan på klimatet?

”National Snö och is Data Center”, är en ideell organisation med anknytning till vetenskaplig is forskning. NASA, NOAA och National Science Foundation, säger att "Grönlands och Antarktisisarna också påverkar väder och klimat. Stora plåtår på ishallen förändrar stormspår och skapar kalla nedåtgående vindar nära isytan."

Arktisk sjöis hjälper till att reglera klimatet genom att hålla det kallt. När den här isen smälter, absorberas värmet i solskenet från solen, i stället för att is och snöytor återspeglar den ut i rymden. Den is och snöytan reflekterar solstrålarna ut i rymden medan öppna vattenytorna tar åt sig värmen genom värmeabsorption av solstrålarna och dessa ger uppvärmning av hav, vattentillväxt och strålström förändras. Även små temperaturförändringar i Arktis kan drastiskt påverka vädret över hela världen.

När mer värme absorberas av oceanerna skapar den en "positiv återkopplingsring" som väsentligen förändrar atmosfärens och havets cirkulation. Salthalten i havsvatten förändras när polaris smälter, eftersom det inte innehåller något salt. När glaciärer smälter i havet tenderar att stiga och sötvattnet att hålla sig på toppen eftersom saltvatten är tyngre. Detta gör att plankton och annat som flyter i vatten, kommer djupare och då försvagas solstrålarna med kvadraten av det djupare de då flyter. Då planktonens ytor tar åt sig solstrålarna och genom fotosyntes, kolbildningar till CO₂, som lagras i atmosfären och bidrar då ytterligare uppvärmning, i stället för att ta upp CO₂ ur luften och fungera som jordens mest kraftfulla CO₂ sänka. Tyvärr värmer också nedsmutsning av vattnet och allt annat i haven som minskar havens tranparitet också till uppvärmning av haven och härmed också luften ovan vattnet, som i sin tur också till uppvärmning,

Detta påverkar havsströmmar som normalt flyttar det varma vattnet vid ekvatorn tillbaka till Arktis i en process som kallas värme och saltvatten *thermohaline cirkulation*. Slutförändret av cykeln sker när det kallare vattnet i djupet börjar röra sig söderut och sedan stiger igen vid ekvatorn där det värms. En känd ström som skulle påverkas av detta är Gulf Ström.

Förändringar i Golfströmmen påverkar Nordamerika och Europa och kan leda till svalare väder över tiden och radikala förändringar i vissa vädermönster på bara några veckor. Medan Dennis Quaid-filmen "The Day After Tomorrow" refererade till detta scenario, anser forskare att det är osannolikt att snabba förändringar inträffar som leder till en ny istid är osannolikt, eftersom oceanerna rör sig inte värme och kyla så snabbt som atmosfären gör.

Vad vet vi om islakan och havsvattnets inverkan på klimatet?

De flesta kanske inte vet att arktisk is i nordpolen har lite att göra med stigande hav eftersom isen där flyter ovanför vattnet, förskjuter den redan med sin storlek. När arktiken smälter, håller havsnivån densamma, men vädret ändras. Det verkliga hotet på havsnivån stiger från Grönland och Antarktis isytter, som innehåller nära 99 procent av världens färskvatten. När Antarktis smälter, säger klimatexperter att havsnivåerna kan stiga till 200 meter och mer. Grönlands smältande isytter kommer att lägga ytterligare 20 meter till havsnivåhöjning.

Försvinner Havsis och vad händer då?

Enligt National Geographics prognoser om en 70 m ökning i havsnivå skulle hela östra kusten, Gulf Coast och Florida försvinna. Kullarna i San Francisco kommer att bli en serie öar, med ett inre vatten som bildas i Kaliforniens Central Valley. Los Angeles och San Diego skulle vara under vatten, tillsammans med Seattle, delar av Portland, Oregon och British Columbia i Kanada.

En ny rapport från National Oceanic and Atmospheric Administration förutspår att när en person född 2017 når 33år, kan havsnivåerna stigit så mycket som 1 till 4,5 m, och fördubblas senast 2100. Hur snabbt havsvattnet stiger Efter 2050 och senare, beror havsnivåstigningen på hur snabbt, på flera faktorer. Med ett klimat som fortsätter uppvärmning - och kusterosion - kan dessa siffror öka radikalt. Detta påverkar inte bara kustsamhällen runt om i världen, som täcker London och andra låglänta områden, men det skadar också globala ekonomier, vilket kräver att evakueringar av befolkningen flyttas och flyttas till större hamnar och företag.

VAD VET VI OM GOLFSTRÖMMENS INVERKAN PÅ KLIMATET?

Konsekvenser om Golfströmmen vänder, om den stannar, eller om den fortsätter att pumpa varmare vatten upp till polarhavet:

Vi har ett problem, som det inte finns något svar på ännu. Kommer Golfströmmen att vända eller försvinna när vattentemperaturer stigit i Norra ishavet eller kanske vända, eller kommer alla hav att öka lika mycket i temperatur så drivkraften för den fortsätter på samma sätt.

Om Golfströmmen vänder blir konsekvenserna att den kyler Norden med ca 10 till 16 grader. Om den stannar sjunker dess påverkan på Norden, så att dess idag uppvärmning av Norden med 8 grader försvinner. Jag tror att den avstannar, vilket gör att den redan uppvärmda Södermanland på ca. 5 grader försvinner och en sakta avkylning ca. 3 grader till. Om vi håller fast vid att den varken vänder eller kvarstår får Norden en behaglig temperatur jämfört med övriga västvärlden. Vi kommer att få samma klimat som Sibirien och Alaska får. Dessa har idag fått en uppvärmning på ca 6–8 grader, vilken kommer att fortsätta att uppvärmas.

VAD VET VI OM BINDNING OCH FRIGÖRANDE AV CO2 I SKOG?

I normal skog binder träd och dess rotsystem samt myceler som är kopplade till rotsystemet koldioxid. Varje del stam, rotsystem och mycelierna binder lika mycket CO₂, så när man faller ett träd startar frigivningen av CO₂ och här ger stammen, roten och mycelerna i princip samma mängd CO₂. Så vi förlorar tre gånger så mycket CO₂ som stammen med grenar har bundit.

Därför räcker det inte att återplantera ett träd per fallt träd, utan vi måste plantera upp emot 8 plantor för varje fallt träd, som under ca 50 år måste gallras så endas ett kvarstår efter 80 år. Varje träd skapar sitt eget mycelienät, och tar tyvärr inte över det som lämnats efter avverkningen. Om man bearbetar jorden efter avverkningen, så dör myceliet mycket snabbare och avger därför dess bundna CO₂ mycket snabbare. Nästan ingen möjlighet att återskapa mycelet. Detta är anledningen till att kalavverkningar inte bör användas, och speciellt inte i de ytterst få ”Gammelskogar” vi har kvar. Tyvärr är det bara cirka 2% av vår svenska skog som kan kallas gammelskog.

Intakta, artrika och levande skogsekosystem finns bara kvar som små fragment på svårtillgängliga platser. Det har gjort att allt färre människor i dag känner igen en genuin skog, säger Johan Nitare.

Anledningen till den snabba förlusten av biologisk mångfald i skogsmark är framför allt kalhyggesbruket. Av Sveriges i dag 999 rödlistade och hotade skogslevande arter påverkas minst 394 direkt negativt av kalhyggesbruk, enligt SLU Artdatabanken. Men den nedåtgående trenden för rödlistade arter är bara ett av flera tecken på att skogen inte mår bra.

Det moderna skogsbruket infördes på bred front i Sverige från mitten av 1950-talet. Sedan dess har kalhuggning, markberedning (plöjning), dikning och plantering av likadana träd förändrat hela skogens ekosystem till oigenkännlighet, menar Johan Nitare.

Vid ett kalhygge dör bland annat skogens underjordiska svampnätverk – och det som förloras kommer troligen aldrig tillbaka. Uråldriga och komplexa ekosystem har uttraderats bit för bit. När man behandlar skogsmarken som åker leder det till en ofantlig utarmning av den biologiska mångfalden. Dagens skogsjordar är sjuka och artfattiga.

Kommande resultat och konsekvenser av den denna ökande förlust av vår biologiska mångfald i våra skogar kunde vi inte överblicka 2023, men nu ser vi att den givit oss en önskad mångfald av skadedjur och växter. Så tyvärr får man inte det ena, så får man det andra, tyvärr. Ett resultat av kortsiktigt försök att industrialisering av skogen.

VAD VET VI OM BINDNING OCH FRIGÖRANDE AV CO2 I HAV OCH SJÖAR?

I princip härbärgerar allt relativt rent vatten kiselalger och andra alger. Kiselalgen binder CO2 genom fotosyntes. Summan av kiselalgerna i våra hav, sjöar och vattendrag binder mer CO2 än alla skogar tillsammans. Nu när polarisar och havsisar smälter så rinner smältvattnet ut över havsvattnet och lägger sig ovanpå saltvattnet, då sötvatten är lättare än saltvatten. Detta gör att kiselalgerna hamnar djupare på grund av sin specifika vikt. I och med det måste solstrålarna gå i, en längre sträcka av vatten innan de når ner till algerna. Detta gör att solljuset som träffar algerna blir svagare, och då försvagas fotosyntesen så mycket att algernas fotosyntes blir mycket svagare än tidigare och dess bindning av CO2 blir mindre än den CO2 som avges från förmultnade döda djur och sjöväxter. Detta gör att den största CO2 sänkan blir avgivare i stället. Detta då solstrålningen ner till algerna avtar med kvadraten på ökat avstånd genom vattnet. Utöver detta, så bromsas ljuset också av annat som kommer emellan vattenyta och kiselalgerna. Till exempel, annat såsom föroreningar eller andra alger såsom blommande alger.

VAD VET VI OM BINDNING OCH FRIGÖRELSE AV CO2 I UPPDIKDE OCH ODIKADE VÅTMARKER?

Idag har vi stora arealer som är utdikade för att vi skall kunna bruka marken, Problemet med utdikade våtmarker är att syret kommer åt att reagera med kolet i marken. Detta ger CO2 och Lustgas utsläpp. För att minska dessa utsläpp måste man återställa våtmarkerna. Detta gör man genom att lägga igen diken. Tyvärr stjäls detta bra odlingsmarker.

OM DET NU ÄR SÅ ATT VI VET ATT VÅRT KLIMAT KOMMER ATT FÖRÄNDRAS VARFÖR HAR INTE VÅRA POLITIKER TAGIT TAG I ÅTGÄRDERNA SOM SKULLE KUNNA HJÄLPA OSS?

Jag tror att det är ren personlig självbevaringsdrift. Skulle man driva de åtgärder som är nödvändiga, så skulle väljarna kasta ut dem. Se bara vad vårt nyaste politiska parti driver. Inga åtstramningar eller fördyrande åtgärder, för väljarna. Däremot viss ny teknik såsom kärnkraft, och solcellsfärger, som används på till exempel våra elfordon, och även på hus och andra ytor som passar för solenergi.

Så här tror jag att klimatet i Stallarholmen kommer att bli om 50 år

I Stallarholmen kommer temperaturen att sakta fortsätta att värmas upp med ca 7 grader. De Stora problemen för oss blir då:

1. Att vi får klimatflyktingar.

Hela jordens befolkning från ekvatorn både norr och söder om en tredjedel av jordens omkrets pol till pol, kommer att tvingas flytta mot polerna. Då de landmassorna som ligger mot polerna som är störst ligger på det norra halvklotet, och bäst utvecklade, kommer därför också de största flyktingströmmarna drivas mot norr.

2. Vårt klimat stämmer inte med vår vegetation

Detta kommer att innebära att våra skogar och vår växtlighet tar skada och nya skadeinsekter och växter angriper den, och till viss grad även oss.

Hur kommer detta att påverka Stallarholmen?

Jordbruken på Selaön och Toresund kommer att behöva byta grödor som passar till det nya klimatet. Innevånarantalet kommer att öka nästan till det dubbla. Man har inte vågat bygga flerfamiljehus efter Brogatan då vidare vattennivåhöjning är mycket trolig. De har redan problem och oro för Trygghetsboendet och Flerfamiljebebyggelsen vid Gula Industrihuset. Många villor efter Brogatan och Sundby Strand samt på sjösidan efter Ytterselövägen. Många har fått sjötomt, och många av husen har översvämmats.

Men ändå så passar fortfarande samhället av någon driftig anledning fortfarande ihop med sin 50 år gamla slogan, ”Inte vilken håla som helst”. Stallarholmens kreativitet är minst lika hög som tidigare. Befolkningen behåller på något sätt sin kreativitet, som en tröst i eländet. Det händer saker hela tiden. Gula industrihuset har fått flerfamiljshus som grannar, som tyvärr redan behövts rivas på grund av vattennivån.

Tyvärr har man byggt bort många parkeringsplatser för besökare, så vid evenemang har vi busstrafik för besökarna. Det har blivit ett kärt besöksmål. Bron till Selaön har fått byggas om och höjts, då vattennivån har stigit med nästan ett par meter, både från kraftig nederbörd och bakläckage i slussarna i Södertälje och Stockholm, fastän slussarna succesivt anpassats till vattennivåhöjningarna. Men tyvärr har man inte lyckats förhindra läckaget, och därför är Mälaren svagt salt nu. Men Mälaren är fortfarande en insjö även om den snart blir en havsvik på grund av fortsatt vattennivåhöjning.

Stallarholmen har fått en till livsmedelsaffär och några andrabutiker. Skolan har byggts ut för att klara alla elever, men tyvärr måste högstadieläverna fortfarande antingen resa till Mariefred eller Strängnäs. Många av våra landsvägar har byggts om och höjts på grund av vattenhöjningen. Många innevånare jobbar halvt hemifrån och halvt på sin arbetslokal. Det händer så gott som alltid något intressant att besöka i Stallarholmen.

Vindkraftverken som byggts på Selaön har nu monterats ner, då kraftförsörjningen har förbättrats genom bland annat nya kraftigare solceller och kärnkraft, samt att odlingsmarken behövs till matförsörjning, då mycket åkermark gått förlorad på grund av sjövattnhöjningen.

De nya byggreglerna bestämmer att takbeläggningar och sydliga väggar skall täckas av de nya solcellerna som man kan få i många färger och storlekar. Man fann att det var bättre att använda markytorna i stället för odlingsmark och skogsmark vilka fortfarande är livsviktiga för oss.

Om 50 år ger jordens uppvärmning oss ett mycket oroligare väder, med mycket kraftiga åskväder, så byggnormerna har måste uppdateras för byggnationerna skall klara de stora ”stegspänningarna” (Spänningsskillnad i marken vid åsknedslag). Alla elektriska anslutningar som inte går i luftledningarna måste samlas i samma punkt i byggnaderna och de måste gå tillsammans minst 30 meter i marken, innan de går in i byggnaden. Detta för att byggnaderna inte skall drabbas av kraftiga spänningsskillnader mellan, till exempel elens jordledare och vattenanslutningen i värmepanna, disk- och tvättmaskiner,

samt allt annat där. till exempel vatten är ansluten, samma med El och tele. Dessa knytpunkter inte bara förstörs utan kan också skapa bränder.

Åskvädren har tyvärr skapat många skogsbränder, som också bidragit till klimatuppvärmningen, genom de växthusgaser som förbränningen ger. Som ni sett i texten ovan har inte uppvärmningen påverkat Norden så mycket, men på sydligare breddgrader har befolkningen tyvärr råkat ut för ordentlig uppvärmning, så klimatflyktingtrycket har ökar ordentligt. Antalet klimatflyktingar har blivit ett hett samtalsämne; Hur skall vi kunna ta emot så många som behöver komma till regioner där man kan odla grödor för mat?

I områdena runt Medelhavet fungerar inte längre odling av livsmedel. De som bor där lider av torka, förutom när kraftiga regn kommer och i princip sköljer bort den matjord de haft. Man har därför börjat försöka att ha skydd, som fångar upp matjordslervällingen, så man skall kunna transportera tillbaka den. Detta är än så länge bara försök. Samtidigt jobbar man med att hitta gener för spannmål och för andra livsmedelsplanter, som gör att man kan odla där igen. Tyvärr är det många länder där klimatet har gjort det svårt för fungerande odling. Detta är anledningen till klimatflyktingarna.

Klimatspiralen

Tyvärr går klimatuppvärmningen in i en spiral så att högre temperatur värmer och torkar växtligheten, så att den blir mer lättantändlig och avger mer växthusgaser. Även haven avger mer växthusgaser ju varmare vattnet blir. Allt levande såsom djur, insekter, kräldjur, fiskar och andra vattenlevande varelser måste flytta för att kunna fortleva,

Vissa fiskar och andra vattendjur som redan nu rör sig över stora ytor i våra oceaner, klarar att förflytta sig. Men alger och koraller, samt sjöväxter får det svårt. Detta har gjort att hav och sjöar får svårt att producera mat för oss. Detta samtidigt som de arter som inte klarar av att flytta sig eller anpassa sig dör och förmultnar och därigenom avger växthusgaser, i stället för att binda dessa. Allt detta blir grundorsaken till alla dessa flyktingar, förutom de som blir flyktingar som flyr från allt våld i konkurrensen för överlevnad.

HUR ALLVARLIG ÄR KLIMATFÖRÄNDRINGEN?

Man kan ju tro att några grader varmare klimat inte skulle skada, men nu är det jordens medeltemperatur som ökar några grader, och på våra breddgrader flera gånger mer än medeltemperaturen. Detta samtidigt som den ökade värmen också ger högre energinivåer i atmosfären, som skapar stormar och oväder, med kraftiga skyfall, vilka samarbetar med sjö och havsvattenhöjningen. Men vi får ju längre badtemperaturer. Ja, men den användbara badtiden för oss och våra djur minskas av mycket längre och kraftigare algblomningen.

Men finns det då någon glädje med uppvärmningen? Ja kanske att kostnaderna för uppvärmningen minskar, men denna fördel äts nog upp av ett ökat behov av kylenergi och el för drift av dräneringspumpar. ”Får man inte det ena så får man det andra”. (Naturlag). För att inte tala om det: Stallarholmen blir mycket mer internationellt blandat.

Vi kommer att få mer extremt vinterklimat

Vinterklimatet har redan för 50 år sedan 2023, gått in i en förändringsfas, så att vi får en högre medeltemperatur, färre dagar med snö och minusgrader. Och om 50 år kommer vi att få större och större

del av vintern med många värmegrader. Så hög vintertemperatur att insekter, som fästingar, finns nästan hela året. De är aktiva från en temperatur på +5 grader.

Vårt skogsbruk, vilket är nödvändigt för våra "fossilfria" bränslen, har blivit svåravverkat, då vi inte får riktig tjäle i marken, vilket tvingat oss att omkonstruera alla skogsmaskiner, så de får mycket större hjul eller bredare band, så att deras tryck mot marken minskas, så de inte sjunker ner i den. Detta gör att de blir mycket mer svårkörda. Utöver detta, måste man öka återplanteringen, nästan tiofalt, för att minska den tiden då den nyplanterade skogen binder samma CO2 per timme som den avverkade skogen hade. Detta gör att man behöver tio gånger fler plantor än antalet fällda träd. Utöver detta måste man ha en tidsstyrd aktivare röjningsarbete.

Vi kommer att få förändrat sommarklimat

Om vintern blivit varmare, så är den fortfarande behaglig från temperatursynpunkt, men inte från vädersynpunkt. På sommaren kommer vi att få täta värmeböljor och kraftiga väderväxlingar med storm, stiltje, regnoväder med kraftig åska och monsunregn. Ett i princip opålitligt väder, då hela atmosfären i princip kokar av sen energi som lagras i atmosfären.

Annan landis såsom Himalayas

Glaciärerna på Himalaya innehåller enorma ismassor, som redan på grund av vår uppvärmning börjat smälta. Dessa ismassor har varit en klimatstabiliserare, som också varit en sötvattenkälla bland annat via Alla de stora floderna Yangtze, Gula Floden, Ganges och Indus. Nu under jordens uppvärmning så har vattenvolymen och vattennivåerna ökat väsentligt. Med översvämningar längs deras väg. Men detta kommer bara att fortfara tills glaciärerna smält bort. Då slipper de översvämningarna, men i stället får de för lite vatten för människorna utefter vattendragen. Tyvärr försvinner bördigheten i stora delar av Asien. Lika men mindre kraftfullt sker kring andra landglaciärer, då dessa har mindre ismassa.

Klimatförändringarna kommer att påverka den politiska situationen

Det politiska situationen kommer under tiden fram till 2073 att bli växlande, från till största delen från Ryssland, men också från Kina och Iran. Hotet baseras under den första tiden på den Ryska expansionsönskan om att återställa Sovjet utbredningen till ursprunglig yta. Under de första åren, under ledning av den despotiska ledaren Putin. Sedan har det skiftat ledare med cirka vart femte år. Under de första åren var utövades trycket i första hand med normala varpen, cyberattacker och terrorattacker. Redan under 2023 ansökte Sverige tillsammans med Finland om Natomedlemskap, För Sveriges del var det första gången på 200 år som Sverige inte lossades vara neutral, och därigenom klara sig genom smyg gemenskap med den för tillfället starkaste och mest hotfulla staten. Under tiden efter andra världskriget, var det med USA och England och under kriget Var det bland annat Tyskland. Men hela tiden med annonserande om neutralitet. Det valet gjorde att Sverige skapade sin industriella situation, då i princip hela Europas och Japans länder och dess industrier var totalförstörda av kriget, däremot USA hade sin industri fungerande, men den behövde ställas om till civil produktion.

Under tiden från kriget skapades försvarsalliansen NATO av Atlantpakten som för femtio år sedan innehöll 30 länder- Finlands kom med 2023 och Sverige 2024. Redan under 2022, Startade Ryssland ett fortsättningsangrepp på Ukraina. Det gick väldigt dåligt för Ryssland som ju tyckte sig ha en överväldigande och krigsmakt. Situationen liknade när de angrep Finland under Vinterkriget. Detta gjorde att Putin, som nu började bli i fråga sedd, började att hota med taktiska Kärnvapen.

Tyvärr fortsatte de kommande despoterna med det hotet. Men cyberattackerna och terrorattackerna som både Ryssland, Kina och Iran försökte prata bort att de var från dem. Men trycket på Nato och övriga stater som tidigare ingått i Sovjet, att man fördelade ut fasta atomsäkra utskjutnings anläggningar i alla länder som var medlemmar i Nato. Dessa med i princip automatiska utskjutanordningar, som alltid kollade om övriga Natoländers anläggningar var in takt och att också dessa militärledning var aktiva. Detta så att försvarshotet skulle kännas så litet som möjligt.

Är vi förberedda på klimatförändringen?

Energifrågan har debatterats mycket. Kanske kommer nya byggregler att kräva solceller på alla tak och sydliga ytor på hus och byggnader, så att vi kan luta oss mot solcellerna och dess energibackupp. I och med att vi hade nog med elenergi i alla samhällen kunde alla ner kopplade frånskiljare Manuellt återställas. I och med att cyberattack blev nästan verkningslös ur samhällssituationen, och att man kunde konstatera att det var ryska trollfabriker, om orsakade incidensen. Efter de hotade Nato med vedergällningsattacker om nya försök kom. Vad det gäller Ukraina så kastades, eller snarare skyfflades den ryska armen ut ur landet efter några mycket tuffa och kostsamma år, främst för Ukraina, men också hela Västvärlden, som stöttat Ukraina och därmed också sig själv. Men fortfarande är det spänt mellan blocken, med vila ibland då despotbyte skett. Tyvärr lyckas ingen normal ledare sätta sig i Ryssland eller Kina. Utöver dessa stora motstridiga block uppträdde även mindre stridigheter om brukbara områden mellan olika länder

Telekommunikationutvecklingen

Under de 50 år som gått fram till 2073 har vi haft en Telecomutveckling upp till 8G, med små hörlurar som fäst i hörselgången, och för döva mot hjärnan. Mikrofonen fästs på läppen utom för stumma, där de fästes mot hjärnan. Bildskärm fästes mot hjärnan eller i glasögonen. Deras datatransport har tusenfalt ökats gentemot 5G som var nytt 2023. Detta har man lyckats med genom den nya frekvensen överlagrad på 5G frekvens, och alla signalkablar är också väl skärmade så att ingen märkbar runtom strålning går att mäta upp.

Transportsektorns utveckling

Transportsektorn med alla dess avarter har utvecklats så att endast el och magnetism är det viktigaste nu 2073. Så gott som alla motordrivna fordon är eldrivna, eller vätgasdrivna. Motorvägar och länsvägar är magnetiska, så fordonen lyfts eller fäller in hjulen, och rider på magnetvågen. Detta minskar transportmotståndet till ca en tiondel av transportmotståndet 2023. Sedan kopplas fordonen tillsammans av magnetfält, vilket gör att många eller de flesta fordonen i karavanen ligger i köns undertrycksvåg, så som löpare och tävlingscyklare försöker att göra.

När detta transportsystem infördes minskade elförbrukningen väsentligt. Även Drivenergin tas från vägen genom högfrekvent magnetfält i mitten av körbanorna. Fordonen taxeras automatiskt samt hjulen fälls ner, när man lämnar körbanan. På detta sätt kan man både köra på vanliga vägar och på magnetvägarna. Stötfångarna är också ersatta med magnetskydd, som känner om det fordon som är i kollisionkurs och kommer direkt överens med det andra fordonet om vilken polaritet de skall ha.

De kommer också överens om styrkan, baserat på det lättaste fordonets vikt och deras hastigheter. Detta ger en mycket behagligare kollision eller bara stopp innan kollisionen. Detta fungerar på alla våra vägar,

och styrkan med det är att i princip alla karoskadorna undviks och det hela känns mycket behagligare. Till trots detta så har man behållit säkerhetsseklarna. De magnetvägarna skyddar dig från att köra för fort, förutom akuttrafik, såsom ambulanser och andra utryckningsfordon.

Övriga områdens utveckling

Som du själv ser så har ju i princip alla områden utvecklats, och då jag inte förstår hela den nya tekniken, som du ser det normala. Så har jag, som slutade min tekniska utbildning 1965, svårt att begripa men ändå beundra den med öppen mun. Du har tur som vuxit upp i denna tid då den ena tokigare teknikern efter den andra fixa åt er. Synd bara att den utvecklingen har skapat den atmosfären, som ni nu tvingas att leva i, tillsammans med ett stort antal klimatflyktingar som måste inkorporeras i samhället, för att undvika parallellsamhällen.

Befolkningen i Stallarholmen

Vår medelålder ökar, men inte så mycket som vi förväntade oss 2023, då det nya klimatet belastar de äldre på många sätt. Under de första åren från 2023, så ökade fallolyckorna kraftigt för de äldre, men några krafter inom pensionärsföreningarna, lyckades få våra politiker att förstå, att det går att träna bort fallskador och träna in hur man reser sig upp igen efter ett fall. Så från 2025 började kommunerna hålla fallträning. Efter detta minskade dödsfallen och samtidigt vårdkostnaderna, för att inte tala om livskvaliteten. Succesivt har sedan kommunerna satsat på olycksområde för olycksområde. Härmed har dödsfall och invalidisering genom olyckor minskat och även dess kostnader.

Vi är rädda för de kommande klimatflyktingströmmarna. Därför är det många som vill förhindra dem. Men vi får inte glömma att västvärlden tog våra oljekällor och med deras energi, skapade vi oss ett i princip ointagligt försprång i samhällsutvecklingen och den viktiga energin.

Hans Andersson, Sundby Strand, Stallarholmen.

Framtid Stallarholmen

Om femtio år har gasutsläppen minskats totalt. Den nu mera världsberömda Jill Buklase, som upptäckte Sunini Garung, har pratat om klimatet. Hon 19-åringen har lyckats med något som ingen i hela världen lyckats med förut. Hon har skapat fred på jorden! Sunini Garung har väckt allas uppmärksamhet! Det är en sort av energi som man fångar upp av solen. Den kan även producera energi, hur mycket som helst! ”Jag letade efter ett sätt att förena jordens befolkning” säger hon i kameran. ”Jag upptäckte Sunini Garung”

Om man tar en promenad mitt i Stallarholmen och tänker tillbaka hur det var för femtio år, förundras man hur mycket som har förändrats. Där det förr var en skola med skolgård och affärer, ser nu ut som en trädgård. Alla köpcenter, skolor och andra nöjesbyggnader har rivits. Alla boendehus är också försvunna. I stället finns där några olika bondgårdar. Alla vägar är borta och är ersatta med små stigar. Dom som går där går inte där för att gå ner i vikt, eller för att rasta hundar. Dom gör det för att få en trevlig promenad.

Alla köpcenter, skolor och andra nöjesbyggnader har flyttats upp i himlen. Där är också alla hus. Alla invånare har fått skor med vingar på, så det är bara bönderna som bor kvar på marken. Det finns även flygklubbar för personer som har svårt att flyga. Bilarna flyger som flygplan fast mycket smidigare.

Om det är någon som är elak, eller rasistisk, hamnar hen i en inhägnad på marken. Det är det värsta straffet. Det näst värsta är att dricka ett glas fullt med sprit. Tobak, cigarrer och mer är förbjudet, och säljs inte mer. Samma sak med öl och sprit. Sprit finns bara för straff.

Det är Jill som bestämmer. Hon är diktator i hela världen. Hon röstades fram i en rättvis röstning som alla länder var med i. Jill är svensk med koreanskt ursprung.

Ylva Karlsson, Stallarholmsskolan klass 5B.

I framtiden ingår vi i Strallefred

Jag vill att Stallarholmen ska ha byggas ihop med Strängnäs och Mariefred då har det bildats Strallefred. Jag vill också att alla springer runt i elektriska hamsterbollar och vissa har flygande sportbilar och det finns tunnelbanor, fast med vatten för allt järn har tagit slut. Selaön har backat tillbaka i tiden för dom tyckte att det var för mycket hus som byggdes så dom sprängde Stallarholmsbron. Så det inte ska bli samma blod måste dom få in inavel. Det gör dom genom att dom har en brygga som dom kan invandra på ön där finns det människor som testar om man är ör morden eller inte blir det för mycket människor måste man måste man sparka ut några personer oftast äldre personer. Medan dom på fastlandet fortsatte att bygga och bygga tills det var höghus överallt, flygande hus och bilar.

Erik Svensson, Stallarholmsskolan klass 5B.

Några tankar om framtiden

Vi är några personer som varit med och sett hur avfolknings vindar blåst över trakten, men glädjande nog så har de nu vänt.

Det har under alla år funnits många kreativa personer som arbetat mycket för Stallarholmens utveckling, och vi önskar att det skall fortsätta likadant. Men för att detta skall bli möjligt, måste nog Kommunstyrelsen se till att skolorna får de medel som behövs för att eleverna skall kunna öka sina kunskaper. Det är ju barnen som är vår framtid.

En annan framtidsdröm är att få Regionen att placera en vårdcentral i Stallarholmen, med både läkare och distriktssköterska, så vi slipper åka så långt varje gång.

Något de äldsta bland oss också saknar är en form av billiga lokala transporter som kan hjälpa oss att handla, besöka frisör och delta i aktiviteter av olika slag, t.ex. i kyrkorna eller församlingshuset. Kanske en solidarisk föreningsaktivitet där frivilliga, pensionärer eller andra, ställer upp som chaufförer och turas om att köra en bil som Kommunen bekostar?

Det vore bra om Selaöhemmet uppstod igen, för oss som inte vill bo ensamma, men inte vill flytta långt. Vi vill själva bestämma, när vi behöver flytta dit.

Elsbeth och Kurt Warging, Stallarholmen

Så här kan det bli i Stallarholmen om 50 år

I Stallarholmen ligger Gula Industrihuset som ägs och drivs av ett kulturkooperativ. Sedan ett tjugotal år tillbaka bekostar staten all verksamhet i huset.

Här samlas amatörer och professionella under samma tak. Varje år visas konstutställningar, spelas teater, dans, musikcaféer, föreläsningar och olika work-shops. Verksamheten riktar sig till alla åldrar och i våra olika kurser blandas både barn, ungdomar och äldre.

Gula Huset har ca 30 heltidsanställda kulturarbetare. Dessutom är 20 st ungdomar i 15 års åldern aktiva med att arrangera föreställningar, marknadsföring och hjälper till med de olika evenemangen – allt under professionellt ledarskap.

Gula Huset har blivit en centralort i Sörmland för kultur av hög kvalitet och hit vallfärdar folk för att se, uppleva och delta. Varje lördag utgår våra teaterbussar med publik från närliggande orter. Eftersom de flesta nu sparar in på bilkörandet, är vi naturligtvis tacksamma över att SJ sponsrar med dessa åkturer.

Turister strömmar hit, inte bara för att uppleva det som ges på Gula Huset. Sen flera år tillbaka är byn ett centralt nav för gastronomiska upplevelser. De lokala odlare har fått ett rejält uppsving och samarbetar nu på de olika matmarknader som sker i byn. Här kan man äta närproducerad mat för en billig peng. Detta tack vare det stöd som vi fått av kommunen och naturligtvis också befolkningens iver att handla och stötta de lokala säljarna.

På den mysiga kvarterskrogeri Gripen träffas folk en gång i veckan för att ha trevligt, äta gott och enkelt eller bara dricka en öl från byns bryggeri. Ofta finns ett tema dessa kvällar och det kan vara allt ifrån heta diskussioner om politik, miljö, framtidsplaner osv.

Eller kan man gå bort till torget där det verkligen trängs av folk. Glassbarer, foodtrucks, fiskrestaurang och vegansk mat. Det är trångt om utrymmena och ibland blir köerna långa.

Men medan man väntar kan det vara härligt att höra på lite jazz som strömmar ut från ”Café Bohemia ” som ligger där gamla ICA låg.

Vill man handla väljer jag en av våra tre affärer: ”Sommarboden”. Här finns allt ifrån lokal mat, fina grönsaker, goda ostar till träskor, hammockar eller kläder från ”Stallarholmens tygfabrik ”.

Vad mer? Jo, tack också för den fina cykelbanan mellan Stallarholmen och Mariefred, Den har ju några år på nacken nu, men efter att vägverket byggt om och lagt en ny bilväg, kan man nu lätt och smidigt ta sig fram bland alla glada cyklister och flanörer. Kanske stannar vi till vid Hista och dricker en kopp kaffe.

Kersti Olin, Stallarholmen

Framtiden i Stallarholmen

Om 50 år vill jag att Stallarholmen gör platser för ungdomar att hänga och fler affärer jag vill också att det blir mer träningsställen och jag vill att det blir större och mer skolor. Jag vill också att det blir ett badhus och en lekpark.

Hjalmar Thorsell, Stallarholmsskolan klass 5B.

Min dröm är att kulturen skall blomma

Min dröm om framtiden i Stallarholmen är att vi skall låta kulturen blomma i en egen park! Sång, musik, dans och konst i olika former har funnits med i den mänskliga tillvaron sedan urminnes tider. I dag finns allt detta väl representerat i Stallarholmen men den växande befolkningen, och en värld där alltmer handlar om Internet, ställer krav på en levande framtid.

Jag ser framför mig en kulturpark där människor i alla åldrar kan mötas på lika villkor; en plats där det fortfarande går att utöva och ta emot kultur ”på riktigt” och inte bara i digital form.

I parken skulle finnas scener både inom- och utomhus. Det skulle finnas replokaler för musiker och rum för undervisning i musik, sång och dans m m. Keramik, måleri, smide, snideri och hantverk av olika slag skulle ha sina lokaler.

Ett kafé med utomhusservering skulle bli en plats där alla kunde mötas och det skulle finnas ett stort kök där det blev möjligt att laga mat tillsammans och även lära sig denna konst som nu ser ut att bli alltmer bortglömd trots alla matlagningsprogram på TV.

Det skulle finnas lekplatser för barnen och odlingsintresserade kan hitta sina områden till glädje för sig själva och besökande. Parken skulle kunna ligga där Husby tegelbruk ligger nu.

Eva Hultén, Stallarholmen

Stallarholmen om 50 år

Vid den årliga vintagemarknaden i augusti vid Gula Industrihuset snurrar lotterna runt i en grön gammaldags tombola. I tombolan finns det gott om nitlotter, men där gömmer sig också en del vinstlotter. Attraktivast och mest fördelaktigt är förstås att hitta vinstlotterna. De gula lotterna i den härtombolan är märkta med antingen ett V för vinstlott och ett N för nitlott. Alla vinstlotterna är också märkta med ett ord eller en devis om Stallarholmen och de ger också en lokalt producerad vara.

Jag väljer noga mina tio lotter, betalar för dem och går lite åt sidan för att öppna och se, om det blir någon vinstlott. Jag har tur och två av lotterna är märkta med ett V och är alltså vinstlotter. Jag slänger nitlotterna och koncentrerar mig på vinstlotterna. På den ena står det *Inte vilken håla som helst* och på den andra *Gilla Stallarholmen*. Funderar över orden på den första vinstlotten *Inte vilken håla som helst* och tänker 50 år framåt. Kommer vår håla Stallarholmen liksom tidigare och förhoppningsvis framöver vara en lika attraktiv plats som det är idag för såväl barn som vuxna för de, som väljer att bo, leva och verka här.

Omvärlden förändras kontinuerligt inom olika områden och det gör och kommer också vår håla att göra. Om det är till det bättre eller sämre, det avgör du!

Orden på den andra vinstlotten *Gilla Stallarholmen* betyder för mig nöjda invånare, som tycker om utbudet av det som finns att tillgå här som: boende, förskola och skola, äldreomsorg, näringsliv, kultur, fritidsaktiviteter, föreningar, närhet till natur och vatten, kommunikationer, kyrka med mera.

Över tid skiftar det ovan nämnda utbudet på grund av att tillgång och efterfrågan förändras. Frågan är om det inte är lättare att få en vinst i tombolan än att sja om Stallarholmens framtid om 50 år. Jag är så tacksam för mina dryga 50 år i Stallarholmen och det är min förhoppning är att det är lika gott att leva här om 50 år.

78-årig kvinna på Selaön.

Framtid Stallarholmen

Om 50 år hade allt blivit modernt och bilarna flög i luften.

Stallarholmen hade blivit större med fler hus:

I skolan gjordes de flesta på datorn och man fick rösta vilken mat det skulle bli i skolan.

Det fanns mer butiker i Stallarholmen.

Bilarna kunde flyga över bron när det var broöppning.

Ute på rasten fanns roliga saker att göra.

Andy Edelhardt, Stallarholmsskolan klass 5B.

Stallarholmen om femtio år

Om femtio år kommer vi syssla ännu mer med turism och besöks/upplevelsenäring.

Vi kommer ha boenden för tillfälliga vistelser för människor som vill komma bort från storstan. Det behovet kommer öka, det vi hittills sett är bara början. Det för också med sig nytt entreprenörskap och nya idéer. Det är viktigt att vi möter upp behoven med bra boendeformer. Tryggt, hållbart boende i bra miljö med god samhällsservice.

Olika aktivitetsformer och lokalproducerad mat kommer öka här i Stallarholmen.

Ett aktivt jord- och skogsbruk är det som gör att människor vill vara här, det är det som är tjusningen. Vi kommer vara en stor producent av grönsaker, äpplen och vindruvor med egen tillverkning av allehanda mathantverksprodukter. Klimatförändringarna kommer gynna den typen av näringar i vår region. Vi har

många duktiga entreprenörer idag som lyfter fram Stallarholmen, jag hoppas den andan håller i sig. Det är en stor drivkraft i samhället.

Vi kommer alltid odla spannmål och driva aktivt skogsbruk med de fina marker som finns här. Det ska ske i balans med ökad upplevelseturism för att göra det hållbart och lönsamt. Jaktturism, till exempel, kommer öka.

Om femtio år har vi en till bro, en alternativ färdväg. Jag hoppas att myndigheterna planerar för det redan nu. Stallarholmens utveckling blir annars hämmad av trafiken. Vi behöver bygga ut vägnätet och det är inte minst en säkerhetsfråga.

Om femtio år har befolkningmängden i Stallarholmen dubblerats, plus utökad besöksnäring. Det behöver vi ta höjd för. Ett större samhälle kommer även föra med sig problem som vi behöver vara beredda att ta tag i. Kyrkan har en roll. Skolan en annan och det är viktigt att alla olika samhällsfunktioner/roller i samhället fungerar. Särskilt när det gäller ungdomarna. Jag hoppas att Drömfabriken finns kvar om femtio år och har utvecklats ytterligare. Mer konserter, teater och annan kultur som förenar oss. Vi behöver se till att det finns aktiviteter och möjligheter så att ungdomar vill och kan stanna kvar. De närmaste åren behöver vi hålla i det starka engagemanget som finns på orten. Det finns mycket kvar att göra.

Jag tror på det planerade handelsstråket. Det behöver kompletteras med genomtänkta parkeringsmöjligheter, ett utbyggt vägnät och utökad service.

Vi kan vara stolta över våra föreningar, sporthallen, aktivitetsparken, ToresundsIP med flera. I framtiden kommer vi behöva mer utrymme för sport och fritid också som en del av turismnäringen. Vi skulle behöva utveckla vidare och skapa förutsättningar för fler att utöva sporter och naturnära fritidsaktiviteter. Några konkreta tankar på stora publikdragande event i framtiden är kappsegling runt Selaön. Publiken kan följa starten från den centrala bron. Efteråt blir det fest i hela byn. Jag föreställer mig en aktiv båtklubb med segelskola för både barn och vuxna. På liknande sätt skulle man kunna arrangera Cykeltävling runt ön. Här behöver eldsjälarna kliva fram.

Anonym

Stallarholmens framtid

Här är några funderingar om hur Stallarholmen ska kunna utvecklas de närmaste femtio åren.

Vad är det som fattas bygden i dagens läge? Som jag ser det är det i första hand arbetstillfällen. För med arbetstillfällen och olika verksamheter följer också en "levande bygd". Ungdomar finner utkomst och en harmonisk miljö att leva och bo i.

Vad finns det då för förutsättningar för Stallarholmen att skapa detta? Under nittonhundratalet var det

tegelbruk, sågverk och ett antal mindre industrier och jordbruket som skapade försörjningsmöjligheter för befolkningen. I dagen läge är allt detta borta.

Stallarholmen är som jag ser det ett sovsamhälle och ett "sommarland". Befolkningen pendlar ca 5 mil enkel resa, och en del till Stockholm. På ön och på fastlandet har det under slutet på 1900-talet vuxit upp sommarstugeområden som egentligen bara tillför byggbranschen och livsmedelshandeln arbetstillfällen. Det har därför bildats många fåmansföretag inom den sektorn.

Kommunledningen har den inställningen att det inte "går eller inte är lämpligt" att etablera någon verksamhet på orten, för att på ön stör broeländet ytterligare etablering och på fastlandssidan är vägbunden kommunikation orationell. Allt ska ligga vid E20 eller i nära anslutning till Strängnäs.

Hur ska vi skapa ett levande samhälle och bygd? Vad finns för förutsättningar idag och framöver?

Som jag ser det har vi följande:

En rik historisk bygd, en vacker natur, gott om mark, gott om vatten, många kreativa invånare och vi ligger geografiskt mitt i det tätbefolkade Mälaronrådet.

Låt mig kåsera kring dessa förutsättningar:

Vi kan utveckla friluftslivet och turismen med olika aktiviteter t ex kanotleder, vandringsleder, friluftsläger, kursverksamhet t ex seglarskola, kurser i odling. Det är brist på fantasi och kreativitet som sätter gränser för utvecklingen.

Vad ska vi använda marken till? Lantbruket har mer och mer övergått till att producera bulkvara av spannmål. Endast ett fåtal djurgårdar finns kvar. Dessa jordbruk blir allt större. Den utvecklingen är svår att hejda. Låt lantbruket ta hand om den bästa jorden för odling. Marginella marker ska producera annat. Då tänker jag främst på energi i form av solkraft. Vi kan bli en stor exportör av energi i form av el och vätgas, eftersom vi kan utnyttja tillgångar till nära vatten och billig solkraft. Vätgasen kan "exporteras" till närliggande städer och användas inom fjärrvärmesystemet.

För att öka acceptansen för energiproduktion bildas ett medlemsägt energibolag där medlemmarna i bolaget kan köpa billig energi i form av el och gas.

En något enklare lösning för uppvärmningen av fastigheterna i samhället är en stor värmepump som tar sin energi ur Mälaren ("Flarn") och matar ett fjärrvärmesystem för samhället.

Hur ska vi få arbetstillfällen?

Kan gamla tegelbruket kunna byggas om till en hantverksskola som rymmer utbildning på gymnasie- och högskolenivå i ett flertal hantverk, alla de traditionella hantverken, men också några udda. Varför inte en restaurangskola? Då skulle den mat som produceras kunna konsumeras på skolor och äldreboenden på orten.

Ett naturbruksgymnasium med inriktning på småskalig, ekologisk odling och djurhållning. Naturbruksgymnasiet förser restaurangskolan med råvaror. Bygden skulle på så sett bli i stort sett självförsörjande.

Äldreomsorgen ska byggas ut med ett äldreboende bestående av ett och två våningar i radhusform med en liten tomt på ca 100 kvm, gärna sjönära med utsikt över vattnet.

Båtlivet kan utvecklas genom att nuvarande båthamn vid ICA-butiken görs om till gästhamn med restaurang och promenadväg till badplatsen vid Östa med olika aktiviteter.

Båtklubben flyttar till området vid tegelbruket och i anslutning till hantverksgymnasiet som kan

innehålla utbildning i båtbyggeri, service och underhåll.

Ur transportsynpunkt bör en ringlinje inrättas med små el- eller gasdrivna minibussar som startar i Stallarholmen möts i Åker. Tidtabellen för i görligaste mån anpassas efter tågtabellen.

En cykelväg skapas efter Mälarens strandkant till Strängnäs.

En småskalig matproduktion bör prioriteras vid sidan om industrijordbruket. Detta för att främja produktionen av kvalitetsmat.

Allt detta fordrar dock ett lokalt engagemang och framför allt en prioritering från kommunens sida för inrättandet av ny teknik och se möjligheter i en ort som sakta tycks somna in.

Rolf Skördare, Skönikör, Eknäs Ytterselö

Stallarholmen 2072 – en gissning

Nu är Stallarholmen en egen kommun, med en befolkning runt 30 000 invånare. Här finns nu grundskola och gymnasium. Studentexamen hade för länge sedan återinförts i hela landet, så antalet studenter varje år var omkring 10 procent av antalet elever i skolan. Staten styr all utbildning i landet.

Stallarholmens centrum ligger nu runt det gula Industrihuset och bort åt Strängnäsålandet. Här finns bankkontor, apotek, två livsmedelsbutiker (som båda har rätt att sälja vin och all annan alkohol). Kommunalkontoret ligger i det utbyggda huset där kyrkan höll till invid den förra ICA-butiken, som nu blivit en bowlinghall med servering.

Kommunen har också egen brandkår och polisstation (öppen dygnet runt). Tack vare övervakningskameror och annat skydd mot våld och skadegörelse, så har orten blivit en lugn och harmonisk ort med många besökare på sommartid.

Kommunstyrelsen består av 12 personer, varav 7 företräder Sverigepartiet (SP) och har således majoritet. SP har också majoritet i Sveriges regering liksom alla andra kommuner i Sverige. Partiet består av uteslutande välutbildade män och kvinnor med erfarenhet av aktivt arbete i olika yrken.

Åldersfördelningen i såväl riksdagen som alla kommuner är normalfördelad mellan 35 och 75 års ålder. Samma gäller också i alla kommunfullmäktige, som består av 31 personer. Deras beslut är endast rådgivande till kommunstyrelsen, som har sista ordet.

Sverige har två stora religioner: kristendomen och islam. Dessa har en relativt jämn fördelning i Sveriges alla politiska beslutsorgan. I Stallarholmen är flertalet i SP och dess organ kristna. En stor förändring var att de överbemannade politiska organen, som fanns före alla krig, nu hade minskats dramatiskt. Liksom antalet politiska partier.

”Enfrågepartierna” hade försvunnit helt. Sverige har lärt sig läxan och byggt upp en effektiv förebyggande verksamhet på alla krisområden. Bland annat får inga regerings- eller kommunstyrelsers ledamöter sitta kvar i mer än åtta år (två mandatperioder).

De största problemen i våra samhällen är nu avund, sociala motsättningar, diskriminering, skilsmässor och missbruk. Människan kommer aldrig att förstå sig själv och därför heller inte varandra.

Svenska språket har förändrats till ett minoritetsspråk. Engelska hade blivit nationalspråket. Men Öst är Öst och Väst är Väst och aldrig förstå de varandra. Inte ens i Stallarholmen.

S.G. Daun, Stallarholmen.

Framtid Stallarholmen

Jag vill att torget ska vara som en liten marknad där man kan köpa frukt, ost, godis, o.s.v. ICA skulle inte behövas finnas. Fatta vad mysigt. Dom ska rycka upp torget så det inte vara en parkering. Och så skulle det vara mindre bilar, och Gula industrihuset skulle det vara aktiviteter i hela tiden. Det skulle finnas flera skolor och dom behöver inte vara stora. Fast IP ska fortfarande finnas.

Lisa Rowa, Stallarholmsskolan klass 5A.

Stallarholmen - funderingar inför 2023

Leif Sundsvik har bett mig skriva ned mina tankar om vad som skulle kunna hända i Stallarholmen i framtiden. Fritt fram att välja tidsperspektiv, varför jag väljer att hålla mig inom detta det 21:a århundradet. Leif och jag rekommenderar varandra böcker att läsa. Senast från mig till Leif Fenomenet Människan (1955) av Pierre Teilhard de Chardin och från Leif till mig Benny Johanssons bok Självmedvetet självledarskap (2021). Båda i sanning mycket utmanande läsning om oss människor i universum – eller kanske i flera universa – som inspirerat mig till några bakgrundstankar om vart vi på denna planet kan vara på väg de kommande 100 åren.

Min egen preliminära teori är att mänskligheten utvecklar tankesystem och teknologier som kopierar (eller kanske snarare emulerar) de universella fenomen och funktioner som samspelet mellan de osynliga och synliga delarna av universum bygger på. Vår uppfattning av verkligheten bakom dessa fenomen och funktioner bygger på teorier framförda under 1900-talet, och som ännu inte förklarats ogiltiga – t ex relativitetsteorin, kvantteorin och standardmodellen för elementarpartiklarna.

Teilhard de Chardin spekulerar i en 'nosfär' som sammanbinder våra individuella medvetanden. Johansson beskriver ett icke-lokalt multidimensionellt och kvantbaserat 'allt, med vilket vi levande varelser i den 4-dimensionella fysiska rum-tid-världen utväxlar medvetande, information och energi.

Som exempel tänker jag på hur vi använder elektromagnetismen för att överföra information och vad detta har betytt för den teknologiska och sociala utvecklingen under dryga hundra år. Ett annat exempel är internet och 'molnet', där vi numera lagrar och utväxlar all tänkbar information, och som kan nås av varje individ och från varje plats på jordklotet. Genom 3D-printing kan information från molnet användas för att framställa former av föremål på vilken plats som helst. Ytterligare exempel är den pågående snabba utvecklingen av artificiell intelligens (AI) och försöken att kopiera/emulera den mänskliga hjärnan.

Genom denna tekniska och därmed sammanhängande sociala utveckling förändras förutsättningarna för lokalsamhället att vara i kontakt med hela världen radikalt. Och detta tror jag bara är början på hur vi successivt realiserar Teilhard de Chardin's och Johansson's spekulationer om samspelet mellan oss 4D-fysiska människor och de fält som omger oss.

Mina intryck från Stallarholmen sedan inflyttning 2020 är av ett samhälle som växer och av flera invånare som vill att det utvecklas. Spåren från tegelbruken finns kvar och inspirerar till att återupprätta Stallarholmens betydelse som leverantör av viktiga produkter och tjänster. Det verkar finnas goda krafter som vill skapa ett mera självförsörjande samhälle, där man lokalt försörjer med egenproducerade naturprodukter från jakt, jordbruk och tamdjur. Den verksamhet med leverans av solpaneler, som drivs på Selaön, är också värd uppmärksamhet.

Lokaltidningen Gilla Stallarholmen visar många spännande exempel på vad som pågår. Samtal om Stallarholmens framtid har initierats, men ännu inte fått tillräckligt med energi. Politiskt har man under flera år – hittills till stor del förgäves – försökt återfå inflytande över de kommunala beslut som direkt berör kommundelen Stallarholmen.

Så, vad skulle kunna hända i Stallarholmen om/när den teknologiska och sociala utvecklingen i världen går vidare på sätt som ovan antytts? Hur skulle vi invånare kunna samla energi för att hänga på och utnyttja de möjligheter som framtidens teknologi bjuder, och också de behov som t ex klimatförändring och energiförsörjning innebär?

För alla lokalsamhällen kommer den digitala utvecklingen att vara viktig och värdefull. Den innebär inte bara tillgång till information och kunskap, men också tillgång till 'recept' för tillverkning av produkter lokalt. Genom att samspela med verksamheter som utvecklar 3D-tekniken för sina produkter skulle man på Stallarholmen kunna upprätta lokala tillverknings- och tjänstefilialer för ett för invånarna relevant utbud.

Den digitala tekniken skulle också kunna utnyttjas för att stärka samspelet i den egna produktionen av t ex naturprodukter, dels mellan producenterna och dels mellan producenter, distributörer och konsumenter – och givetvis också för den lokala tjänsteproduktionen. Utökad samverkan mellan Stallarholmens invånare och mer intern utväxling av produkter kommer att kräva mer och bättre utvecklad fysisk kommunikation. Det handlar om relevanta fordon för distribution av gods och människor. Även här kommer ny teknologi att kunna spela stor roll, exempelvis med eldrivna och självstyrande fordon.

En annan möjlighet är att utveckla ett digitalt tjänsteutbud, t ex centra för leverans och/eller koordinering av transporter, utbildning, konferenser och andra möten. På detta sätt skulle Stallarholmen kunna förbindas med många andra lokalsamhällen i Sverige och i världen.

När det gäller de utökade digitala kommunikationsmöjligheterna har *Arbetsgruppen i Stallarholmen för ökade kunskaper om 5G* under några år följt utvecklingen av 5G inklusive både möjligheter och risker. 5G är kanske en förutsättning för önskad teknisk utveckling. Stallarholmen skulle kunna ansluta till den internationellt utbredda rörelse som menar att strålningen från 5G-installationer och den kraftigt ökade mängden satelliter sannolikt också utgör ökade risker för människor, växter och djur.

Initiativ till att genomgående distribuera information med fiber skulle kunna göra Stallarholmen till en modell för omvärlden. När de ekonomiska förutsättningarna finns skulle samhället Stallarholmen kunna engagera sig ideellt i pågående och kommande projekt. T ex är nu engagemanget stort och växande för de globala hållbarhets- och utvecklingsmålen (SDG) mot 2030. Parallellt utvecklas (på ett initiativ från Sverige) de inre utvecklingsmålen (IDG, www.innerdevelopmentgoals.org). Här skulle engagemang kunna finnas för en lokal 'hub'. Med start under 2020-talet skulle beredskap kunna byggas upp för att möta nästa generation av FN-baserade mål – 2045, 2060?

Avslutningsvis ett förslag när det gäller att samla energi för framtidstänkande och utveckling. I min tidigare profession som organisationskonsult kom jag i kontakt med olika sätt att arbeta med framtidsplanering, bland annat den internationellt erkända modellen Future Search. Grundidén är att samla 'hela systemet' i rummet, dvs man bjuder in representanter för alla de olika grupper som har intresse av Stallarholmens utveckling. Det kan handla om 40 – 70 personer, varav flera bör ha ett mandat att agera efter konferensen.

Temat skulle kunna vara Stallarholmen 2030. Under ett möte över tre dygn skapar man utifrån deltagarnas perspektiv tillsammans en bild av samhällets historia, nuläge och framtid. Den framtidsvision man eventuellt kan samlas kring ska också representera de värderingar som man vill stå upp för. Förutom i en vision resulterar en framtidskonferens av denna typ också i ett antal relevanta projekt som deltagarna tar med sig och åtar sig att driva.

Noteras bör att det normalt tar 6 – 12 månader att förbereda denna konferens och att den givetvis måste kunna finansieras. Det finns många andra metoder och modeller för att tänka och agera framåt. Valet av metod är sekundärt. En primär utgångspunkt är att man ett tillräckligt (kritiskt) antal engagerade invånare ser behovet samt har vilja och resurser att ställa upp för Stallarholmens framtid.

Stig Zandrén, Ytterselö Stallarholmen.

Framtidens Stallarholmen

Om 60år vill jag att Stallarholmen ska sitta ihop med Mariefred och att de ska finnas mer affärer och hus, men jag vill också att de ska finnas tågstation. Men miljön måste också bli bättre mer skog och gräs. De är den Stallaholmen jag vill ha.

Milea Norberg Pihlmark, Stallarholmsskolan klass 5A.

Framtiden för Stallarholmen vid Mälaren

I Stallarholmen, vid Mälaren ligger vårt hem. Orten sammanbinds av med bron i en fastlandssida och en ösida. Den stora ön heter Selaön. Just innan bron från fastlandssidan, inbjuds vi till Mälaren och Stallarholmen, när vi kommer som besökare eller orsbor. Ibland är det broöppning och då får vi ytterligare möjlighet att en stund njuta av Mälarens vatten och dess strandremsor. En stund av reflektion och väntan.

En del båtar passerar förbi, både nyttotrafik, segelbåtar och motorbåtar. En soffa är placerad vid trottoarkanten, för att den som så önskar ska kunna vila en stund och betrakta den vackra vattenspegeln, bort mot Kolsundet. Detta är kanske vår vackraste inbjudan till Stallarholmen?

Jag drömmer om en vacker och välskött entré. I vår kommer reparationen av bron bli klar, ett fint tillfälle att även ta bort sly och annat som nu skymmer sikten. Jag drömmer om rensade och välskötta strandremsor längs brons alla anslutningskanter.

En annan vision handlar om cykelbanor. Cykling har blivit populärt. Somliga vill cykla till jobbet andra till affären. Skolbarn vill kunna cykla till skolan och kamrater. Asfalterade cykelbanor till både Mariefred och Malmbys står högt på min önskelista.

Eva Svensson, med vackra drömmar om Stallarholmen.

Framtid Stallarholmen

Strängnäs och Stallarholmen har blivit ett samhälle. Gymnasium och mer skolor har blivit skapade. Skolor går från förskolan till 9.

Viktor Gustavsson, Stallarholmsskolan klass 5A.

**“Inte vilken håla
som helst!”**